STATELE UNITE

WASHINGTON Corespondență de la **Drew PEARSON**

VIITORUL AMERICII

În esență, problema pe marginea căreia s-a desfășurat campania electorală în Statele Unite a fost dacă să continuăm sau nu politica de coexistență. Într-o anumită măsură au mai fost dezbătute și problemele pensiilor de vîrstă, îndemnizațiilor de șomaj și ceea ce senatorul Barry Goldwater a numit problema „statului socialist" în America. Președintele Lyndon B. Johnson este în favoarea atît a coexistenței cît și a continuării sistemului de pensii inițiat de către Roosevelt, plus un program de luptă împotriva sărăciei, eliminarea așa-numitelor slums-uri din marile orașe și acordarea de asistență medicală bătrînilor.

În mod semnificativ, aceasta a fost prima campanie din ultimii 20 de ani în care acuzația așa-zisei „lipse de energie față de comunism" nu a influențat un număr mare de alegători. În alegerile precedente, generalul Eisenhower a adus această acuzație în două rînduri lui Adlai Stevenson, candidatul democrat, iar cu patru ani în urmă vicepreședintele Nixon a formulat aceeași acuzație împotriva lui John F. Kennedy. În cursul acestei campanii senatorul Goldwater a folosit și el această acuzație, dar cu un efect neglijabil. El a spus în repetate rînduri poporului american că democrații sînt un partid periculos, deoarece au cedat întotdeauna teren comuniștilor.

La un moment dat, președintele Johnson i-a răspuns printr-o declarație care chema la o colaborare și prietenie mai strînsă cu țările comuniste. Johnson nu s-a dat înapoi nici măcar cu un pas de la politica de coexistență și nici de la politica lui și a președintelui Kennedy de a colabora cu țările socialiste.

De aceea, americanii au considerat că este judicios să realeagă un om care s-a angajat să aibă relații amicale cu țările socialiste.

Președintele Johnson a întreprins o campanie atît de susținută în vederea obținerii unei victorii zdrobitoare pentru că el, ca politician experimentat, și-a dat seama că președintele Kennedy a avut de suferit de pe urma majorității extrem de reduse pe care a obținut-o, învingîndu-l pe Nixon în 1960 cu numai 200 000 de voturi. Președintele Johnson dorește să continue un program de pace dinamic și constructiv și pentru a duce la îndeplinire acest program îndrăznet, el avea nevoie de o victorie categorică.

Pentru a înțelege programul de viitor al lui Johnson este util să analizăm antecedentele lui. Numai puținii oameni care au fost aproape de președinte își dau seama cît de departe a mers el în încercările de a se apropia de lumea socialistă și cum, în urmărirea acestui obiectiv, a înfruntat uneori o puternică opoziție internă.

Prima hotărîre a fost luată cu o săptămînă după asasinarea președintelui Kennedy, cînd Johnson a primit de la autoritățile sovietice un raport confidențial privitor la perioada prezenței în U.R.S.S. a lui Lee Oswald, asasinul președintelui Kennedy. Coincidența a făcut să cinez în casa președintelui Johnson curînd după sosirea acestei scrisori. Johnson nu se instalase încă la Casa Albă și era înconjurat de cîțiva din prietenii săi intimi. Mi-a destăinuit că sugerase să se scrie o scrisoare de mulțumire, dar că Departamentul de Stat dezaproba trimiterea acestei scrisori. Johnson avea sentimentul că gestul făcut de sovietici avea o mare importanță pentru colaborarea dintre Statele Unite și U.R.S.S. și mi-a spus că a hotărît să scrie scrisoarea fără să țină seama de consilierii săi. Chiar în acea seară, după cină, el a semnat scrisoarea în prezența mea.

Cu trei săptămîni mai tîrziu a urmat o altă hotărîre importantă a noului președinte. În perioada respectivă eram adesea în preajma lui. După un serviciu memorial pentru John F. Kennedy, președintele Johnson m-a invitat să mă întorc cu el la Casa Albă în mașina lui. Pentru că era întuneric a aprins lumina în compartimentul din spate al mașinii și mi-a citit o notă informativă a Departamentului de Stat în chestiunea vînzărilor de grîu american pentru Uniunea Sovietică. Se sublinia că Statele Unite oferiseră grîu foștilor inamici, Japonia și Germania, imediat după înfrîngerea lor și că ar fi regretabil dacă acum am refuza să vindem grîu pe credit sau pe bani lichizi unui fost aliat. După ce a citit nota informativă, președintele Johnson mi-a spus : „Aceasta va fi prima mea încercare de forțe cu Congresul. Printre republicani există un puternic nucleu opoziționist, o rămășiță a vechiului grup izolaționist care a dus la eșecul Ligii Națiunilor a lui Woodrow Wilson. Acum, aceștia încearcă să mă imobilizeze în politica externă. Dacă voi pierde această înfruntare, voi pierde toate celelalte încercări de forțe cu Congresul. Așa că, deși sîntem cu trei zile înainte de crăciun, voi convoca pe toți membrii Congresului în sesiune și voi cîștiga această luptă. Vom vinde grîu sovieticilor". În această înfruntare Johnson a învins, așa cum a învins în aproape toate celelalte înfruntări din Congres.

Următoarea hotărîre importantă a lui Johnson a urmat foarte curînd. În luna decembrie el a redus bugetul militar american, renunțînd la 30 de baze și 75 000 de angajați civili. Cu cîteva zile mai tîrziu, bugetul militar sovietic a fost redus cu 4,7 la sută.

Aflîndu-mă la 16 august pe litoralul Mării Negre, în Uniunea Sovietică, mi s-a spus că se va reduce bugetul militar sovietic indiferent de ce vor face Statele Unite sau de convorbirile privitoare la dezarmare.

Întîmplător sau nu, atît o țară cît și cealaltă au efectuat reduceri bugetare în cursul aceleiași săptămîni din decembrie.

Spre sfîrșitul anului, Johnson a propus Moscovei ca cele două țări să cadă de acord să distrugă bombardierele învechite.

În aprilie anul acesta, Johnson a făcut o altă propunere care a fost acceptată imediat de U.R.S.S. El a propus să se renunțe la aproximativ 40 la sută din rezervele de plutoniu—materialul fisionabil folosit pentru bombele atomice. Propunerea lui Johnson fusese comunicată anterior ambasadorului de la Washington, Dobrînin, astfel încît guvernul sovietic era pregătit să o primească. El a răspuns chiar în ziua în care Johnson declarase că Uniunea Sovietică va efectua o reducere similară.

Președintele Johnson mi-a spus că dorește să prezinte în continuare propuneri de acest fel, cît mai multe posibil, deși recunoștea că nu poate să atace înainte de alegeri probleme majore, cum ar fi problema Berlinului. Totuși, el a încheiat un tratat consular cu Uniunea Sovietică. Se discută problema curselor aeriene directe între Moscova și New York, problemă care va fi rezolvată probabil în cursul iernii care urmează. Poate că dintre inițiativele lui Johnson cea mai importantă urmărind îmbunătățirea relațiilor dintre Statele Unite și țările socialiste a fost aceea de a recomanda cancelarului Erhard al Germaniei occidentale să încerce să-și îmbunătățească relațiile cu Uniunea Sovietică. Johnson a spus : „Trebuie să vă amintiți că în ultimii 50 de ani Rusia a fost invadată în două rînduri de trupe germane. În mod firesc ei sînt bănuitori. Trebuie să vă străduiți să le calmați bănuielile și să le cîștigați prietenia".

Președintele Johnson a fost încîntat cînd a primit mesaje prietenești de la noii conducători de la Kremlin și el intenționează să continue un dialog constructiv îndreptat spre o mai bună înțelegere. Președintele va pleca în Europa, probabil în decembrie, pentru a susține convorbiri cu liderii Europei occidentale. De asemenea este dispus să-i întîlnească pe liderii Uniunii Sovietice pe la începutul anului 1965. În timpul campaniei electorale, președintele a afirmat în repetate rînduri că „va merge oriunde și se va întîlni cu oricine în folosul păcii". Știu că el spune ceea ce gîndește. Marea lui dorință este să fie un președinte care va elimina în cele din urmă unele dintre diferendele majore existente între Statele Unite și lumea socialistă și să aducă pace lumii.

Washington, 4 noiembrie

MOSCOVA

Corespondență de la **D. KRAMINOV**
redactor șef al revistei ZA RUBEJOM

VICTORIA RAȚIUNII

În ultimele zile, comentatorii americani semnalau cu iritare o particularitate neplăcută a campaniei electorale: adversarii discutau prea puțin despre problemele care stau în fața Statelor Unite. Din aceste motive, unii au afirmat chiar că alegătorii n-ar înțelege în jurul cărei probleme se duce lupta între pretendenții la Casa Albă.

Cred că este o greșeală. Alegătorii au înțeles foarte bine că este vorba de problema războiului și a păcii.

Prin declarațiile sale agresive și prin tot ceea ce a spus în legătură cu arma nucleară, încă la începutul campaniei electorale, candidatul republican, Barry Goldwater, i-a îngrijorat pe americani. În cursul campaniei electorale, Goldwater și sprijinitorii săi au încercat din răsputeri să convingă că de fapt el nu este chiar atît de aventurist și că nu dorește deloc războiul, și cu atît mai puțin un război nuclear. Presa care îl susține a scris de multe ori că Goldwater n-a fost bine înțeles sau că atitudinea sa a fost denaturată. El a fost ajutat chiar de Eisenhower, care înainte de a se interna în spital a declarat că Goldwater nu este un maniac războinic, ba chiar că este animat de intențiile cele mai pașnice.

Candidatul democraților, actualul președinte Lyndon Johnson și consilierii săi au înțeles foarte bine starea de spirit a maselor largi de alegători. Democrații au combătut cu insistență zelul războinic al adversarului lor. Insistent, zilnic, iar în ultimele zile chiar în fiece moment ei aminteau că Goldwater este hotărît să facă uz de arma nucleară amenințînd astfel omenirea cu o catastrofă ireversibilă.

În 1952, Eisenhower a cîștigat alegerile pentru că alegătorii au crezut că își va îndeplini promisiunea de a pune capăt războiului din Coreea și de „a-i aduce pe băieți acasă". Nu vom exagera dacă vom spune că în 1964 Johnson a ieșit victorios pentru că alegătorii îl-au crezut că dorește într-adevăr și că este capabil să nu antreneze Statele Unite într-un război nuclear. Este vorba de bunul simț și de rațiunea poporului american, care respinge primejdiosul spirit aventurist. Și tocmai aceasta i-a adus victoria.

Desigur, există o mare diferență între ceea ce candidații promit înainte de alegeri și ceea ce fac după alegeri. Totuși nu vom risca prea mult afirmînd că noul președinte va încerca să justifice încrederea și să-și îndeplinească promisiunile. Guvernul Statelor Unite, indiferent dacă actuala sa componență va fi modificată sau nu, va trebui să caute și mai activ soluționarea principalei probleme a contemporaneității — pericolul unui conflict nuclear. Probabil că va face unii pași în direcția unei noi limitări a experiențelor nucleare și, poate, va cădea de acord asupra anumitor măsuri care să împiedice răspîndirea armei nucleare printre țările care nu dispun încă de ea. Acum este evident că, dacă Washingtonul se va opune încetării totale a experiențelor nucleare, tot mai multe țări vor încerca să dispună de propria lor armă nucleară. Cu cît se vor strădui mai mult Statele Unite să faciliteze accesul Germaniei occidentale la trăgaciul nuclear, cu atît vor fi mai puține șansele de a preveni răspîndirea armei nucleare în rîndul altor state.

Am da dovadă de prea mult optimism dacă am crede că noul președinte va pune capăt „războiului rece". În acest război sînt cointeresate în Statele Unite forțe foarte puternice și influente. Ele obțin de pe urma cursei înarmărilor avantaje pe care Washingtonul nu s-ar încumeta să le reducă, deși o asemenea măsură ar îmbunătăți în mod considerabil atmosfera internațională.

În politica internă, noul președinte va continua probabil orientarea pe care a ales-o. El a lansat lozinca „marii societăți", în care, judecînd prin prisma cuvîntărilor electorale, nu ar mai exista conflicte și ciocniri de clasă și rasă, ci dimpotrivă o prosperitate generală. Aceasta reprezintă desigur un mit. Fricțiunile dintre rase sau lupta de clasă nu vor dispare în Statele Unite, chiar dacă Washingtonul ar dori foarte mult acest lucru.

Mai curînd s-ar putea întîmpla invers. Cînd specialiștii vor analiza rezultatele votului, se va stabili desigur că voturile negrilor și ale clasei muncitoare organizate au fost cele care i-au asigurat lui Johnson o victorie covîrșitoare. Și, în schimbul acestui sprijin, ei îi vor cere desigur ajutor în lupta lor pentru drepturi, lucru pe care noul președinte probabil nu-l va putea face cu aceeași hotărîre cu care l-a promis liderilor organizațiilor de culoare și sindicale.

Moscova, 4 noiembrie

LONDRA

Corespondență de la **Konni ZILLIACUS**
membru al Camerei Comunelor

CE VA FACE PREȘEDINTELE?

Lyndon Johnson este acum președinte ales al Statelor Unite. El a fost ales cu o majoritate copleșitoare într-o funcție care este fără îndoială astăzi una dintre cele mai dificile funcții politice din lume.

Ce va face președintele Johnson o dată instalat la putere? Ce atitudine va adopta el pe planul politicii interne și internaționale? Care sînt problemele ce-i stau în față în viitorul apropiat?

În primul rînd el are sarcina dificilă de a traduce în fapt legea drepturilor civile. Cea de-a doua problemă importantă este cea ridicată de sărăcia existentă într-o societate cum este cea a Statelor Unite.

Acordarea drepturilor civile pentru negri nu constituie numai o problemă juridică sau politică. Ea este în primul rînd o problemă socială: negrii sînt primii concediați și ultimii angajați, ei întîmpină mari dificultăți în a găsi de lucru, chiar ca muncitori calificați și cu atît mai mult ca tehnicieni sau liber-profesioniști. Priviți ca o comunitate, ei sînt în orice caz mai săraci, au locuințe mai proaste și condiții de trai în general mai nefavorabile decît concetățenii lor. Ei sînt victimele unei discriminări care se exercită împotriva lor în mii de feluri din punct de vedere economic și social.

Un aspect social al problemei negrilor îl constituie faptul că problema în sine e doar o parte din chestiunea pe care o reprezintă sărăcia unei însemnate părți a populației americane — aproape două cincimi din total. Președintele Johnson și-a luat angajamentul să asigure deplina folosire a brațelor de muncă și să construiască un „stat al bunei stări" în S.U.A. Problema este cît de departe va putea merge, fără să trezească ostilitatea și rezistența cercurilor și intereselor reacționare din rîndul capitalismului american.

Progresele realizate de automatizare în economia americană particulară, lipsită de orice planificare, constituie, de pildă, factorul care menține șomajul la peste 4 milioane și jumătate de oameni, în ciuda dezvoltării producției și nivelului de trai ridicat de care se bucură o parte a populației americane. Dar acestea sînt probleme interne ale Statelor Unite. Ceea ce ne interesează pe cei mai mulți dintre noi, aici în Anglia, și probabil și în restul lumii, este îndeosebi ce anume ar putea face Statele Unite în problemele internaționale.

În ultimul său număr, săptămînalul *Observer* publica o relatare a corespondentului său din Chicago, în care se făcea următoarea observație: «În timp ce senatorul Goldwater a trecut de la o problemă la alta în ultimele zile ale campaniei sale electorale, Lyndon Johnson s-a concentrat cu zel asupra uneia singure: el a susținut că pacea reprezintă principala problemă a momentului și că el este cel mai indicat pentru a o menține... Toate problemele, a spus dl Johnson, „devin neînsemnate în comparație cu cea esențială, și anume pacea în întreaga lume"».

Săptămîna trecută, președintele Johnson a primit ceea ce el a denumit „un mesaj încurajator" și anume mesajul noului prim-ministru sovietic, Kosîghin, un document în care acesta îl reasigură de intențiile pașnice ale Uniunii Sovie-

tice. Faptul că Johnson a fost dispus să folosească în campania sa electorală acest mesaj drept un argument în favoarea sa reprezintă el însuşi o indicaţie asupra felului în care a evoluat opinia publică americană. Ziarul *Sunday Times* subliniază că „preşedintele intenţionează să preia într-o măsură mult mai mare decît în trecut comanda directă asupra politicii externe, mai ales în ce priveşte relaţiile Est-Vest şi reorganizarea alianţei atlantice".

Trebuie să remarcăm însă că intenţia preşedintelui Johnson de a „reconstrui" alianţa atlantică, sau mai bine zis de a o repune pe linia de plutire, este aproape la fel de dificil de realizat ca şi încercarea de a rezolva problema cvadraturii cercului. Ea pare de asemenea să frîneze intenţia sa de a „construi punţi" cu ţările din Europa răsăriteană şi de a împiedica diseminarea armelor nucleare.

Căci preşedintele Johnson stăruie asupra propunerii sale mai vechi de a constitui în cadrul alianţei atlantice o flotă nucleară la care să participe ţările membre, printre care Germania federală. Singura ţară care doreşte să intre în aceste faimoase forţe multilaterale este Germania occidentală. Statele Unite nu doresc să constituie aceste unităţi avîndu-i ca parteneri numai pe vest-germani, şi de aceea depun eforturi pentru a înfrînge opoziţia guvernului laburist.

Aceasta face ca guvernul laburist britanic să aibă de jucat un rol de mare importanţă în această problemă crucială. În presa britanică circulă o serie de zvonuri şi speculaţii, unele provenind, după toate aparenţele, de la Washington, iar altele emanînd, după cît se pare, de la serviciile de presă ale Ministerului de Externe britanic, în sensul că guvernul laburist ar reflecta în momentul de faţă la o alternativă faţă de planul forţelor multilaterale; dar o asemenea alternativă va include şi ea, sub o formă sau alta, Germania occidentală într-o forţă nucleară multilaterală în cadrul N.A.T.O.

Un asemenea plan ar fi însă în contradicţie cu înseşi asigurările date de liderul laburist Wilson, care a declarat în Camera Comunelor: „Noi sîntem cu totul şi în mod irevocabil, acum şi în oricare alte împrejurări, împotriva oricărei sugestii ca Germania să capete în mod direct sau indirect dreptul de a pune degetul pe trăgaciul nuclear sau de a căpăta în mod direct sau indirect vreo răspundere în ce priveşte folosirea armelor nucleare".

Wilson a arătat de asemenea că partidul laburist se împotriveşte cu toată vigoarea oricărei idei de a introduce Germania occidentală într-o alianţă atomică occidentală, deoarece o asemenea alianţă ar putea fi folosită de guvernul de la Bonn ca un instrument în sprijinul ambiţiilor sale de a cîştiga arme atomice pentru Germania federală. O asemenea măsură ar face mult mai greu de realizat orice acord cu Uniunea Sovietică în orice altă problemă importantă şi ar reinstaura un climat de neînţelegeri, care ne-ar aduce înapoi, la perioada cea mai tristă a războiului rece.

Aceste obiecţii se aplică la fel de bine oricărui plan de a include Germania federală într-o alianţă nucleară. Şi este sigur că guvernul laburist va atrage atenţia asupra acestui lucru în viitoarele discuţii cu noua administraţie americană.

Johnson va înţelege, sperăm, amploarea şi semnificaţia acestor împotriviri.

Sigur este că gheaţa războiului rece a fost spartă şi se topeşte încă şi că intrăm într-o fază de negocieri şi discuţii internaţionale, într-o fază în care, la toate nivelurile şi în toate problemele, se caută posibilitatea unor acţiuni concrete şi mai rodnice în vederea dezarmării şi coexistenţei paşnice.

Londra, 4 noiembrie

PARIS

Corespondenţă de la **Marc ULLMANN**
şeful secţiei internaţionale
a revistei L'EXPRESS

CONTINUITATE ŞI PRUDENŢĂ

Este dificil să apreciem activitatea preşedintelui Johnson în funcţie de politica pe care o desfăşoară de un an. La 22 noiembrie 1963 el a avut în primul rînd sarcina de a reuni în jurul său un popor zguduit de asasinarea conducătorului său. Pentru a reuşi în această încercare, continuitatea şi prudenţa erau mai importante decît imaginaţia şi îndrăzneala. Mai tîrziu, pregătirea campaniei electorale i-a impus în mai mare măsură să evite un pas greşit decît să caute să descopere domenii noi.

Ieri, poporul american i-a acordat sprijinul său, asigurîndu-i o majoritate zdrobitoare. Cu autoritatea conferită de acest succes, el va putea acţiona de acum înainte aşa cum va dori.

Întreaga lume aşteaptă deci hotărîrile pe care el le va lua şi impulsul pe care el va şti să-l imprime politicii ţării sale.

Cum este şi normal, ceea ce contează în primul rînd pentru un francez este politica europeană a Statelor Unite. Este la modă să se folosească expresia că între Europa occidentală şi America există o asociere între egali. Dar această expresie este echivocă. Europa occidentală este încă prea imperfect unită pentru ca să se poată stabili un dialog sistematic în toate domeniile. Pe de altă parte, generalul de Gaulle este prea independent pentru a se putea acomoda cu o egalitate formală, care ar lăsa în schimb neatinsă prioritatea americană în problemele militare. El este angajat într-o partidă diplomatică echivalentă în fond cu un pariu: Europa se poate construi mai bine dacă se va construi singură. În faţa acestei sfidări, Statele Unite s-ar putea simţi tentate să pună în practică o politică de izolare a Franţei.

Răceala survenită în relaţiile franco-vest-germane le-ar uşura această sarcină şi acelaşi lucru s-ar putea spune fără îndoială după instalarea la Londra a guvernului laburist, care mai puţin ca oricare altul este dispus să se acomodeze cu exigenţele franceze. Primejdia ar consta în faptul că, urmînd o asemenea politică, americanii ar putea reveni la vechea maximă „divide et impera". Ei au ştiut să renunţe la această maximă la sfîrşitul celui de-al doilea război mondial. Truman, Eisenhower şi Kennedy au contribuit la crearea unei unităţi europene. Ca francez doresc din toată inima ca preşedintele Johnson să nu piardă din vedere acest obiectiv.

Tot aşa cum o dispută între China şi Uniunea Sovietică nu va putea, oricare ar fi punctul de vedere din care ar fi privită, să fie considerată ca un factor de pace, nici intensificarea încordării între Franţa şi Statele Unite nu ar putea constitui altceva decît un obstacol în calea înţelegerii internaţionale dorită de toţi oamenii de bună credinţă. Se ştie prea bine că alianţele clasice sînt precare şi că dialogul nu dă roade decît dacă se desfăşoară într-un cadru bine determinat. Oamenii sînt trecători, instituţiile rămîn şi doar ele pot influenţa comportările oamenilor şi pot rezolva conflictele.

Paris, 4 noiembrie

Prima declaraţie

Preşedintele Johnson despre victoria sa:

Este un tribut adus programului iniţiat de iubitul nostru preşedinte John F. Kennedy şi pe care l-am continuat.

Voi face tot ceea ce voi putea şi voi merge oriunde va fi necesar pentru a promova pacea în lume.

Poporul american a arătat că doreşte pace, progres şi de asemenea să fie condus spre aceste obiective.

Schimbări de tradiţie

Preşedintele Johnson a obţinut sufragiul celor şase state din Noua Anglie, republicane prin tradiţie (Vermont a votat pentru democraţi prima oară în istoria sa, iar Maine a doua oară), a readus democraţilor voturile unor state de multă vreme republicane — Kansas, Wisconsin, Oregon, Washington — şi, lucru mult mai important, a întrunit majoritatea în toate statele-cheie, adică în toate statele cu un număr mare de electori: Illinois, New York, Ohio, Pennsylvania, Texas, Michigan, California, Indiana.

Fraţii Kennedy

Cei doi fraţi ai lui John Kennedy au fost aleşi în Senatul Statelor Unite: Edward Kennedy şi-a reînnoit mandatul de senator din partea statului Massachussets, iar Robert Kennedy, fostul ministru al justiţiei, a obţinut mandatul statului New York.

Diversiunea nu a izbutit

În ajunul alegerilor, pastorul Martin Luther King, laureat al Premiului Nobel pentru pace, a făcut cunoscut că a descoperit un complot care urmărea deturnarea alegătorilor negri: cercuri neidentificate au lansat o campanie de propagandă îndemnîndu-i pe negri să voteze nu pentru Lyndon Johnson ci pentru... Martin Luther King. După părerea liderului populaţiei de culoare, a fost „un efort disperat, de ultimă oră, al partizanilor lui Goldwater, pentru a-i determina pe negri să-şi risipească voturile".

Manevra nu a reuşit. Peste 95 la sută dintre alegătorii de culoare au votat în favoarea candidatului democrat.

Fredonia, oraşul mascotă

Barry Goldwater era convins că Fredonia, o localitate măruntă din statul său natal Arizona, îi poartă noroc: la Fredonia îşi încheiase cele două campanii electorale victorioase pentru mandatul său senatorial. Tot la Fredonia şi-a încheiat luni seara ambiţioasa campanie electorală datorită căreia vroia să ajungă la Casa Albă. De data aceasta însă Fredonia nu şi-a mai vădit virtuţile magice.

ALGER

Corespondență de la C. BENGA

VIZITA DELEGAȚIEI R. P. ROMÎNE ÎN ALGERIA

Cele 21 de salve trase în capitala Algeriei, la miezul nopții de sîmbătă spre duminică, au marcat deschiderea festivităților cu prilejul împlinirii unui deceniu de la începerea istoricei lupte armate a poporului algerian pentru cucerirea independenței naționale.

La marea sărbătoare a poporului algerian au fost invitați numeroși oaspeți de peste hotare, printre care și o delegație a Republicii Populare Romîne, condusă de tovarășul Gheorghe Apostol, membru al Biroului Politic al C.C. al P.M.R., prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al R.P. Romîne.

Cea dintîi manifestare din ziua de 1 noiembrie a fost consacrată memoriei glorioșilor „chuhadas", eroii revoluției algeriene. În cimitirul El Alia din Alger, conducătorii statului algerian, în frunte cu președintele Ben Bella, au depus un omagiu martirilor revoluției. Delegația Republicii Populare Romîne, împreună cu alte delegații, a depus o coroană de flori. Reprezentanții romîni au asistat apoi la primirea parăzii militare și la impresionanta demonstrație a oamenilor muncii din Alger. În cuvîntarea rostită cu acest prilej, președintele Ben Bella a făcut bilanțul celor doi ani de independență și a schițat unele perspective de dezvoltare a Algeriei. „Trebuie să întreprindem o acțiune decisivă — a spus Ben Bella — căci nu poate exista viitor pentru o țară care este hotărîtă să sfarme lanțurile invizibile ce împiedică acțiunea sa mai ales în domeniul economic, dacă ea nu posedă o industrie grea... Nu trebuie să pierdem din vedere faptul că, în cadrul dezvoltării țării, apar numeroase probleme noi ; de aceea este necesar să perfecționăm continuu organismele de stat, să le adaptăm la nevoile noastre, să îndreptăm greșelile care apar în munca noastră, trebuie să întărim legătura cu masele."

În cursul zilei de luni, președintele Ben Bella a primit pe conducătorul delegației romîne, tovarășul Gheorghe Apostol, care a prezentat, din partea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej, președintele Consiliului de Stat, a guvernului și poporului romîn, călduroase felicitări și urări de prietenie, prosperitate și pace conducătorului statului algerian, guvernului și eroicului popor gazdă. În cursul convorbirii, șeful delegației romîne a apreciat parada militară și însuflețita demonstrație a oamenilor muncii din capitala Algeriei. Răspunzînd, președintele Ben Bella a mulțumit călduros pentru felicitările și urările adresate și a rugat să se transmită președintelui Consiliului de Stat și poporului romîn urări fierbinți de prietenie frățească.

Cu prilejul numeroaselor întîlniri care au loc între reprezentanții țării noastre și cei ai poporului algerian, s-au exprimat interesul și simpatia cu care succesele poporului algerian sînt urmărite în Romînia. Între R. P. Romînă și Republica Algeriană Democratică și Populară s-au stabilit relații de prietenie și colaborare, relații care se adîncesc continuu, așa cum o dovedesc acordurile și protocolurile romîno-algeriene semnate în cursul acestui an. „Conducerea noastră de partid și de stat — a spus tovarășul Gheorghe Apostol cu ocazia întrevederii pe care a avut-o cu Hadj Ben Alla, membru al Biroului Politic al C.C. al F.L.N., președintele Adunării Naționale a Algeriei, — va continua să dezvolte relațiile multilaterale cu conducerea politică și de stat a Algeriei. Sîntem de părere, a spus oaspetele romîn, că este bine să întărim legăturile, să facem schimb de delegații pe diferite planuri de activitate pentru a lărgi posibilitățile de mai bună cunoaștere reciprocă a experienței fiecăruia dintre noi. De aici, fiecare va reține ceea ce se poate aplica în țara respectivă. Dorim să dezvoltăm relațiile cu poporul algerian. Dezvoltăm relații cu toate țările, pe baza egalității, a neamestecului în treburile interne, pe baza respectului reciproc, a respectării independenței și suveranității naționale."

Mulțumind delegației romîne pentru că a răspuns invitației de a participa la sărbătoarea poporului algerian, Hadj Ben Alla a spus : „Romînia și poporul romîn ocupă un loc important în inima fiecărui algerian. Ei sînt scumpi în ochii noștri, deoarece noi nu uităm și nu vom uita niciodată eforturile făcute pentru a ne ajuta în lupta de eliberare națională și ajutorul prețios pe care continuă să ni-l dea în vederea dezvoltării țării noastre. Doresc să exprim în numele Biroului Politic al F.L.N., al poporului algerian și în numele meu personal toată gratitudinea și recunoștința noastră conducătorilor romîni și poporului romîn". Posibilitățile largi de dezvoltare multilaterală a colaborării romîno-algeriene au fost de asemenea examinate și în cursul întrevederii pe care membrii delegației romîne au avut-o cu Bachir Boumaza, ministrul economiei naționale al Algeriei care a spus : „Noi am început cu țara dv. un program de colaborare rodnică". Apreciind experiența Romîniei în domeniul valorificării resurselor sale naturale, ministrul algerian al economiei naționale a subliniat : „Noi punem multe speranțe în colaborarea cu dv. Avem intenția să vizităm frumoasa dv. țară, pentru a vedea pe teren realizările deosebite ale poporului dv. Îmi exprim bucuria că sînt primul dintre miniștrii guvernului algerian care vizitează țara dv." În cuvîntul său, tovarășul Gheorghe Apostol a apreciat ca pozitiv începutul colaborării economice romîno-algeriene.

Referindu-se la succesele obținute de R. P. Romînă pe linia industrializării active, la continuarea ei în ritm susținut, tovarășul Gheorghe Apostol a spus : „Am reținut din discursul președintelui Ben Bella că o țară fără industrie este o țară fără viitor. Dacă nu am fi mers pe linia industrializării active, noi nu am fi realizat succesele de astăzi".

Tovarășul Gheorghe Apostol a adăugat : „Vă așteptăm cu plăcere să veniți în vizită la noi. Veți avea posibilitatea să luați contact cu realizările noastre, în special în domeniul petrolului și chimiei. Vizita dv. va contribui la întărirea prieteniei dintre țările noastre, ca și vizita delegației noastre în Algeria".

Alger, 4 noiembrie

Elevi participînd la festivitățile cu prilejul celei de-a 10-a aniversări a revoluției algeriene

ANKARA

Tendințe în politica externă

Vizita ministrului de externe Erkin la Moscova este considerată în capitala Turciei ca un eveniment politic de prim ordin pentru relațiile dintre cele două țări. Despre această vizită presa turcă scrie de mult timp, tema centrală a comentariilor fiind necesitatea unei îmbunătățiri în relațiile turco-sovietice. De fapt, la Ankara, din cercuri apropiate de guvern, se exprimă părerea că vizita ministrului de externe este doar o primă etapă în amplificarea acestei colaborări bilaterale. Ea va fi urmată probabil de vizita ministrului de externe sovietic, Gromiko, la Ankara și se preconizează călătoria primului ministru Inönü la Moscova.

Observatorii politici de cele mai diferite tendințe consideră călătoria ministrului de externe turc la Moscova ca o manifestare importantă în relațiile dintre cele două țări după o perioadă lungă de „totală inactivitate" *(Vatan)*. Se amintește că din 1939, cînd Uniunea Sovietică a fost vizitată de premierul turc de atunci, Şükrü Saracoglu, nici un alt om politic turc nu a fost la Moscova. Ziarele turcești sînt de părere că vizita lui Erkin va prilejui o extindere a relațiilor bilaterale între cele două țări, mai ales pe plan economic și cultural. „Această vizită — scrie *Cumhurriyet* — poate constitui începutul unei ere noi în relațiile turco-sovietice". *Aksam* afirmă că obiectivul călătoriei ministrului de externe constă în „sporirea relațiilor bilaterale". Alte ziare susțin că, în contextul actualei evoluții a problemei cipriote, tratativele sovieto-turce capătă o mare însemnătate.

La Moscova se acordă de asemenea importanță acestui eveniment. *Izvestia* scrie că guvernul sovietic „dorește să aibă cu Turcia relații de bună vecinătate, relații care să aducă avantaje ambelor popoare". Ziarul menționează de asemenea: din surse oficiale turce și sovietice se apreciază că există posibilități multiple pentru amplificarea relațiilor economice bilaterale.

Vizita ministrului de externe turc la Moscova nu poate fi disociată de evoluția mai generală care se manifestă în viața politică turcă. Încă din primăvară, observatorii politici semnalau anumite tendințe noi în politica externă, prezența unor elemente semnificative în promovarea relațiilor sale externe. Pe atunci însă ei interpretau aceste tendințe ca o consecință a nemulțumirii pe care o resimțea Turcia față de evoluția problemei cipriote și mai cu seamă față de atitudinea puterilor occidentale în conflictul greco-turc. Dintr-un anumit punct de vedere nu era exclus ca aceste argumente să fie plauzibile.

Dar o altă explicație, care este dată, este aceea că în viața politică turcă se încearcă o privire nouă asupra politicii externe, un mod de abordare care ia în considerare nu numai rezultatele celor două decenii postbelice, ci mai ales perspectiva de viitor a politicii externe turcești. În acest cadru mai general au avut și au loc deplasări tot mai marcate de opinie.

Nu de mult, primul ministru al Turciei, Inönü, într-un interviu acordat revistei americane *Time*, declara că posibilitățile Turciei de a alege nu sînt epuizate. „Turcia poate alege și altă cale care să răspundă intereselor ei. Ea își va găsi un loc demn în lumea nouă constituită în condiții noi". Declarația premierului a fost interpretată ca o concretizare a unei anumite nemulțumiri față de rezultatele și rolul politicii externe turce în alianțele occidentale. Unii prevesteau o „modificare rapidă" a politicii, alții, dimpotrivă, considerau că schimbări nu vor surveni.

În comentariile presei se reproșa un anumit exclusivism în politica externă concretizat printr-o orientare unilaterală a relațiilor. Prezența Turciei în cele două blocuri militare — N.A.T.O. și C.E.N.T.O. — a determinat ani de-a rîndul promovarea „unei politici cu fața numai spre Occident" *(Cumhurriyet)*. Or, pentru Turcia, țară nu numai europeană ci și asiatică, cu bogate tradiții istorice și politice, lipsa unor relații adecvate cu lumea afro-asiatică era resimțită în mod neplăcut. „După război — scrie ziarul *Milliyet* — noi am întors spatele țărilor care luptă pentru independența lor în Orientul Mijlociu și în Africa de nord. Dar multe din aceste națiuni au urmat liniile trasate de Atatürk și au folosit poate exemplul luptei noastre proprii pentru independență. Ce observăm noi în prezent? Nici în Orientul Mijlociu, nici în Africa de nord, nici în Asia n-a mai rămas nimic din influența morală pe care noi am obținut-o în timpul vieții lui Atatürk. Dimpotrivă, în aceste zone se manifestă față de noi un vînt rece și ostil".

În cercurile opiniei publice turce s-a deplîns neparticiparea Turciei la Conferința de la Cairo a țărilor neangajate care putea oferi un prilej de reluare a dialogului util cu aceste state pentru strîngerea unor relații tradiționale. „Pentru aceste state — scria *Yeni Istanbul* — Turcia este considerată o țară care urmează în tăcere puterile coloniale și se conformează automat la tot ce spun ele".

Numeroși comentatori politici turci consideră că restabilirea influenței tradiționale și a legăturilor multilaterale ale țării în politica externă presupune „o politică mai realistă" *(Dunya)*. Diplomația turcă a făcut unele eforturi pentru a încerca promovarea unei atitudini mai favorabile față de Turcia. Astfel au fost, de pildă, interpretate călătoriile ministrului de externe turc la Madrid și Caraci.

Pentru unii oameni politici orientarea de viitor a politicii externe presupune o reconsiderare a locului și rolului Turciei în alianțele militare. Nu de mult ministrul apărării naționale, Ilhami Sankar declara: „Noi sîntem forțați să determinăm net locul nostru în N.A.T.O. Drepturile trebuie să fie aceleași pentru toți. Trebuie să explicăm conducătorilor N.A.T.O. că Turcia nu este un satelit. Noi cerem egalitatea drepturilor și a cuvîntului în sistemul atlantic". Alte personalități politice exprimă idei apropiate. Cemal

→

REFLECTOR

Rezoluție adoptată la U.N.E.S.C.O.

Marți, Comisia pentru program a Conferinței Generale U.N.E.S.C.O. a adoptat în unanimitate un proiect de rezoluție prezentat de nouă țări în legătură cu propunerea prezentată de R. P. Română Adunării Generale a O.N.U. privind măsurile pentru promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor păcii, înțelegerii reciproce și respectului între popoare. „Considerînd că este important ca principiile fundamentale cu privire la idealurile păcii, respectului reciproc și înțelegerii între popoare să fie formulate cu referire la tineret, și exprimîndu-și satisfacția față de hotărîrea Adunării Generale a O.N.U. de a elabora o declarație internațională privind aceste principii, subliniind interesul pe care-l va prezenta o asemenea declarație solemnă asupra unui subiect esențial pentru viitorul omenirii și exprimînd în sfîrșit urarea ca această declarație să fie astfel formulată încît să întrunească aprobarea universală — se spune în textul proiectului de rezoluție — Conferința recomandă adoptarea unei asemenea declarații de către O.N.U. cu prilejul celei de-a XIX-a Sesiuni a Adunării Generale și punerea sa în aplicare sub forma unui program concret de către Organizația Națiunilor Unite, instituțiile sale specializate, guvernele, organizațiile naționale și internaționale ale tineretului".

Proiecte spațiale

Reprezentantul francez la O.N.U., Roger Seydoux, a declarat luni că Franța a încheiat acorduri speciale cu Statele Unite pentru lansarea primului satelit spațial francez, în 1965. El a declarat Comitetului Națiunilor Unite pentru folosirea pașnică a spațiului cosmic că ulterior vor fi lansați alți sateliți, de către o agenție guvernamentală franceză. Afirmînd că Franța speră într-o dezvoltare a colaborării în domeniul spațiului cosmic, Seydoux a declarat că guvernul francez a încheiat de asemenea acorduri privind colaborarea spațială cu Argentina, Algeria, India și alte țări.

Delegatul francez s-a alăturat Angliei în exprimarea speranței că Națiunile Unite vor aproba ca baza de rachete Thumba, care se află în India, să fie aleasă ca centru internațional de instruire și lansare.

Credit de 1 miliard dolari

Agențiile anunță că guvernul englez a solicitat „Fondului Monetar Internațional" deschiderea unui credit permanent de un miliard de dolari pentru Marea Britanie. Pentru acordarea unor asemenea credite F.M.I. procedează, de obicei, la efectuarea unei anchete privitoare la situația economică a țării solicitatoare și cere garanții referitoare la politica sa economică.

Cercurile de specialitate afirmă că solicitarea Angliei va fi satisfăcută, dar cred că dificultățile s-ar ivi abia în momentul în care Anglia ar dori să încaseze deodată totalitatea creditului solicitat, deoarece F.M.I. nu dispune, în momentul de față, de fonduri importante. El va trebui să facă apel la „grupul celor zece" (grup financiar al principalelor state occidentale), care ține la dispoziția Fondului o rezervă suplimentară de șase miliarde de dolari. În acest caz, guvernul britanic ar putea fi obligat să-și supună politica sa economică nu numai aprobării F.M.I. ci și „supravegherii multilaterale" a grupului celor zece (propusă la sesiunea recentă de la Tokio a F.M.I. de către Franța, dar neacceptată). Problema va fi discutată cu prilejul reuniunii „celor zece" care va avea loc la Paris, la sfîrșitul acestei săptămîni.

Hüsnü Talai, fost ambasador al Turciei, arăta : „Noi am avut şi avem la îndemînă posibilitatea de a stabili relaţii de bună vecinătate cu ţările care nu participă la N.A.T.O. şi mai ales cu statele Tratatului de la Varşovia". Necati Özdeniz, amiral în rezervă şi senator republican, scria : „Toate personalităţile politice arată că alianţele noastre nu trebuie să ne împiedice să stabilim relaţii cu vecinii noştri apropiaţi ; acest lucru este chiar necesar. Noi, avînd în vedere asigurarea intereselor reciproce, putem stabili din nou relaţii de prietenie cu vecina noastră apropiată, Uniunea Sovietică, şi există chiar posibilităţi de a întemeia relaţii de bună vecinătate cu statele Tratatului de la Varşovia".

În presa turcă ideea adaptării politicii la noile tendinţe care se simt în viaţa internaţională este subliniată cu multă tărie. „Examinînd în lumina filozofiei Pactului Naţional al lui Atatürk acordurile şi convenţiile încheiate de Turcia — scrie *Cumhurriyet* — trebuie să constatăm necesitatea absolută de a le revedea pînă la capăt". Unele ziare, ca de pildă *Ulus*, preconizează chiar un anumit „program minimal". Potrivit acestuia, trupele turceşti trebuie să iasă de sub comanda N.A.T.O. ; trebuie retrase contingentele turce din Coreea de sud ; este necesară lichidarea bazelor N.A.T.O. de pe teritoriul Turciei ; trebuie îmbunătăţite relaţiile cu ţările afro-asiatice, precum şi relaţiile cu Uniunea Sovietică şi celelalte ţări socialiste. „Lumea este considerabil schimbată — scrie ziarul. Multiplicarea contactelor internaţionale nu poate servi decît unei mai bune înţelegeri a tezelor opuse şi apropierii între popoare". Totodată, din declaraţiile politice şi comentariile înregistrate la Ankara reiese ideea că politica „mai realistă şi flexibilă" care este preconizată trebuie urmată în cadrul existent al Turciei şi anume ca ţară membră în N.A.T.O. „Idealul guvernului turc — scrie Matin Toner, persoană apropiată de primul ministru, în ziarul *Hurriyet* — este o politică mai independentă, mai personală şi mai demnă în sînul blocului occidental".

Observatorii politici consideră că manifestarea unor tendinţe noi în politica externă a Turciei are loc nu numai în presă, ci şi în orientarea pe care diplomaţia turcă o adoptă în unele chestiuni concrete. Se remarcă astfel iniţiativele în problemele asiatice, cum ar fi de pildă constituirea pactului de la Istanbul şi adoptarea unor măsuri comune cu Iranul şi Pakistanul în afara alianţelor militare pro-occidentale din care aceste trei ţări fac parte. Unele ziare occidentale, ca de pildă *Combat*, susţin că această politică este apreciată în unele cercuri din N.A.T.O. ca o „manifestare de dizidenţă".

La Ankara se aşteaptă cu mult interes redeschiderea sesiunii parlamentare şi poziţia forului legislativ faţă de evenimentele în curs.

Sergiu VERONA

În ce mod se poate pune capăt izolării

Interviu acordat de BERTRAND RUSSELL ziarului CUMHURRIYET din Istanbul

ÎNTREBARE : Ce părere aveţi despre o politică naţională independentă şi neutră a Turciei ?

RĂSPUNS : Participarea la pacte militare ca N.A.T.O. şi C.E.N.T.O. nu permite Turciei să ducă o politică naţională independentă. Aceste pacte sînt în acelaşi timp un obstacol în calea spre pace şi împiedică activitatea în domeniul interzicerii armei nucleare. Dacă Turcia va ieşi din pactele militare din care face parte, şi va acţiona pentru dezarmarea blocurilor răsăritean şi occidental şi mai cu seamă, dacă ea va începe să promoveze o politică de neutralizare a Orientului Mijlociu şi a regiunii Mării Mediterane, ea va putea juca, după părerea mea un rol constructiv.

ÎNTREBARE : Nu există, după părerea dv., posibilitatea ca Turcia să rămînă singură dacă va duce o politică naţională neutră ? Nu va periclita acest lucru existenţa naţională a Turciei ?

RĂSPUNS : Turcia nu ar rămîne singură dacă ar duce o politică neutră. Dimpotrivă, se va pune capăt izolării ei. Prin actuala sa politică, Turcia se izolează în măsură tot mai mare de principala cale a evoluţiei mondiale. Ţările Africii, Asiei şi Americii Latine, care doresc încetarea războiului rece, nu nutresc simpatie faţă de pactele militare care au extins războiul rece asupra multor ţări. De aceea, ieşirea Turciei din aceste pacte ar însemna pentru Turcia sfîrşitul izolării. Turciei, ca ţară în curs de dezvoltare, i se oferă un bun prilej de a-şi dezvolta relaţiile cu ţările arabe, cu ţările Africii şi Asiei. Dacă va profita de acest prilej potrivit, ea îl va putea folosi pentru avantaje comune, pentru dezvoltarea socială şi realizarea unei păci trainice.

ÎNTREBARE : Nu credeţi că lichidarea bazelor militare străine din Turcia ar crea primejdia unui atac din afară împotriva ei ?

RĂSPUNS : Lichidarea bazelor străine din Turcia nu poate duce la acte de ostilitate din partea vecinilor, deoarece de fapt aceste baze n-au fost create pentru a apăra Turcia ci pentru a ameninţa U.R.S.S. O dată cu lichidarea bazelor, toate ţările în curs de dezvoltare se vor apropia de Turcia. Ţările care se pronunţă împotriva războiului rece n-au încercat niciodată un sentiment de nesiguranţă ca urmare a faptului că nu consimt să se creeze baze străine pe teritoriile lor.

În continuare, Russell şi-a exprimat părerea că Turcia ar putea juca un rol important dacă ar căuta să devină un centru al neutralităţii pozitive în Orientul Mijlociu. El a subliniat de asemenea importanţa transformării regiunii Mării Mediterane într-o zonă denuclearizată şi însemnătatea pe care ar avea-o acest lucru pentru dezarmarea generală şi totală.

Referindu-se la problema Ciprului, Russell a spus : „Numai O.N.U. poate garanta asigurarea permanentă a drepturilor populaţiei turce a insulei. Pentru aceasta trebuie să se garanteze neutralitatea Ciprului şi să se prevină amestecul statelor străine în treburile insulei".

În încheiere, savantul englez a spus că legislaţia insulei trebuie să ţină seama de principiul că în Cipru există un singur popor şi că administraţia trebuie să garanteze drepturile minorităţii naţionale.

Ca urmare a semnării acordului cu privire la permisele de trecere, vest-berlinezi au trecut în capitala R.D.G. În fotografie, un grup de vest-berlinezi în gara Friedrichstrasse.

PEKIN

După experiența nucleară a R. P. Chineze

Deși au trecut aproximativ trei săptămîni de la experiența nucleară efectuată de R. P. Chineză, problema continuă să preocupe numeroși comentatori din întreaga lume. Explicația constă în implicațiile multilaterale ale acestui fapt.

Presa mondială a reținut declarația guvernului chinez de a depune eforturi pentru interzicerea armelor nucleare, ca și mesajul adresat de Ciu En-lai, premierul Consiliului de Stat al R.P. Chineze, cu privire la convocarea unei conferințe la nivel înalt a tuturor țărilor lumii pentru a se discuta despre problema interzicerii totale și a distrugerii cu desăvîrșire a armelor nucleare.

În comentariile străine, în declarațiile diferiților oameni de știință din Occident s-a scos în evidență că detonarea bombei atomice reprezintă un mare succes științific și s-au subliniat perspectivele importante de viitor ale științei și tehnicii chineze. Într-o recentă declarație, savantul american Ralph Lapp a declarat că „China ar putea deveni a treia forță nucleară a lumii după Statele Unite și Rusia". Lapp, care este unul dintre cei mai competenți cercetători americani în probleme nucleare și a lucrat în timpul războiului la programul armelor nucleare al Statelor Unite, a relevat unele particularități ale recentei experiențe nucleare: „Ceea ce este impresionant în legătură cu bomba chineză este că materialul folosit a fost uraniu-235, produs în așa-numita uzină de difuziune gazoasă. Există numai șapte astfel de uzine în lume, iar cea de-a șaptea, în Franța, încă nu a intrat în funcțiune. Puține alte operațiuni industriale cer atît de multă precizie și pricepere tehnică... O țară capabilă să construiască o uzină de difuziune gazoasă poate fi în stare să construiască și o bombă transportabilă din materialul pe care îl produce". Și mai departe: „Astfel de uzine pot fi construite numai de țări care au resurse enorme de energie electrică. Întrucît China are două reactoare pentru producerea plutoniului, majoritatea autorităților competente au scontat că chinezii se vor bizui pe acest reactor. Faptul că ei n-au făcut acest lucru oferă măsura capacității industriale a Chinei comuniste..."

Alt om de știință american, dr. Philip Abelson de la Institutul Carnegie din Washington, a declarat că „actualele succese nucleare chineze arată că nu există nici un temei pentru ca cineva să se îndoiască de realizarea unei bombe cu hidrogen, probabil în ultima parte a acestui deceniu".

Păreri asemănătoare se întîlnesc și în multe ziare occidentale. Ziarul englez *Guardian* vorbește despre faptul că, foarte curînd, R. P. Chineză „va dispune de o bombă nucleară care să poată fi transportată". De asemenea, ziarul examinează recenta experiență nucleară în contextul succeselor economice generale ale țării și al bazei sale de materii prime: „În ultimul deceniu, au fost descoperite zăcăminte de petrol și metale neferoase în regiunile periferice și acum se pune problema de a exploata aceste rezerve. În același timp, China încearcă să obțină mașini-unelte, utilaj electronic, instrumente de mare precizie, mașini agricole..."

Poate fi citată, de asemenea, părerea exprimată în *Paris Jour* de Geneviève Tabouis: „Specialiștii care nu se încurcă în considerente de prudență politică, în S.U.A. și în altă parte, afirmă că lucrul cel mai important este că chinezii s-au angajat de mai multi ani pe o cale inedită în materie de miniaturizare a armelor atomice sau nucleare care nu ar mai avea nimic comun cu bombele cunoscute. Ar fi vorba de arme de distrugere în masă al căror volum ar fi extrem de redus..." „Faptul în sine că în China — scrie *Le Monde* — s-a reușit efectuarea unei experiențe nucleare este în genere apreciat ca o demonstrație a posibilităților tehnice ale Chinei și arată că ele au fost în mod greșit subapreciate. Această țară va putea în cîțiva ani de muncă să reducă distanța care o desparte de națiunile industrializate și să facă un serios pas înainte".

Consecințele experienței nucleare chineze sînt examinate pe plan mondial și în legătură cu necesitatea asocierii Chinei populare la tratativele de dezarmare, ca și la orice acord care ar privi problemele nucleare. Senatorul John Pastore, președintele Comisiei pentru energia atomică a Congresului S.U.A., a declarat că „Franța și China comunistă vor trebui pe viitor să facă parte din orice acord nuclear la care vor adera S.U.A., iar Statele Unite trebuie să ia o inițiativă pentru realizarea acestui obiectiv. Orice acord nuclear la care nu ar participa Pekinul și Franța ar fi inutil". Ministrul de externe al Norvegiei, Harvard Lange, a declarat în Adunarea Națională că „bomba atomică chineză este un motiv în plus pentru a pune capăt izolării diplomatice a Chinei și este în primul rînd o dovadă că negocierile pentru dezarmare sînt nerealiste fără participarea Chinei". Ministrul de externe canadian, discutînd detonarea bombei chineze, și-a exprimat opinia că s-a mărit importanța „mai mult ca niciodată" de a aduce „China comunistă în discuția despre dezarmare".

De altminteri, recentele reacții la propunerea secretarului general U Thant privind organizarea unei întîlniri a celor cinci puteri nucleare demonstrează că ideea în sine și-a făcut și își face loc în viața diplomatică mondială. Purtătorul de cuvînt al Departamentului de Stat a arătat că Statele Unite consideră că „un dialog între puterile nucleare" ar putea avea loc în cadrul conferinței de dezarmare de la Geneva. „În cazul cînd majoritatea membrilor conferinței de dezarmare vor dori să stea de vorbă cu China comunistă — a spus el — este sigur că se va găsi un mijloc și desigur că Statele Unite vor fi de acord". Din Londra se anunță că guvernul britanic nu este în principiu opus ideii formulate de secretarul general al O.N.U. în legătură cu o conferință a celor cinci puteri nucleare.

→

REFLECTOR

TANZANIA

Statul Tanganica-Zanzibar se va numi de acum înainte Republica Unită Tanzania, a anunțat săptămîna trecută ziariștilor președintele Julius Nyerere. Acest nou nume este format din trei elemente: „tan" pentru Tanganica; „zan" pentru Zanzibar și „ia", provenind din cuvîntul grecesc „Azania" prin care era desemnată în antichitate Africa orientală.

Cu banii petroliștilor

Comisia parlamentară de anchetă, numită de președintele Illia după anularea concesiilor petroliere din Argentina, a publicat un raport din care rezultă că un număr de societăți nord-americane au finanțat campania electorală a fostului președinte Frondizi. Acesta le promisese în schimb contracte extrem de avantajoase care, după aprecierile comisiei de anchetă, au provocat Argentinei pierderi de 167 milioane de dolari. Dacă aceste contracte ar fi rămas valabile pînă la data expirării lor, pierderile ar fi fost de 915 milioane de dolari. Comisia a constatat că numeroși colaboratori ai fostului președinte fuseseră cointeresați de firmele care solicitau contracte petroliere. Frondizi, în timpul președinției sale, a reușit să mușamalizeze numeroase scandaluri legate de aceste contracte.

„Carousel Club"

Cabaretul lui Jack Ruby, „Carousel Club", și-a redeschis porțile. Majoritatea „dansatoarelor" de strip-tease și-au reluat activitatea. Afișe uriașe invită clientela să asiste la „spectacolul burlesc despre care s-a vorbit cel mai mult în lume".

În altă ordine de idei: doi dintre avocații lui Ruby — Clayton Fowler, apărătorul principal, și Emmet Calvin — l-au anunțat pe judecătorul Brown că renunță la rolul de apărători.

Demonstrații în Japonia

În dimineața zilei de 28 octombrie, sute de demonstranți au blocat intrarea clădirii Camerei Legislative din Okinawa. Aproape jumătate de oră deputații partidului de guvernămînt liberal-democrat au fost împiedicați să pătrundă în sediu unde urmau să discute numirea șefului guvernului din insulele Riukiu. Manifestanții au protestat împotriva intenției partidului liberal-democrat de a numi în acest post pe Seiho Matouki, cunoscut pentru poziția lui favorabilă intensificării legăturilor militare dintre S.U.A. și Japonia. Locuitorii Okinawei, sprijiniți de Consiliul General al Sindicatelor, cer organizarea de alegeri pentru desemnarea șefului puterii executive din insula Riukiu.

Colaborare între R.A.U. și Cehoslovacia

În virtutea unui acord semnat la Cairo, Cehoslovacia va construi în R.A.U. două mari fabrici de zahăr. Cele două obiective industriale vor intra în funcțiune pînă în 1970. Cehoslovacia urmează să acorde R.A.U. ajutor tehnic pentru proiectarea și montarea ambelor fabrici de zahăr.

Mulți observatori politici vorbesc despre necesitatea soluționării problemei reprezentării R. P. Chineze în O.N.U. Se remarcă printre altele că recentele convorbiri care au avut loc la Washington între noul titular al Foreign Office-ului, Patrick Gordon Walker, și Dean Rusk au avut printre altele ca rezultat reafirmarea de către Anglia a punctului de vedere „potrivit căruia explozia unui dispozitiv nuclear de către China populară face admiterea Pekinului la Națiunile Unite mai necesară decît oricînd" *(France Presse)*. Corespondentul la O.N.U. al agenției *Reuter*, examinînd implicațiile recentei experiențe nucleare, scrie: „Se crede că statele africane care au sprijinit intrarea Pekinului în organizația mondială își vor intensifica eforturile de a-i convinge pe colegii lor să ia o hotărîre asemănătoare acum cînd China a devenit cea de-a cincea putere nucleară". Corespondentul englez susține în continuare că „chiar și diplomații americani recunosc în particular că intrarea Pekinului la O.N.U. nu mai poate fi amînată la infinit". În sfîrșit, *Al Ahram*, care apare la Cairo, examinînd poziția țărilor afro-asiatice, arată: „Experimentarea cu succes de către China a bombei nucleare face neapărat necesar ca țările occidentale să înceteze manevrele care au drept scop împiedicarea admiterii guvernului de la Pekin la O.N.U.".

Sintetizînd poziția Chinei, *Jenminjibao* a subliniat recent: „Poziția Chinei în problema armelor nucleare este consecventă. Am fost pentru interzicerea totală și distrugerea completă a armelor atunci cînd nu le posedam; sîntem pe aceeași poziție în prezent cînd le posedăm. După ce China a procedat la explozia primei sale bombe atomice, guvernul chinez a declarat solemn că China nu va fi niciodată și în nici o împrejurare prima care va folosi arme nucleare".

Ștefan CORNU

PARIS

Aritmetică parlamentară

Moțiunea de cenzură supusă săptămîna trecută votului Adunării Naționale franceze — și respinsă cu 273 voturi contra 209 — a fost a zecea de la instaurarea celei de-a V-a Republici. Primele șase au vizat activitatea guvernamentală a fostului premier Michel Debré. Următoarele trei au fost îndreptate împotriva precedentului guvern Georges Pompidou. Cît despre cea de-a zecea, prima din legislatura actuală, un ziar parizian sublinia că a întrunit „cea mai mare cifră de voturi obținută de opoziție împotriva guvernului, de la alegerea actualei Adunări Naționale în noiembrie 1962".

Înaintată de 51 de deputați aparținînd socialiștilor S.F.I.O., partidului „Rassemblement Démocratique" și „Centrului democratic" M.R.P., moțiunea era redactată în termenii următori: „Adunarea Națională, considerînd că guvernul nu aplică dispozițiile votate de către Parlament, îndeosebi articolele 8 și 31 ale legii din 5 august 1960..., regretînd că este astfel compromisă dezvoltarea regiunilor franceze cu predominanță agricolă, cenzurează guvernul în conformitate cu articolul 49, alineatul 2, din Constituție". Prin votul lor au sprijinit acest text cei 68 de deputați socialiști; cei 39 de deputați din „Rassemblement Démocratique"; 50 de deputați din 55 ai „Centrului democratic", al treilea partid din care fac parte autorii moțiunii; cei 41 de deputați comuniști; 6 deputați din 35 ai grupului „republicanilor independenți"; 5 deputați care nu fac parte din nici un grup parlamentar. Este de remarcat că dintre cei 209 deputați care au votat în favoarea moțiunii de cenzură — și chiar dintre cei 51 care au depus-o — numai unii au fost acum patru ani de acord cu legea la care moțiunea se referă, așa-numita „lege de orientare" a agriculturii franceze. Ceea ce pare la prima vedere un paradox politic. Paradoxul se explică însă: pe de o parte, prin limitele și însăși orientarea „legii de orientare", pe de altă parte, prin implicațiile — mult mai largi decît litera moțiunii — ale concentrării de voturi realizate în jurul ei.

Mai întîi, legea. Privitor la geneza ei, ziarul *Combat* amintea cu severitate, chiar în ziua în care Adunarea Națională era chemată să voteze moțiunea de cenzură, cum a fost hotărîtă „în decembrie 1958, în ajunul formării cabinetului Michel Debré, ...suprimarea principiului ca la stabilirea prețurilor agricole să se țină seama de prețurile produselor industriale folosite în agricultură... Agricultorii au fost atunci lăsați să creadă că Piața comună agricolă va rezolva problemele lor în legătură cu prețurile. În 1960, scrutinul privitor la legea de orientare agricolă a apărut în același timp ca o consecință directă a nemulțumirii țărănești și ca un avertisment la adresa guvernului Michel Debré care ceruse adoptarea ei pentru a stăvili acțiunea directă a agricultorilor". Articolele 8 și 31 ale legii, invocate în moțiunea de cenzură tratează două probleme importante — aceea a reorganizării structurii agriculturii franceze și aceea a fixării prețurilor la produsele agricole. Prevederile acestor articole, și ale legii în general, răspundeau revendicărilor anumitor pături țărănești. Într-un articol recent, intitulat „Lege de orientare — în favoarea cui?", *l'Humanité* sublinia însă din nou că „legea de orientare" și legea complementară care i-a urmat, prin felul în care defineau „suprafața minimală a exploatării, a cărei dezmembrare și dispariție este de dorit să se evite", au lăsat pe agricultorii mici și mijlocii în afara măsurilor de ajutorare pe care aceste texte le enunțau. Pe de altă parte, cei ce urmau să fie beneficiarii măsurilor respective impută azi guvernului că nu le-a tradus în viață.

Îngrijorările acestea, avînd temeiuri diferite în diferitele pături ale țărănimii, s-au reflectat în oglinda parlamentară ca o poziție comună, aceea a 209 voturi acordate moțiunii de cenzură. Tot astfel, cele 209 voturi au tradus anumite convergențe în preocupările unei palete destul de largi de grupări politice și de oameni politici. Firește, nu într-o măsură care să schițeze acea regrupare a forțelor opoziției despre care se vorbește în Franța de mai bine de un an. Aceasta, și pentru că unii dintre partenerii de vot de săptămîna trecută au fost, ca să spunem așa, niște parteneri ocazionali și pentru că, între partidele interesate de o asemenea regrupare — deși fiecare dintre ele o consideră avantajoasă, necesară chiar — stăruie deosebiri de vederi în privința bazelor pe care s-ar putea efectua. Dar scrutinul de săptămîna trecută a îngăduit forțelor opoziției să verifice în ce măsură și cu ce rezultate pot acționa în comun sau măcar convergent.

În principiu, moțiunea de cenzură este un instrument de răsturnare a guvernului în exercițiu. De data aceasta însă, unele ziare pariziene aveau dreptate să

Adunarea Națională franceză: discutarea moțiunii de cenzură în problemele agrare. De la stînga la dreapta: Georges Pompidou, primul ministru, Edgar Pisani, ministrul agriculturii, Giscard d'Estaing, ministrul finanțelor.

sublinieze că „nu toți cei care-l cenzurează pe dl Pompidou doresc răsturnarea sa". Astfel, „Centrul democratic", căruia îi aparțin chiar unii dintre autorii moțiunii și care s-a exprimat masiv în favoarea ei, a ales această cale mai cu seamă pentru a nu pierde beneficiul voturilor rurale. Dar, și înainte de luarea în discuție a moțiunii de cenzură, și în cadrul discuției, și în zilele următoare, lideri ai „Centrului" — Pflimlin, Pleven, Lecanuet — au ținut să se desolidarizeze de cei pe care îi numesc „opoziția sistematică" față de guvern. O situație și mai stingheritoare a creat moțiunea de cenzură în rîndurile acelor deputați ai majorității guvernamentale care-și datorează mandatul alegătorilor de la țară. Să se asocieze guvernului, ce vor spune alegătorii? Să sprijine moțiunea, ce va spune guvernul? A fost — dacă nu „o dramă", cum se exprima patetic unul dintre ei, apropiat grupării gaulliste U.N.R. — o dilemă destul de severă. În acest caz însă, problema opțiunii a fost rezolvată prin metoda nodului gordian: membrii grupului parlamentar U.N.R. au primit, după expresia unora din ziarele pariziene, „consemne imperative" cu privire la vot. Cu oarecare curiozitate au fost urmăriți în schimb „republicanii independenți" („grupul Giscard d'Estaing", cum li se spune pe culoarele Adunării Naționale franceze). Într-adevăr, acest grup, alcătuit în mare parte din alesi ai unor regiuni rurale, dispune de 35 de voturi, ceea ce ar fi putut face din el un fel de arbitru al situației: „opoziția declarată" ar fi putut realiza, dacă toți membrii săi ar fi susținut moțiunea, 215 voturi; în acest caz, un sprijin masiv al „republicanilor independenți" ar fi putut asigura majoritatea de 241 voturi necesară pentru ca moțiunea să fie adoptată. Dar acestea erau simple jocuri de aritmetică parlamentară; în realitate, nimeni nu-și făcea iluzia că, în majoritatea lui, „grupul Giscard d'Estaing" se va transforma în cenzor al politicii guvernamentale.

S-a constatat de altfel cu prilejul acestui scrutin că majoritatea guvernamentală își numără de asemenea rîndurile și cîntărește fidelitățile pe care se poate bizui. Poate în perspectiva alegerilor prezidențiale care urmează să aibă loc la anul, poate chiar în aceea a alegerilor municipale scadente peste cîteva luni, la începutul lui 1965 *). Oricum, votul de săptămîna trecută a fost precedat de cîteva acțiuni pe care observatorii le-au pus în directă legătură cu confruntarea parlamentară care se apropia. Astfel *Le Figaro* atribuia, în parte, preocupărilor de ordin intern ale guvernului brusca înăsprire a poziției franceze în cadrul C.E.E.: „Firește, scria ziarul, aceasta se datorește faptului că negocierile se tărăgănează prea mult și fac să apară oarecare rea voință din partea unuia sau altuia, dar fără îndoială și (preocupării) ca deputații majoritari aleși de țărani să recapete un anumit tonus în dezbaterea și scrutinul din Adunarea Națională"... „Dl Pompidou a făcut și mai mult, reunind pe unii dintre ei în jurul mesei sale", adăuga ziarul, făcînd o aluzie ușor malițioasă la un dejun oferit de premier. Iar în discutarea moțiunii de către Adunarea Națională primul ministru a căutat să biruie șovăielile celor nehotărîți plasîndu-și expunerea nu pe planul problemelor agricole invocate de textul supus Adunării, ci polemizînd cu opoziția pe un plan care prefigurează de pe acum viitoarele înfruntări electorale.

Florica ȘELMARU

*) Săptămînalul francez **L'Express** afirmă că, îngrijorat de perspectiva acestor alegeri, secretarul general al U.N.R., Jacques Baumel, caută să-l convingă pe generalul de Gaulle să grăbească alegerile prezidențiale pentru a le situa, în timp, înaintea celor municipale.

COUVE DE MURVILLE DESPRE POLITICA FRANCEZĂ

Poziția guvernului francez în principalele probleme ale politicii externe a fost expusă, la trei noiembrie, de ministrul de externe Couve de Murville, în fața Adunării Naționale franceze:

Piața comună: **Comunitatea europeană nu se va putea realiza pe deplin decît dacă speranțele franceze se vor dovedi, în cursul perioadei care urmează, pe deplin îndreptățite. Negocierile tarifare de la Geneva nu pot da rezultate pozitive decît dacă C.E.E. va stabili prețuri agricole comune; în această privință nimeni nu trebuie să se îndoiască de fermitatea poziției guvernului francez.**

Unitatea politică europeană: **Dialogul cu Statele Unite este posibil cu condiția să existe două politici, una europeană, și alta a Washingtonului. În cazul contrar, dialogul ar deveni monolog.**

Forța nucleară multilaterală: **Valoarea militară a proiectului nu a fost demonstrată. Proiectul ar putea să provoace sciziuni în interiorul N.A.T.O. Ministrul de externe francez s-a întrebat care ar fi consecințele (aplicării proiectului) asupra realizării unității europene.**

Colaborarea franco—vest-germană **întîmpină dificultăți, dar trebuie să dispară aceste dificultăți și nu tratatul franco—vest-german. Colaborarea este organizată, dar nu s-a ajuns încă la definirea unei politici comune și nici la o cooperare sistematică în problemele militare.**

Relațiile cu Marea Britanie: **Franța dorește să mențină relații bazate pe încredere și prietenie cu Marea Britanie. Guvernul francez deplînge faptul că asupra realizării proiectului Concorde planează dificultăți.**

Relațiile cu U.R.S.S.: **Franța dorește să-și dezvolte relațiile economice și culturale cu Uniunea Sovietică.**

Problema armelor nucleare: **Singura soluție o constituie distrugerea totală a armamentelor nucleare existente și interzicerea fabricării în viitor a unor asemenea arme. Franța este de acord cu propunerile privitoare la convorbiri între puterile nucleare, formulate de secretarul general al O.N.U.**

America Latină: **Țările acestei părți a lumii pot fi ajutate, utilizîndu-se toate formele de cooperare care nu știrbesc independența și demnitatea lor națională. Franța este în favoarea acordării unui asemenea ajutor.**

(După agenția **FRANCE PRESSE**)

PROIECTUL „CONCORDE" ÎN DISCUȚIE

Nu au trecut nici doi ani de cînd a fost semnat la Londra acordul anglo-francez pentru proiectarea și construirea în comun a avionului supersonic de transport „Concorde". Denumirea proiectului părea a nu fi fost întîmplătoare; multora le putea aminti de antanta cordială dintre cele două țări, mai des invocată decît aplicată de-a lungul istoriei. Se alcătuise bugetul — 1 865 milioane franci —, tehnicienii trecuseră la elaborarea planurilor, primele zboruri fuseseră planificate pentru 1967, aproape 50 de comenzi au fost înregistrate...

Acum, despre toate acestea, sau aproape despre toate, începe să se vorbească la trecut. Imediat după alegeri, noul guvern britanic a anunțat un plan de măsuri pentru redresarea economiei țării, în care figurează și revizuirea proiectului anglo-francez. Un memorandum englez în acest sens a fost discutat cu prilejul întrevederilor care au avut loc la Paris între Roy Jenkins, ministrul britanic al aviației, și Marc Jacquet, colegul său francez de la lucrările publice și transporturi. Jenkins a precizat că el nu s-a dus la Paris „nici pentru salvarea, nici pentru anularea proiectului «Concorde»". Faptele permit să se creadă că Anglia nu ar dori să poarte responsabilitatea unei ruperi unilaterale a contractului pentru construirea avionului. Cercurile interesate engleze par a fi renunțat la proiect — cel puțin în forma actuală — și doresc ca hotărîrea de a abandona planurile să intervină după negocieri cu partea franceză.

Teoretic, partea engleză nu a cerut deci, încă, renunțarea la construirea avionului. Ar fi vorba numai despre îmbunătățirea calităților tehnice ale aparatului și mărirea razei lui de acțiune. Aceasta ar face însă ca prețul prototipului să se ridice la 1 400 milioane franci pentru fiecare țară în loc de 935, iar termenul execuției ar fi întîrziat cu

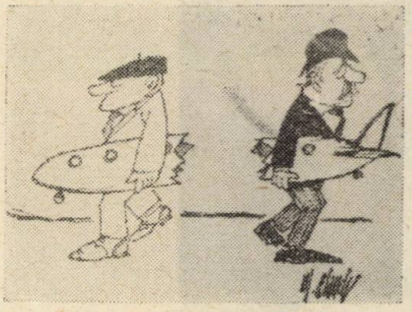

Neînțelegere „concordială"
(Din **„Le Canard enchaîné"**)

doi ani, datorită noilor și inevitabilelor cercetări. Faptele sînt de așa natură încît **Le Monde** apreciază că „este imposibil de întîrziat proiectul în timp fără a-l condamna la eșec".

În momentul de față, avansul tehnicienilor francezi și englezi asupra celor americani în domeniul construirii avioanelor supersonice este apreciat de presa franceză la aproximativ doi ani. Revizuirea propusă de Anglia ar duce automat la anularea decalajului. Avantajele pe care le-ar obține constructorii americani de pe urma abandonării proiectului sînt atît de evidente încît presa franceză nu a întîrziat să tragă semnalul de alarmă. Aceasta cu atît mai mult cu cît a început imediat să se vorbească despre posibilitatea ca partea Angliei să fie preluată de cercurile americane interesate. Unele voci au făcut referiri chiar și la eventualitatea unor oferte vest-germane; cancelarul Erhard ar fi cerut să i se prezinte un raport privind problema „Concorde".

După cum se afirmă, cererea engleză de revizuire ar provoca serioase prejudicii industriei franceze constructoare de avioane. În primul rînd, datorită investițiilor importante pe care Franța le-a și făcut — 125 milioane în 1962, 170 în 1963 și 126 în 1964; pentru anul viitor fusese prevăzută cheltuirea sumei de 330 milioane franci.

În cadrul măsurilor de austeritate ale guvernului englez nu ar fi însă vorba numai despre cererea privind amînarea construirii avionului „Concorde". Presa din Occident afirmă că revizuirea dosarului amintit ar putea fi urmată de abandonarea proiectului de construire a rachetei aer-sol „A.S.37" și a rachetei „Europa I", al cărei prim etaj urma să fie construit de Anglia pe baza rachetei „Blue Streak". În afară de aceasta se mai vorbește și despre eventuala părăsire a planurilor privitoare la construirea canalului sub Marea Mînecii.

E. Ph.

MOSCOVA

Relații franco-sovietice

Recenta aniversare a stabilirii relațiilor diplomatice dintre Franța și Uniunea Sovietică și semnarea între cele două țări a unui important acord comercial pe perioada 1966—1970 au prilejuit comentatorilor numeroase considerațiuni în legătură cu perspectivele dezvoltării generale a relațiilor franco-sovietice.

Observatorii politici au subliniat în unanimitate spiritul de cordialitate ce caracterizează mesajele schimbate între șefii celor două state cu prilejul acestei aniversări. În mesajul lui Mikoian se subliniază astfel „importanța vitală a prieteniei, colaborării și ajutorului reciproc dintre cele două țări", care constituie o contribuție la salvgardarea securității europene și a păcii în lume. Președintele de Gaulle scria la rîndul său: „În acești 40 de ani, atît dv. cît și noi am străbătut o cale lungă și am trecut prin încercări aspre. Am putut și noi constata că în pofida vitregiilor istoriei, popoarele noastre sînt strîns legate printr-o prietenie trainică, prin convingerea că există o anumită moștenire comună și o cordială cointeresare reciprocă".

Pravda a publicat sub semnătura comentatorului său Iuri Jukov un amplu articol în care se face o trecere în revistă a relațiilor dintre U.R.S.S. și Franța de-a lungul celor patru decenii. „Comunitatea istorică a intereselor naționale ale Franței și Uniunii Sovietice — scrie Jukov —, necesitatea consolidării păcii în Europa, interesul reciproc pentru o colaborare politică, economică și culturală, toate acestea cer imperios o dezvoltare rațională a relațiilor dintre țările noastre". Autorul articolului citat consideră că evoluția pozitivă a relațiilor franco-sovietice este favorizată în momentul de față de o apropiere a pozițiilor adoptate de cele două țări în unele probleme internaționale de mare însemnătate. Printre acestea, *Pravda* enumeră aprobarea de care se bucură în opinia publică sovietică declarațiile președintelui de Gaulle împotriva revizuirii frontierelor stabilite după cel de-al doilea război mondial, inițiativa franceză îndreptată spre restabilirea păcii în Asia de sud-est și asigurarea neutralității Vietnamului de sud, precum și posibilitățile demonstrate de practică în ce privește colaborarea reprezentanților sovietici și francezi în soluționarea unor probleme legate de activitatea O.N.U.

Ziarul *Izvestia*, sub semnătura comentatorului său V. Matveev, exprimă aceeași părere. „În momentul de față, scrie ziarul, există mult mai multe posibilități pentru eforturi comune în favoarea consolidării păcii și securității în Europa decît acum 10 sau 20 de ani".

Acordul semnat la Paris de ministrul comerțului exterior sovietic, Patolicev, și ministrul de finanțe francez, Giscard d'Estaing, suscită de asemenea interes, fiind apreciat ca o acțiune de mare importanță survenită în ultimul timp în relațiile dintre cele două state. Acest acord prevede o creștere cu 50 la sută a schimburilor. Franța urmează să furnizeze Uniunii Sovietice instalații complexe de uzine, în special chimice. Ca un element deosebit de important al noului acord se consideră deschiderea unui credit pe o durată de 7 ani, ceea ce înseamnă că Franța s-a asociat unei inițiative engleze anterioare de a acorda Uniunii Sovietice credite pe termen lung. „Acesta este cel mai mare acord comercial care a fost vreodată încheiat între cele două țări — scrie *France Presse*. El va face din Franța primul partener al U.R.S.S. dintre țările occidentale". Corespondentul agenției *D.P.A.* la Paris este de părere că acordul comercial „constituie indiciul unei destinderi care începe între Paris și Moscova..."

Evoluția relațiilor franco-sovietice despre care vorbesc observatorii politici este comentată și de alte ziare occidentale. Ziariștii americani sînt și ei de acord că există o bază obiectivă pentru o colaborare sporită între Paris și Moscova. „Ambele țări, scrie Don Cook în *New York Herald Tribune*, se opun forței nucleare multilaterale și participării vest-germane la controlul asupra armamentului nuclear. Ambele state declară frontiera Oder-Neisse ca o frontieră irevocabilă. Ambele țări au reticențe în ce privește hegemonia strategică și politică americană asupra Europei occidentale. Ambele țări sprijină o politică de neutralitate în Asia de sud-est și se opun politicii americane în Vietnamul de sud. Ambele țări sprijină China comunistă pentru a deveni membră în Organizația Națiunilor Unite". Și Drew Middleton în *New York Times* susține opinii asemănătoare în legătură cu perspectiva relațiilor franco-sovietice.

Astfel, ziua de 28 octombrie, comună calendarului diplomatic al celor două state, a fost menită să reamintească că posibilitățile inaugurate cu patru decenii în urmă de o politică realistă se pot materializa în avantajul ambelor țări și al colaborării internaționale.

N. PĂTRAȘCU

Semnarea acordului comercial franco-sovietic de către Giscard d'Estaing, (dreapta) ministrul de finanțe, și Nikolai Patolicev, ministrul comerțului exterior al U.R.S.S.

KHARTUM

Ce are de rezolvat „tranziția" sudaneză

Guvernul format la 30 octombrie vine să înlocuiască regimul Consiliului militar instalat prin lovitura armată din 1958, propunîndu-și, însă, să asigure numai „tranziția" spre noua legislație ce va fi elaborată de Adunarea Constituantă, pentru care alegătorii vor fi consultați cel mai tîrziu în martie 1965.

În zilele frămîntate de mișcările care au dus la căderea Consiliului militar și a guvernului, generalul Abboud a fost nevoit să facă apel la „restabilirea ordinii", promițînd formarea unui nou cabinet ministerial din persoane a căror cinste și integritate să fie ireproșabile. S-a anunțat apoi instalarea noului guvern, alcătuit din reprezentanți ai principalelor forțe politice, precum și din specialiști (prin formație sau prin ocupație) din agricultură, învățămînt, justiție și diplomație. Șeful cabinetului, Serre El Khalifa, fost vicesubsecretar la învățămînt, este el însuși un „independent". Schimbările — în urma cărora generalul Farik Ibrahim Abboud rămîne șeful statului — constituie, prin însăși limitarea atribuțiilor președintelui, o revenire la spiritul Constituției din 1956.

Cum a fost posibilă, în condițiile dictaturii militare, înlăturarea unui guvern sprijinit pe o armată bine antrenată, cu reputație, formată încă în anii celui de-al doilea război mondial, care beneficia și de prestigiul personal al generalului Abboud? Explicația ține deopotrivă de factori economici și politici.

Pe terenul pregătit de grevele generale din 1959 și 1963, Congresul sindicatelor, desfășurat în octombrie anul

trecut, a putut lua o întorsătură antidictatorială, în ciuda prezenței observatorilor guvernamentali. Congresul a cerut ridicarea stării excepționale, eliberarea deținuților politici, acordarea de largi drepturi sindicatelor, libertatea presei și instaurarea unui regim democratic. Ecoul acestor revendicări s-a făcut auzit nu numai în rîndurile populației civile, dar chiar și în cele ale forțelor armate pe care se bizuia Consiliul militar din fruntea statului.

Primul răspuns concret al regimului a fost apelul adresat națiunii de către ministrul finanțelor și economiei. El cerea populației „să se pregătească de sacrificii", astfel încît programul de construcție și dezvoltare „să poată fi salvat de la dezastru". Era invocată soarta planului economic de 10 ani, la a cărui aprobare, în septembrie

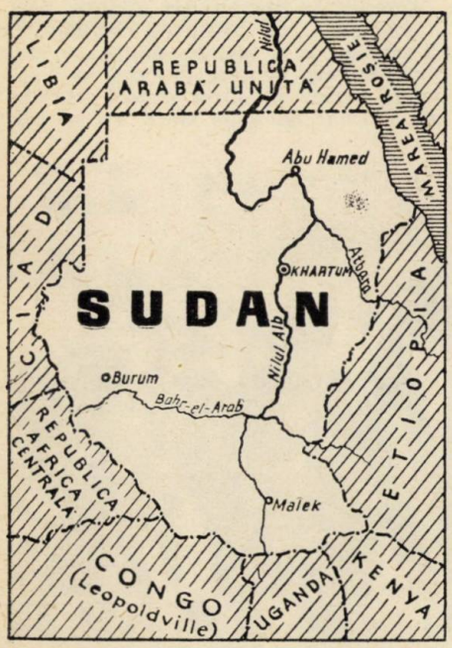

1962, s-a spus că trebuie să pună, pînă în 1971, bazele unei economii naționale diversificate și să garanteze folosirea maximă a forței de muncă din țară. Operația de „salvare" a început prin sistarea unor proiecte de construcții și a continuat prin modificări succesive ale sistemului de impozite. Guvernul a hotărît reducerea unor cheltuieli bugetare. Și totuși, deficitul antecalculat al anului financiar 1963/1964 se ridica la 12 milioane lire sudaneze, o cifră mult prea mare pentru a putea fi acoperită prin contribuții externe.

Programul de dezvoltare, pentru a cărui „salvare de la dezastru" fostul guvern cerea sacrificii populației, a constituit o preocupare și pentru instituțiile bancare internaționale. (În iulie 1963, ministrul finanțelor a spus că Sudanul are nevoie de un ajutor străin suplimentar de 84,7 milioane dolari pentru a asigura aplicarea planului de 10 ani). Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare a convocat la Washington un comitet consultativ, alcătuit din reprezentanți ai Statelor Unite, Angliei, Germaniei occidentale, Italiei, Belgiei, Suediei și Elveției, pentru a purta discuții asupra proiectelor sudaneze care au nevoie de subvenție. Sudanul a insistat, prin ministrul de atunci al construcțiilor, asupra barajului de pe Roseires, a cărui terminare este planuită pentru 1966, precum și asupra unui al doilea baraj, pe fluviul Atbara, la Shuwak, a cărui construcție era pregătită încă de la începutul anului, de realizarea lui depinzînd irigarea pămînturilor din regiunea Gash Delta. Apoi, în iunie, ministrul finanțelor a vorbit despre un comitet internațional pentru studierea sistemului de irigație din Gezira (administrat de stat) și a posibilităților de creștere a producției în cadrul acestuia.

Aceste probleme, care au constituit obiectul atîtor preocupări diverse, par să fi trecut totuși pe planul al doilea în fața presiunii politice și sociale legate de problema sudului. Situația adesea întîlnită în fostele colonii, dar deosebit de spinoasă în condițiile specifice ale Africii, diferențierea provincială a luat forme foarte acute în Sudan. Această țară, apreciată ca „o punte între Africa arabă și Africa neagră", n-a izbutit să realizeze o asemenea punte în interiorul ei. Nordul, locuit de o populație aparținînd, prin cultură și mai ales prin cult, lumii musulmano-arabe, este opus sudului, populat de negri, animiști sau creștini, descinzînd din civilizațiile tropical-africane.

Prin septembrie 1963 au fost aprinse primele scîntei ale unei răscoale a sudului împotriva nordului, condusă de grupul Anya Nya, calificat de autoritățile din Khartum drept „terorist". Represaliile au fost cumplite, numărul refugiaților a crescut cu multe mii, devenind o problemă foarte dificilă pentru guvernele țărilor învecinate — Kenya, Congo (Leopoldville) și mai ales Uganda. S-a amintit că acest exil de masă a început încă în 1955, ceea ce arată că nu e vorba de o conjunctură momentană și că probabil răul are rădăcini mai adînci.

În virtutea unor probe și documente care atestau că mișcările din sud ar fi fost alimentate și chiar incitate de preoți străini, autoritățile sudaneze au hotărît expulzarea tuturor misionarilor, ceea ce a provocat o gravă indispoziție în țările interesate. Motiv pentru „Societatea misionarilor din Anglia" de a se ralia protestului acelor studenți din Londra care, în luna mai, la sosirea generalului Abboud ca oaspete al reginei Angliei (Sudanul nu face parte din Commonwealthul britanic, iar anul trecut a ieșit și din zona lirei sterline) au manifestat, cerîndu-i recunoașterea și acceptarea „realităților politice și religioase" din Republica Sudan. Pînă la urmă, prin medierea ministrului de externe al Libanului, s-a ajuns la un acord între Khartum și Vatican pentru reîntoarcerea misionarilor în Sudan. Dar ce a însemnat aceasta față de amploarea și gravitatea celor petrecute în sud ?

Noul guvern instalat săptămîna trecută la Khartum are deci de asigurat o „tranziție" plină de dificultăți : problemele Sudanului sînt, acum, în preajma celei de-a opta aniversări a independenței (1 ianuarie 1965) complexe și delicate. Este firesc ca poporul să aștepte o soluție „de tranziție", care să fie impregnată de seriozitatea constructivă pe care situația actuală o impune.

Gabriela DOLGU

REFLECTOR

„Nu-i enervați pe gangsteri !"

Poliția londoneză a publicat o broșură cuprinzînd sfaturi pentru funcționarii bancari asupra felului cum trebuie să se poarte în timpul unui atac gangsteresc. Iată cîteva extrase :

— Fiți docili. Dacă vi se spune „mîinile sus", nu faceți lucrurile pe jumătate. Întindeți bine brațele în sus. Nu faceți nici un gest necuviincios. Nu tușiți.

Dacă vi se ordonă să umpleți un sac cu bani :

1. Nu puneți mai mult decît vi se cere ;

2. Începeți prin a pune cît mai multe monede. Cîntăresc mai greu și sacul este incomod. Gangsterul amator se va mulțumi cu atît ; nu însă și cel de profesie ;

3. În ce privește bancnotele, îngrămădiți-le de-a valma. Ocupă mai mult loc. Uitați deci deprinderile dv. de ordine și metodă. Lăsați pentru la urmă teancurile de bancnote. Dacă puteți s-o faceți în mod natural, lăsați să cadă bani pe jos, dar fără exagerare. Dar dacă nu reușiți s-o faceți degajat și firesc, nu încercați, nu puneți în primejdie viața colegilor dv. ;

4. Dacă gangsterul uită de vreun seif, nu este nevoie să-i amintiți de el. Dacă cunoaște însă bine locul, nu-i faceți dificultăți ;

5. În prezența gangsterilor evitați să rîdeți, să glumiți sau să luați un aer sarcastic. Sînt persoane deosebit de susceptibile. Ar putea să se supere și să tragă.

Cheltuieli pentru haine

Vest-germanii sînt oamenii cei mai cocheți din Europa. L'Express a calculat că ei cheltuiesc anual pe locuitor pentru îmbrăcăminte 235 de franci, față de : 35 fr. spaniolii, 40 fr. italienii și 122,50 fr. francezii.

Surpriză muzicală...

Au fost descoperite 45 de înregistrări Edith Piaf, pînă acum necunoscute publicului. Înregistrările au fost realizate în 1940—1942 ; ele au fost descoperite recent într-un depozit aparținînd casei de discuri Philips și vor fi puse în vînzare zilele acestea, cînd se împlinește un an de la moartea marii interprete.

Soluție salvatoare ?

Nu-mi pasă — pare să spună șoferul aflat după un panou încasabil ! Măsura se poate dovedi utilă : în perioada postbelică 50 de șoferi de taxi din R.F.G. au fost uciși și jefuiți de persoane care se dădeau drept „clienți".

LA PAZ

Cauzele antagonismului

Era la vremea prînzului, într-o zi de august din vara aceasta. Pe o stradă din La Paz, două jeepuri încheiau brusc o ameţitoare cursă de viteză. Prin portierele deschise în grabă s-au năpustit pe trotuar două duzini de vlăjgani. Au înconjurat un bărbat şi l-au lovit cu sete. Operaţiunea s-a consumat în puţine minute. Jeepurile au dispărut cu aceeaşi viteză cu care apăruseră, dar nu înainte de a fi identificate ca aparţinînd serviciului secret. Vlăjganii erau, deci, slujbaşi ai statului. Cel lovit nu era altul decît Juan Lechin. La ora 13, cînd s-a consumat întîmplarea, deţinea încă funcţia de vicepreşedinte al republicii. La ora 17 urma să fie instalat succesorul său — generalul Barrientos.

Lechin fusese un colaborator incomod pentru preşedintele Estenssoro. Liderului sindical în veşnică agitaţie îi urma un militar obişnuit să nu facă exces de oratorie. Aparent, pentru Estenssoro se anunţa un mariaj politic care-i promitea linişte. Pentru preşedinte, generalul nu era un necunoscut. Îi ştia preferinţele politice şi, mai ales, prieteniile cu personalităţi pe care el unul nu le agrea. De aceea, ar fi preferat să nu-l aibă alături în calitate de vicepreşedinte. Presiunea cercurilor militare l-a determinat, totuşi, să accepte o candidatură pe care nu o dorea şi care îi inspira temeri. Divorţul dintre Estenssoro şi Barrientos a intervenit mult mai repede decît se crezuse. Cazul Lechin s-a reeditat. Preşedintele şi vicepreşedintele se înfruntă. Care este sursa acestor neînţelegeri? A reduce totul la rivalităţi personale (care pot juca un anumit rol) înseamnă a ignora esenţialul.

Frămîntările din Bolivia nu sînt de dată recentă. Ele îşi au originea în anacronismul structurii sociale şi politice a acestei ţări care dă 25 la sută din producţia mondială de cositor. Forţele care au declanşat revolta din 1952 şi care au obţinut apoi puterea acţionaseră în numele cerinţei de a se efectua reforme structurale. Aceste forţe l-au adus la preşedinţie pe Estenssoro. Dar, între programul a cărui realizare a promis-o şi politica pe care o înfăptuia în practică erau deosebiri care, dacă la început păreau de nuanţă, s-au amplificat mai tîrziu. Dorinţa de a menaja capitalul autohton şi străin i-a frînat capacitatea de acţiune. Naţionalizarea industriei de cositor a fost urmată de o îndemnizaţie de 20 000 000 dolari oferită vechilor stăpîni, iar dezvoltarea industriei prelucrătoare a rămas de domeniul deziderateIor. Reforma agrară inconsecventă n-a pus capăt latifundiilor. Bogăţiile ţării n-au fost valorificate pentru a aduce Bolivia în secolul XX. Nici în prezent venitul pe cap de locuitor nu depăşeşte 100 de dolari anual, iar durata medie a vieţii atinge abia 43 de ani. Estenssoro s-a îndepărtat nu numai de programul său, ci şi de mulţi din prietenii săi politici, deplasîndu-se tot mai mult către dreapta. S-a petrecut astfel o răsturnare a alianţelor. Susţinătorii de ieri ai lui Estenssoro i-au devenit adversari, iar adversarii săi declaraţi au început să-l sprijine. Propriul partid al lui Estenssoro — „Mişcarea naţională revoluţionară" — s-a fărîmiţat în numeroase fracţiuni, dintre care unele s-au constituit în formaţii politice de sine stătătoare.

Herman Siles Zuazo, fost preşedinte între 1956 şi 1960, a adunat în jurul său un număr de nemulţumiţi din interiorul partidului guvernamental. Unele fire îl leagă de cercuri militare. Zuazo a încercat chiar să pună în circulaţie ideea unui armistiţiu politic „arbitrat" de armată. Lechin şi Zuazo, deşi profesează opinii politice diferite, au găsit o platformă comună în opoziţia faţă de Estenssoro. Eforturile lor conjugate n-au reuşit să împiedice realegerea lui Estenssoro, deşi valabilitatea scrutinului a fost contestată.

După alegerile din mai, lipsite de surprize (opoziţia a chemat doar la boicot), Estenssoro a pus în practică un abil plan de răfuială cu inamicii săi politici. Un comunicat oficial a anunţat descoperirea unui complot antiguvernamental. Amănunte puţine, afirmaţii necontrolate şi — esenţialul — starea de asediu a fost imediat introdusă după o şedinţă nocturnă a parlamentului. În cîteva ore, o vastă operaţiune poliţienească s-a soldat cu arestarea multora din principalii adversari politici şi, în primul rînd, a lui Zuazo. Prudent, Estenssoro a evitat dificultăţile unui proces public şi i-a expediat pe arestaţi în Paraguay. La Asuncion, aceştia au declarat că pretinsul complot n-a fost decît o născocire. În ziarul *El Diario*, Lechin a emis aceeaşi opinie.

Starea de asediu şi practica represiunilor au provocat protestul vicepreşedintelui Barrientos. Este momentul în care a intervenit ruptura dintre Estenssoro şi cel care ar fi trebuit să fie primul său colaborator. Barrientos a respins starea de asediu. Cît despre mişcările de partizani, a căror înmulţire se constata, Barrientos ar fi declarat că ele sînt „o expresie a unor sentimente care pot fi perfect înţelese" şi că în loc de a le reprima, „este necesar să se înlăture cauzele lor". Estenssoro i-a acuzat pe general că în intervenţiile sale „există mai multă dorinţă de publicitate decît intenţia de a oferi soluţii ponderate şi constructive."

Pe fundalul acestor disensiuni din sferele diriguitoare s-au petrecut recent sîngeroase represiuni împotriva demonstraţiilor studenţeşti sprijinite de mineri. O săptămînă au răsunat în oraşele boliviene focuri de armă, s-au înălţat baricade pe străzi, morţii şi răniţii s-au numărat cu zecile. Pe o ploaie torenţială, adepţii şi adversarii lui Estenssoro s-au înfruntat în La Paz. Partizanii guvernului — înarmaţi, şi avînd ca semn distinctiv o brasardă albă la braţul drept —, se adunaseră în piaţa Murillo, iar opoziţioniştii în cartierul universitar, unde au iniţiat un „marş pentru libertate". Ciocnirile au fost inevitabile. În regiunea minieră s-au desfăşurat lupte, iar comunicatele indică un număr mare de victime din rîndul studenţilor şi muncitorilor. Dezordinile s-au extins la Oruro, Cochabamba şi Santa-Cruz. Deşi au părăsit unele poziţii pe care le ocupaseră, minerii şi-au regrupat forţele la 20 km de Oruro.

Autorităţile din La Paz asigură, prin intermediul unor insistente comunicate, că ordinea ar fi fost restabilită „pe deplin". Calmul pe care încearcă să-l sugereze veştile din sursă oficială este iluzoriu. Chiar dacă pe străzi nu se mai aud împuşcături iar demonstraţiile au încetat, încordarea politică se menţine. Liniştea este doar aparentă. Estenssoro a reuşit să profite şi de astă-dată de slăbiciunile politice ale adversarilor săi declaraţi. Dar el pare conştient de primejdiile care ar plana asupra viitorului său în cazul în care conflictul cu Barrientos s-ar accentua. Acest conflict ar putea degenera într-un conflict cu armata. Fără sprijin militar, Estenssoro ar ajunge în pragul falimentului politic. Decis să păstreze puterea, Estenssoro intenţionează să adopte o atitudine mai suplă. Prima concesie pe care i-a făcut-o lui Barrientos a fost aceea de a anula cenzura presei. În plus, 500 din cei 850 de studenţi arestaţi au fost puşi în libertate. Cum va reacţiona Barrientos la ultimele avansuri ale preşedintelui? Marţi seara, *France Presse* anunţa că garnizoanele militare din Cochabamba, Santa-Cruz, Potosi şi Sucre s-au răsculat, în tentativa unui puci, de care — se pare — că Barrientos nu era străin. Răscoala acestor unităţi a fost repede înăbuşită. Observatorii prevăd persistenţa antagonismelor între Estenssoro şi Barrientos. Dar un aranjament cel puţin temporar nu trebuie exclus.

Eugeniu OBREA

Fotografia înfăţişează aspecte din cursul unei manifestaţii care a avut loc cu cîteva zile în urmă în Cochabamba (al doilea oraş ca mărime al Boliviei)

ROMA

Corespondență de la Giorgio PASTORE

„Conjunctura" și lupta oamenilor muncii

Dacă regizorul italian Luchino Visconti ar trebui să turneze astăzi din nou filmul „Rocco și frații săi" probabil că ar insera un alt episod trist: acela în care unele dintre personajele sale după ce au luptat și au suferit îndelung pentru a-și găsi o slujbă, sînt constrînse să și-o păstreze astăzi în lupte grele, în timp ce alții nu reușesc să se întoarcă în sătulețele lor din Sicilia, Calabria și Apuglia știind că nu pot nutri nici o speranță de a găsi de lucru. Întreprinderile industriale care s-au dezvoltat în anii de după război sînt puține, iar agricultura, în care se lucrează încă cu sisteme semifeudale, se zbate într-o criză permanentă.

O dată încheiat, cu peste doi ani în urmă, faimosul „miracol economic" în cursul căruia a avut loc o dezvoltare rapidă a industriei cu un ritm de creștere care a atins chiar 10 la sută pe an, economia italiană a intrat din nou într-o serie de dificultăți. Cei chemați să le suporte în primul rînd sînt oamenii muncii.

Iată cîteva date și cifre care vorbesc de la sine. Astăzi pentru prima dată, după mulți ani, a scăzut nivelul de ocupare a posturilor de muncă. După raportul prezentat de Institutul pentru studierea conjuncturii de pe lîngă Consiliul național al economiei și muncii, publicat în octombrie anul acesta, din luna octombrie 1963 pînă în aprilie 1964, numărul muncitorilor care au de lucru a scăzut cu 238 000 dintre care 122 000 în industrie, 107 000 în agricultură și restul în alte sectoare de producție. Reducerea orarului de lucru cu reducerea corespunzătoare a salariilor lovește în prezent sute de mii de muncitori. Situația este deosebit de gravă în marile centre industriale. De exemplu, la Torino, 220 000 de muncitori lucrează cu orar redus, în timp ce volumul global al salariilor a suferit o reducere de circa 10 miliarde de lire lunar. La Milano, lucrează cu orar redus aproximativ 170 000 de muncitori, la Genova 12 000 s.a.m.d. Și aceasta în timp ce costul vieții se ridică vertiginos. (Numai în primele 7 luni ale anului acesta, costul general al vieții a crescut cu 7,6 la sută față de aceeași perioadă a anului trecut; prețurile au crescut: la carne cu 15,5 la sută, la lapte și produse lactate cu 19,8 la sută, la pîine cu 7,9 la sută.) În același timp, paralel cu scăderea numărului locurilor de muncă se reduc și salariile, dar productivitatea muncii continuă să crească și, ca urmare, profiturile cresc. De exemplu, la Fiat, una dintre primele întreprinderi care au redus orarul de muncă cu reducerea corespunzătoare a salariului, în primele șase luni ale anului 1964 producția a crescut cu 10 la sută față de perioada respectivă a anului 1963.

Aceste tendințe sînt confirmate și de situația societăților pe acțiuni: ele au scăzut ca număr, dar aceasta pentru a se concentra și mai mult, pentru a deveni și mai puternice. Într-un singur an, capitalul mediu al societăților pe acțiuni a crescut de la 150 miliarde la 202 miliarde de lire și investițiile medii de la 307 miliarde la 435 miliarde de lire. Ziarul economic *24 Ore*, purtător de cuvînt al grupurilor financiare, a făcut cunoscut recent faptul că volumul de afaceri a 176 dintre cele mai mari întreprinderi italiene a înregistrat în 1963 o creștere de 14 la sută față de anul precedent, ceea ce ar reprezenta o creștere de la 5 467 de miliarde de lire, la 6 231 de miliarde de lire. Aceasta înseamnă că fiecare muncitor *a adus patronului* un beneficiu de circa 1 milion de lire în plus față de anul precedent.

Ținînd seama de situația oamenilor muncii și de ofensiva patronilor, Partidul Comunist Italian a propus în Parlament ca guvernul să-și asume sarcina de a prezenta un program de dezvoltare bazat pe o puternică intervenție din partea publică, pe lărgirea consumului de masă, pe reforme la sate și în sudul țării; acest program ar trebui să preconizeze de asemenea înfăptuirea unor măsuri de control public asupra marilor întreprinderi care au concediat pînă în prezent sau intenționează să concedieze un număr mare de muncitori sau să reducă orarul de muncă; un program de investiții pentru garantarea nivelului actual de ocupare a posturilor de muncă și a nivelului salariilor și pentru a pregăti creșterea salariilor; o acțiune îndreptată împotriva creșterii prețurilor de consum și a costului vieții.

La rîndul său, Confederația Generală a Muncii din Italia, cea mai mare și cea mai puternică organizație sindicală a oamenilor muncii italieni, a elaborat, încă din iulie, anul trecut, un plan pentru a se înfrunta la vreme consecințele imediate ale atacului patronilor, cu obiectivul de a lupta *în același timp* pentru apărarea locurilor de muncă și pentru creșterea salariilor.

În jurul obiectivelor imediate și al celor cu caracter general se realizează, după cum au demonstrat grevele recente ale feroviarilor, ale celor 300 000 de muncitori din industria mecanică și metalurgică din Milano, ale constructorilor din Roma și Florența, ale dijmașilor sicilieni, o unitate largă a forțelor democratice, de la comuniști la muncitorii catolici, avînd ca scop lupta împotriva monopolurilor și pentru o înnoire democratică efectivă.

Roma, 4 noiembrie

REFLECTOR

Cel mai...

Cel mai bun timp înregistrat vreodată în proba de maraton a fost realizat la **Tokio de etiopianul Bikila Abebe** care, cu 2h12'12"2/10 pe distanța de 42,195 km, a devenit pentru a doua oară campion olimpic la această probă.

■

Cel mai greu campion olimpic a fost halterofilul sovietic Leonid Jabotinski care, la cîntarul oficial înainte de începerea întrecerii la categoria grea, a cîntărit 154,5 kg.

■

Cei mai friguroși participanți la Olimpiadă au fost cicliștii indieni participanți la proba de 100 km pe echipe. Sub o ploaie torențială ei s-au prezentat la start tremurînd de frig, au încheiat prima tură cu o întîrziere de 24 de minute și apoi au abandonat cu buzele vinete.

■

Cel mai surprinzător pronostic a formulat, cu o săptămînă înaintea începerii Jocurilor Olimpice, antrenorul american de natație Peter Daland. El a declarat că echipa de ștafetă 4x200 m liber a Statelor Unite va coborî recordul mondial la 7'52"0 și s-a înșelat cu numai o zecime de secundă!

■

Cel mai nefericit învins a fost înotătorul american Gary Illman care, într-una din semifinalele probei de 100 m liber, a fost eliminat deoarece a terminat cu numai 7 miimi de secundă în urma germanului Hans-Joachim Klein, calificat pentru finală.

■

Cel mai vîrstnic campion olimpic a fost australianul William Herbert Northam în etate de 59 de ani care a cîștigat medalia de aur în proba de yachting, clasa 5,5 m.

■

Cel mai distrat arbitru de fotbal a fost sud-coreeanul Ye Bok-Sun. Dictînd o lovitură liberă el a măsurat cu pași mari distanța regulamentară de 9 metri și apoi a așezat balonul pe locul unde trebuia să stea jucătorii echipei în apărare.

■

Cea mai îndelungată probă de săritură cu prăjina din istoria Jocurilor Olimpice s-a desfășurat la Tokio. Ea a durat nouă ore și opt minute pînă cînd germanii Preussger, Lehnertz și Reinhard au fost învinși de americanul Fred Hansen.

■

Cea mai tînără campioană olimpică a fost sovietica Galina Prosumenșcikova cîștigătoarea probei de 200 m bras. Eleva din Sevastopol este născută la 26 noiembrie 1948 și are deci, mai puțin de 16 ani.

■

Cel mai confortabil stadion de fotbal din lume va fi dat în funcțiune la Mexico, la 20 noiembrie, cu ocazia sărbătorii naționale a țării. Noul stadion, de fapt o arenă acoperită, va avea o capacitate a tribunelor de 125 000 de locuri. Printre altele, vor exista 540 de loji elegante cu cîte 10 fotolii, frigider, dulap-bar, baie și garaj pentru două autoturisme. În apropierea stadionului se află și un loc de parcare pentru 7 000 de mașini. Costul arenei se ridică la peste 10 milioane dolari. Cea mai mare parte a acestei sume a fost realizată din vînzarea lojilor — 8—14 mii dolari una — și a unor locuri în tribune — 500—750 dolari locul.

Aici se vor desfășura o parte din întrecerile olimpice din 1968 precum și campionatele mondiale de fotbal din 1970.

MOSCOVA: 3000 DE ȘANTIERE

Fiecare aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie este un prilej de recapitulare a realizărilor oamenilor sovietici. Noi cuceriri în știință, noi construcții, noi victorii. La 7 noiembrie, Moscova necontenit tînără va oferi un cadru înnoit manifestației sărbătorești.

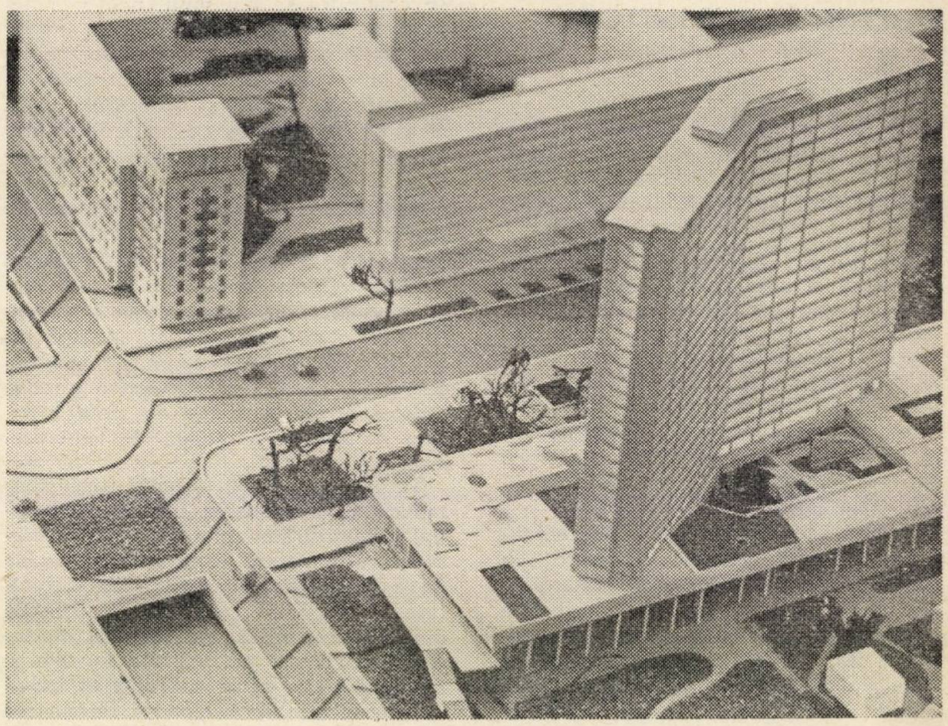

Macheta unei părți din cartierul „Novîi Arbat".

Unul dintre aspectele cele mai caracteristice ale Moscovei de azi este, fără îndoială, șantierul. În centru, ca și la marginea orașului, peste tot întîlnești cocostîrcii de metal ai macaralelor ridicînd cu solemnitate panourile mari de beton prefabricat. Știți cîte șantiere sînt în Moscova? M-am interesat și am aflat: peste trei mii. Suprafața totală a locuințelor construite în ultimii zece ani de către stat este de 24,5 milioane metri pătrați. Peste trei milioane de oameni, adică aproape jumătate din populația orașului, s-au mutat în case noi. Anul acesta și anul viitor moscoviții vor primi încă 219 000 locuințe. În prezent constructorii livrează în fiecare zi cîte 350 de apartamente.

Ca urmare a dezvoltării sale mai cu seamă „pe orizontală", Moscova se întinde în prezent pe o suprafață de 88 000 hectare. Cartierele cu case fără etaj sau cu unul sau două etaje ocupă încă mari teritorii. În ultimii ani s-au construit blocuri de locuințe în majoritate cu patru etaje. Proiectanții și constructorii sînt de părere că, de aici înainte, orașul trebuie să crească pe verticală, noile construcții să aibă un număr sporit de etaje, terenurile de construcții să fie folosite mai rațional, cartierele să devină mai compacte, iar acolo unde vechiul fond de locuințe este cu totul necorespunzător față de cerințele actuale, să fie demolat și pe suprafața eliberată să se ridice blocuri moderne cu multe etaje.

Construcții pe bandă rulantă

Această orientare prinde viață zi de zi în noul cartier din sud-vestul orașului, în cvartalul Kuntevo, pe șantierul din strada Cikalov, pe noul bulevard Kalinin din centru, în nenumărate alte puncte ale orașului. Prețul de cost scade simțitor, ca și cheltuielile pentru dotări comunale, deoarece locatarii au de străbătut distanțe mai scurte de acasă pînă la locul de muncă. Conform calculelor, cele mai economice sînt blocurile cu 9—16 etaje, iar în anumite zone, cu 26 de etaje.

Anvergura impresionantă a construcțiilor din capitala Uniunii Sovietice ar fi de neconceput pe baza sistemelor și metodelor clasice de construcție. Locul cărămizilor îl ocupă panourile prefabricate din beton, zidarul devine montor și macaragiu, metodele industriale de construcție cuceresc un loc preponderent. La Moscova există nu mai puțin de 28 de fabrici care produc în serie elemente de beton armat și mai multe combinate de panouri prefabricate. Deosebit de eficace s-a dovedit procedeul de fabricare a panourilor mari prin laminare continuă, elaborat de inginerul N. Kozlov, Erou al Muncii Socialiste. Experiențele au arătat că din aceste panouri se pot asambla case cu 8 pînă la 15 etaje într-un timp record. În viitorii doi-trei ani, gradul de folosire a prefabricatelor din beton în construcția de locuințe va ajunge la 90 la sută. Au și fost construite blocuri cu multe etaje în întregime din prefabricate. Alături de acestea se construiesc clădiri cu 25 de etaje a căror carcasă este realizată din elemente prefabricate de beton armat.

Noi soluții sînt adoptate și în proiectarea apartamentelor. Au fost proiectate blocuri de locuințe în care repartiția pe camere a suprafeței apartamentului nu este fixă. Pereții despărțitori interiori sînt mobili, oferind astfel posibilitatea schimbării planului camerelor în funcție de schimbările ce intervin în viața familiei.

Pentru producția de serie mare a panourilor complet finisate, la fabrică se

Milioane de tone de oțel

• NU DE MULT presa sovietică a anunțat că în primele 9 luni ale acestui an în Uniunea Sovietică s-au produs 63,1 milioane tone de oțel. Această cifră demonstrează progresul continuu al metalurgiei în U.R.S.S. În același timp, s-a anunțat intrarea în funcțiune a celui mai mare bluming automatizat din U.R.S.S., „1300", la Uzina metalurgică de la Krivoi Rog. Ce este interesant în aceste știri?

Pînă acum metalurgia sovietică era concentrată, în mod special, în sudul Ucrainei și în Ural. Uzina metalurgică din Kuznețk a fost primul centru al dezvoltării metalurgiei sovietice. În prezent în U.R.S.S. metalurgia are o geografie foarte vastă. În afara Federației Ruse și a Ucrainei, care rămîn principalele regiuni producătoare de metal, în Kazahstan, Georgia, Azerbaidjan, Uzbekistan au apărut multe uzine producătoare de metal. În ce privește Federația Rusă, crește în mod permanent contribuția Siberiei, Extremului Orient și a regiunii centrale în producția de oțel.

Pentru dezvoltarea metalurgiei sovietice sînt instructive cîteva cifre. La începutul primului plan cincinal, în 1929, în U.R.S.S. se produceau aproximativ 4 milioane tone de oțel. În preajma celui de-al doilea război mondial producția s-a ridicat la 18 milioane tone. În prezent, nivelul anual se situează în jur de aproximativ 85 milioane tone.

30 de ani

• MAREA UZINĂ metalurgică de la Novo-Kramatorsk a împlinit recent trei decenii de existență. Cunoscută în U.R.S.S. ca producătoare a unor puternice mașini (excavatoare pășitoare, cicluri automate etc.) ea a avut un important rol în dezvoltarea exploatării minelor la zi. Mașinile care sînt în prezent în stadiu de proiectare vor putea extrage și transporta circa 8 000 mc de pămînt pe oră. De asemenea, uzina a avut un rol important în reutilarea tehnică a principalelor ramuri ale industriei sovietice. Cu prilejul aniversării a 30 de ani de la înființare, ea a primit numele lui Lenin.

folosesc și se vor folosi într-o măsură tot mai largă în anii viitori mase plastice, sticlă și plăcile ceramice, sitalul.

Volumul mare de construcții realizate din elemente prefabricate a ridicat probleme dificile pentru organizarea rațională a transportului panourilor și al celorlalte detalii din beton de la fabrici la șantiere. Mijloacele de transport au fost centralizate în mari autobaze, iar la stabilirea celor mai economice marșruturi, în ajutorul dispecerilor, au venit mașinile electronice de calcul. Drept rezultat, cu același parc de autocamioane au fost asigurate în 1962 transporturile pentru construirea unei suprafețe locative de 3,8 ori mai mare decît în 1954.

Palate de folos obștesc

Pe lîngă noile cartiere de locuit, Moscova se împodobește an de an cu noi clădiri monumentale de interes public. La Ostankino, în partea de nord a orașului, se ridică un nou centru de televiziune al cărui turn va avea o înălțime de 500 metri. În Zariadie, unul din cele mai vechi cartiere ale Moscovei, nu departe de Kremlin, pe malul rîului Moscova, constructorii lucrează la înălțarea hotelului „Rossia" — cel mai mare din Europa. Clădirea, cu mai multe aripi, va avea peste trei mii de camere în care vor putea fi găzduiți 6 000 de oaspeți. Pe lîngă hotel vor funcționa două restaurante și mai multe braserii cu o capacitate totală de 5 000 de locuri, o sală de spectacole cu 3 000 de locuri și două cinematografe pentru 1 500 de spectatori. Puțin mai departe, tot pe cheiul Moscovei, lîngă parcul de cultură și odihnă „Gorki", se va înălța clădirea maiestuoasă a Galeriilor naționale de artă care va avea 150 de săli de expoziție. În centru, pe strada Gorki, a fost terminat hotelul „Minsk" — o clădire elegantă de 10 etaje cu 356 de camere, construită din panouri mari de beton, din sticlă și aluminiu. Tot în acest an a intrat în funcțiune și noul aeroport internațional de la Șeremetievo. Clădirea, lungă de 200 de metri, este aeriană în ciuda vastelor sale dimensiuni, pentru că pereții sînt în întregime din sticlă. Pe peronul din fața celor patru intrări pot staționa 200 de automobile. În sala de la parter, unde se predau bagajele și se îndeplinesc formalitățile vamale, încap 1 500 de oameni.

Pe prospectul Vernardski, în cartierul din spatele Universității Lomonosov, a fost începută construcția noului circ din Moscova. Sala de spectacole va avea o capacitate de 3 200 de locuri.

Anul acesta și anul viitor se vor construi de asemenea în noile cartiere 88 de școli, grădinițe și creșe cu 52 000 locuri, 25 de cinematografe, 40 de policlinici, cîteva spitale cu 4 800 de paturi, 400 de magazine, noi restaurante, braserii, saloane de coafură etc.

Rețeaua metroului

Metropolitanul din capitala Uniunii Sovietice are în prezent o rețea de linii subpămîntene duble de peste 100 kilometri lungime, cu 69 de stații. În fiecare zi, trenurile sale rapide transportă aproape trei milioane și jumătate de călători. Dar o dată cu construcția intensă a orașului cresc continuu și nevoile transportului public, se lărgește în continuare și rețeaua metroului. În diferite puncte ale orașului se află în construcție linii noi, cu o lungime totală de 27 kilometri.

Am vizitat nu de mult șantierul Kuzminski, am văzut cum lucrează constructorii magistralelor subterane. Aici se aplică o metodă originală de săpare și armare a tunelului. Straturile nisipoase care pînă nu de mult dădeau o mare bătaie de cap muncitorilor pentru că cereau lucrări speciale de prevenire a surpărilor, cu un mare consum de cherestea, au devenit acum o adevărată binefacere, permițînd o înaintare rapidă. Tunelul este săpat cu ajutorul unui scut metalic mecanizat care asigură înaintarea, armarea frontului de lucru, încărcarea pămîntului în vagonete și montarea imediată a elementelor prefabricate din beton armat, care înlocuiesc acum inelele de fontă folosite înainte la susținerea tunelului. Noua metodă a eliminat complet cofrajele de lemn, a înlocuit fonta cu beton, ducînd la scăderea de două ori și jumătate a prețului de cost pe kilometru de linie și la economisirea a mii de tone de metal și cherestea.

Noile stații aflate în construcție vor avea o arhitectură simplă și frumoasă, la realizarea căreia își vor da concursul, alături de marmură și granit, sticla și masele plastice, precum și soluțiile ingenioase de iluminare.

Creșterea neîntreruptă a traficului de călători face necesară reconstrucția și lărgirea unor stații vechi. Prin complexul de stații și tunele de legătură, Prospectul Mark, Piața Sverdlov și Piața Revoluției din centrul orașului se scurg zilnic pînă la un milion de pasageri. În orele de vîrf, de dimineața și seara, aici se produce aglomerație. Nu de mult, comitetul executiv al sovietului Moscovei a aprobat proiectul de reconstrucție a nodului de circulație subterană din centru. Vor fi săpate noi tunele de ieșire, vor fi lărgite unele din cele existente, vor fi instalate 12 noi excavatoare.

Dacă în prezent metroul asigură 30—33 la sută din transportul în comun al Moscovei, constructorii lui și-au propus ca, în viitorul apropiat, să ridice acest procent la peste 40 la sută, oferind în același timp o mare rapiditate și un grad înalt de confort pentru călători.

Armata de aproape 300 000 de constructori, lucrători din industria materialelor de construcții, arhitecți și proiectanți muncește cu devotament, pentru a face din Moscova un oraș care să asigure tuturor locuitorilor săi condiții de viață și de muncă tot mai bune, un oraș modern, una din cele mai frumoase capitale ale lumii.

Silviu PODINĂ

Moscova, 3 noiembrie

Acad. A. BLAGONRAVOV:

Zborul în Cosmos

• ASTRONAUTICA modernă se dezvoltă în trei direcții. Prima presupune studierea păturilor înalte ale atmosferei terestre și a spațiului din jurul planetei pe care Țiolkovski l-a denumit „liber". A doua direcție este studierea și cercetarea Lunii. A treia direcție de cercetare presupune studierea spațiului perisolar, incluzînd și planetele cele mai apropiate, Marte și Venus.

Savanții sovietici depun eforturi în toate aceste direcții. Caracteristica acestei activități constă în aceea că în călătorie mașinile automate pleacă primele, și numai după aceea omul. Crearea condițiilor pentru viața și activitatea omului în Cosmos este, prin sine însăși, o direcție specială în dezvoltarea astronauticii dacă apreciem problema în toată complexitatea ei.

Soluționarea primei sarcini a îngăduit ca foarte multe lucruri să avanseze. În spațiul cosmic apropiat, pe lîngă automate au apărut și savanții. Este evident că asemenea zboruri în grup ale savanților vor fi efectuate și pe viitor. Ele vor fi mai îndelungate, și la ele vor participa mai multe persoane. Etapa finală a soluționării acestei sarcini va trebui considerată crearea unui oraș-observator cosmic permanent, populat, cu care va fi stabilită o legătură dublă cu ajutorul rachetelor cosmice. Desigur că pînă atunci vor fi create sisteme foarte precise de sateliți meteorologici, sateliți pentru televiziunea mondială, sateliți în scopuri de navigație etc.

În problema studierii și cercetării Lunii, cosmonautica sovietică a obținut o serie de realizări interesante. Și în această direcție pe prim plan se situează cercetătorii automați. Eu cred că ei încă n-au reușit să îndeplinească toate sarcinile care sînt puse în fața lor. Automatele n-au stabilit încă exact condițiile existente pe Lună. Trebuie presupus că, după ei, pe Lună vor ajunge animalele și, numai după aceea omul. Probabil că, înaintea aselenizării, vor fi efectuate zboruri în jurul Lunii care să studieze condițiile de traseu, să stabilească hărți precise ale suprafeței lunare și să stabilească spațiul perilunar. Ultima fază a primei etape de cercetare a Lunii va putea fi considerată crearea unei stații de cercetare științifică în permanentă activitate pe Lună.

În studierea spațiului cosmic mai îndepărtat s-au făcut doar primii pași. Este evident că zborul omului spre alte planete este cu mult mai greu decît zborul spre Lună. Traseele interplanetare vor fi încă multă vreme cercetate de stațiunile automate. Ele vor oferi omului multe date diferite și despre Cosmos și despre natura planetelor spre care se vor îndrepta. De-abia atunci vor putea să pornească primele expediții interplanetare care vor fi mult mai numeroase decît cele spre Lună.

Programul economic al guvernului laburist

SCRISORI DIN LONDRA

Guvernul laburist a trecut la acțiune. La numai zece zile după alegeri, el a anunțat un program economic care intenționează să combată dificultățile actuale ale economiei britanice – concretizate mai ales în agravarea deficitului balanței de plăți (se prevede că la sfîrșitul anului el va depăși cu mult previziunile sumbre făcute de Institutul național pentru problemele economice la începutul anului).

Promptitudinea cu care au fost anunțate noile măsuri economice ar putea constitui un indiciu în sensul că guvernul laburist intenționează să abordeze imediat problemele economice care stau în fața țării. Măsurile în sine ar fi putut fi tot atît de bine anunțate de către precedentul guvern conservator. Fostul ministru al finanțelor în guvernul conservator, Maudling, a remarcat de altfel: „Dacă este adevărat că laburiștii au moștenit de la conservatori actualele probleme economice, este tot atît de adevărat că ei au moștenit de la predecesorii lor și soluțiile pentru aceste probleme!" Dar — și lucrul acesta este semnificativ — el a declarat în continuare că, după părerea sa, guvernul ar fi putut tot atît de bine să mai aștepte cîteva săptămîni înainte de a trece la aplicarea unei asemenea hotăriri.

Faptul în sine este o indicație clară a intenției partidului laburist de a guverna eficient și de a nu ezita să adopte măsuri ferme pentru a soluționa problemele naționale. A intervenit o schimbare radicală a atmosferei generale de stagnare și apatie, care a dominat într-o măsură tot mai mare în Marea Britanie în ultimii ani.

Într-adevăr, guvernul laburist ar fi putut alege metodele uzuale, încercînd să combată actualele fenomene de criză prin restricții în domeniul creditelor. Wilson și ceilalți lideri laburiști au preferat însă să respecte asigurările date în cursul campaniei electorale că nu vor recurge la tradiționalele măsuri anti-inflaționiste. Unul din aspectele caracteristice ale noului program laburist constă în faptul că se manifestă dorința de a se pune definitiv capăt așa-numitelor „cicluri de pornire și frînare" care au contribuit în mare măsură în ultimii ani la încetinirea dezvoltării economiei britanice. Nu se va pune nici o piedică dezvoltării acestei economii. În fapt au fost adoptate măsuri care vizează restringerea importurilor și dezvoltarea exporturilor, pentru a permite Angliei să-și aducă economia la un nivel mai competitiv.

Cum vor reacționa partenerii ?

Care sînt influențele probabile ale acestor măsuri asupra atitudinii adoptate de partenerii comerciali ai Angliei? Așa cum era și de așteptat, s-a produs o reacție imediată de protest față de măsura de instituire a unei suprataxe de import (taxă care se ridică pînă la un procentaj de 15 la sută și care dublează în mod practic impozitele ce afectează bunurile importate). Unul din aspectele cele mai interesante ale acestor noi măsuri este că suprataxa la importuri are un caracter complet nediscriminatoriu. Cu alte cuvinte nu s-a făcut nici o excepție — și aceasta se întîmplă pentru prima dată — în privința importurilor din țările Commonwealthului.

Faptul că măsurile anunțate vizează să protejeze în general balanța de plăți a Angliei, și nu numai unul sau altul din interesele industriale ale țării, nu modifică influența negativă a măsurilor respective pentru țările străine. Țările Pieței comune vor fi cele mai serios afectate de aceste măsuri întrucît vor fi lovite 57 la sută din exporturile lor către Anglia. Procentajul pentru fiecare din țările respective este următorul: Germania occidentală — 84 la sută, Franța — 66 la sută, Italia — 63 la sută, Belgia — 62 la sută, Olanda — 40 la sută. Totodată, circa 48 la sută din importurile din S.U.A., 36 la sută din importurile din țările membre ale zonei liberului schimb, 13 la sută din importurile din țările Commonwealthului și 13 la sută din importurile din alte țări vor fi afectate de asemenea de această măsură.

Este de înțeles faptul că guvernul a preferat să recurgă la o politică de natură să-i aducă succese mai rapide și mai complete în combaterea deficitului balanței de plăți. Totuși, această măsură contravine regulei internaționale care acceptă impunerea unor asemenea taxe suplimentare la importuri, dar numai sub forma de cote. S-au formulat de îndată obiecții împotriva abaterii de la această normă, mai ales din partea țărilor membre ale Commonwealthului și a celor membre ale zonei liberului schimb, care au mers pînă la a considera măsurile respective ca ilegale. Se

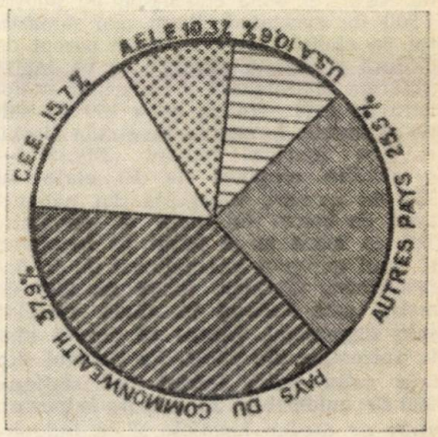

Graficul, reprodus din Le Monde, arată partea diferitelor țări în importul Angliei: Commonwealthul — 37,9%, Piața comună —15,7%, S.U.A. — 10,6%, Zona liberului schimb — 10,3%, alte țări — 25,5%.

pare totuși că guvernul britanic va încerca să atenueze efectul negativ al suprataxelor asupra țărilor membre ale E.F.T.A., extinzîndu-și în mod unilateral relațiile comerciale cu aceste țări.

Țările în curs de dezvoltare, și în special cele din Commonwealth, au protestat împotriva măsurilor guvernului englez și nu numai împotriva acestor măsuri ca atare, ci și a felului în care ele au fost adoptate, fără avertisment și fără consultări prealabile.

Avînd în vedere că aceste țări tind spre extinderea exporturilor proprii de produse manufacturiere spre a-și putea contrabalansa importurile, ele vor fi serios afectate de măsurile britanice. Întrucît, însă, guvernul de la Londra a anunțat, cu toată fermitatea, că actualele acțiuni au un caracter temporar, tariful special aplicat mărfurilor manufacturiere provenind din țările Commonwealthului va fi probabil acceptat, deoarece vine din partea guvernului laburist și se consideră că acest guvern va avea un rol mai pozitiv decît cele din trecut în dezvoltarea relațiilor comerciale între țările Commonwealthului. Într-adevăr, una din opiniile cele mai răspîndite în ce privește politica economică a Marii Britanii pe vremea guvernului conservator era aceea că, prin încercările sale de a introduce Anglia în Piața comună, a sacrificat interesele Commonwealthului în favoarea celor ale Europei occidentale. Actualul guvern va încerca să remedieze această tendință.

Mulți dintre reprezentanții celor mai influente cercuri economice vest-europene își exprimă părerea că măsurile adoptate de guvernul englez sînt determinate de dorința de a face ca străinătatea, nu Anglia, să plătească prețul necesar pentru a scoate economia britanică din actuala criză în care ea a intrat nu din vina altuia, ci din propria sa vină. S-a considerat de asemenea că, ținînd seama de această atitudine europeană, Anglia ar putea constata că îi va fi greu să obțină un împrumut urgent de la Fondul Monetar Internațional, întrucît acest organism va trebui să ceară cel puțin o parte din banii solicitați de Anglia de la un număr de țări europene. Există însă indicii că această temere nu corespunde realității și că, în cele din urmă, guvernul britanic va putea obține probabil un asemenea împrumut din partea Americii, care, prin tradiție, adoptă în general o atitudine mai puțin dură față de Marea Britanie. Americanii, deși serios loviți de măsurile restrictive în domeniul importurilor, au adoptat o atitudine mai rezonabilă, iar subsecretarul de stat la Ministerul de Finanțe al S.U.A. a și declarat: „Noi considerăm că Anglia a încercat să găsească un remediu pentru cauzele specifice ale actualelor sale dificultăți economice și că nu a folosit o secure de măcelărie pentru înfăptuirea unei operații chirurgicale delicate".

Ca răspuns la criticile ce i-au fost adresate pînă acum, unele cu prilejul sesiunii G.A.T.T., Anglia ar putea răspunde: măsuri ca acelea privind introducerea de suprataxe și măsurile paralele adoptate pentru încurajarea exporturilor urmăresc, în fond, tocmai dezvoltarea liberului schimb și au meritul de a nu avea un caracter discriminatoriu.

Deși măsurile respective sînt deosebit de dureroase pentru țările Pieței comune și pentru cele ale zonei liberului schimb, pare puțin probabil că aceste țări vor trece la represalii, cu atît mai mult cu cît au primit asigurări că acțiunea britanică are un caracter temporar. Nu au fost aplicate dealtfel represalii nici cînd alte țări au trecut în cursul ultimului an la acțiuni similare, cum a fost cazul Canadei, Italiei, Japoniei.

Probleme actuale și programe de viitor

Problema care se pune acum este dacă măsurile anunțate de guvernul britanic se vor dovedi adecvate situației. Măsurile de încurajare a exportului par firave. Se remarcă de asemenea că avantajele și încurajările acordate firmelor care produc pentru export sînt substanțial mai mari decît cele acordate firmelor care produc pentru piața internă. Acțiunile în vederea restrîngerii importurilor și cele pentru încurajarea anumitor ramuri industriale britanice sînt, evident, meritorii, însă ar trebui să se manifeste o sistematică preocupare de a moderniza, în general, industria britanică și de a o face mai competitivă. Pentru ca măsurile de acest fel să se dovedească eficiente, ele trebuie să se refere la aspectele cele mai generale ale problemei, deoarece altfel riscă să se transforme în exact contrariul lor.

Actualul program economic guvernamental nu prevede nici o măsură concretă pentru a face față marilor cheltuieli militare din străinătate ale Angliei, deși acestea constituie factorul cel mai important în menținerea deficitului balanței de plăți al țării și în lipsa de entuziasm față de investițiile în anumite sectoare productive. Este adevărat, s-au asigurări că politica guvernului în ce privește cheltuielile și investițiile va fi supusă unei analize atente. Dar, după această analiză, se va constata oare că guvernul renunță, cel puțin la unele din bazele militare din străinătate?

În anul 1964, excedentul cheltuielilor asupra încasărilor — considerîndu-se toate formele de subvenționare a activității oficiale în afara țării — se va ridica probabil la aproximativ 400 milioane lire sterline, adică aproape de două ori cît în 1960; o mare parte din această sumă poate fi, cu certitudine, atribuită finanțării diferitelor servicii militare britanice din străinătate.

În orice caz, ar fi cît se poate de interesant de urmărit felul în care reducerea eventuală a cheltuielilor militare din străinătate s-ar răsfrînge asupra balanței naționale de plăți.

Măsurile pe termen lung, anunțate în cadrul programului economic, cuprind o serie de acțiuni menite să reducă prețurile de producție și să sporească productivitatea în diferitele ramuri industriale. Printre acestea se numără un sistem de măsuri în cadrul unei politici a veniturilor, constituirea unui organism de control al prețurilor, măsuri pentru îmbunătățirea salariilor și situației muncitorilor care-și schimbă slujba, încercarea de a crea și dezvolta industrii de natură să reducă prin producția lor importurile, o politică mai consecventă de a încuraja crearea de întreprinderi industriale în regiunile afectate de șomaj ale Angliei, acțiuni în vederea încurajării exporturilor, acordîndu-se avantaje anumitor ramuri industriale etc. Guvernul intenționează de asemenea să promoveze exporturile prin acordarea unui tratament preferențial companiilor mijlocii și prin formarea unor consorții, precum și a unui consiliu pentru dezvoltarea comerțului dintre țările membre ale Commonwealthului. În aceeași categorie figurează reexaminarea urgentă a unora dintre capitolele cheltuielilor guvernamentale, cum ar fi proiectul de creare a avionului „Concorde".

Cu alte cuvinte, în timp ce acțiunile adoptate de guvernul laburist pentru remedierea situației negative a deficitului balanței de plăți au un caracter de urgență, experții economici acordă multă importanță și măsurilor pe termen lung, menite să stimuleze exporturile și să sporească eficiența producției industriei britanice.

Cu multă atenție sînt studiate și implicațiile creării a două noi departamente ministeriale: este vorba de Ministerul Problemelor Economice și

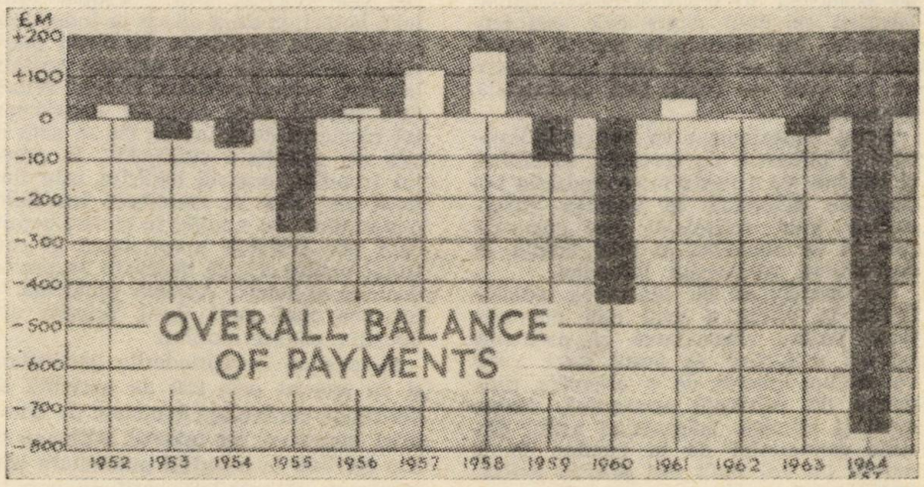

Pentru anul 1964 se estimează un deficit al balanței de plăți de aproape 800 milioane lire sterline. După cum se vede, anii în care balanța a fost deficitară au fost numeroși din 1952 pînă azi.

(Din Financial Times)

Ministerul Tehnologiei, a căror sarcină este să imprime industriei britanice un caracter mai competitiv și mai activ.

Guvernele conservatoare au căutat să facă față dificultăților economice printr-o politică anti-inflaționistă tradițională, recurgînd, printre altele, la ridicarea ratei de scont și la restricții bugetare și de credit. Această politică făcea în mod natural ca Trezoreria și Banca Angliei să capete rolul cel mai important în departamentele economice. Guvernul laburist actual, care secondează Trezoreria prin noul Minister al Problemelor Economice, intenționează să intervină activ pentru a ridica ritmul investițiilor și pentru a obține dezvoltarea exporturilor în vederea remedierii actualului deficit cronic al balanței de plăți.

În această concepție, noile posturi ministeriale — create de la început ca departamente-cheie pentru aplicarea politicii economice a guvernului — și rolul Consiliului național al dezvoltării economice devin mai active, putînd interveni mai direct decît a fost cazul pe vremea guvernelor conservatoare, cînd asemenea instituții, în măsura în care existau, erau simple organisme ale unei planificări bazate pe consimțămîntul general.

Departamentul Tehnologiei se afirmă de asemenea în gîndirea economiștilor laburiști ca unul dintre cele mai importante, iar tehnologia capătă astfel rolul meritat — și pe care pînă acum nu l-a avut — într-o țară industrială dezvoltată.

Acest departament va aplica inițiativele și măsurile de cercetări științifice și tehnice, va stimula întreprinderile industriale demodate în vederea introducerii unei tehnologii mai competitive, și va contribui în felul acesta la dezvoltarea economiei britanice.

S-a menționat de asemenea constituirea în viitor a unui nou departament pentru dezvoltarea și asistența tehnică a țărilor de peste mări, care va prelua funcția de a organiza programe de asistență economică, financiară și tehnică, mărturisind astfel dorința guvernului de la Londra de a acorda un rol mult mai pozitiv activității de asistență pentru țările în curs de dezvoltare.

Numirea unui ministru de stat pentru relațiile cu Organizația Națiunilor Unite constituie de asemenea o indicație în sensul că guvernul va acorda în viitor o importanță mult mai mare rolului Organizației Națiunilor Unite în relațiile internaționale ale Angliei.

S-a anunțat, de asemenea, că un număr de oameni de știință, printre care figurează laureați ai Premiului Nobel, precum și experți economici și în problemele tehnologice, au fost numiți în funcții de experți guvernamentali. Așadar, guvernul intenționează să mobilizeze resursele cele mai diferite din cercurile specializate, pentru a-și pune în aplicare programul anunțat.

Mesajul tronului precizează unele aspecte ale politicii economice a noului guvern laburist. Printre măsurile imediate va figura naționalizarea — din nou — a industriei siderurgice, ca unul din aspectele importante ale programului laburist. O dată ce această importantă măsură va fi fost adoptată, nu mai pare probabilă naționalizarea vreunui alt sector industrial, întrucît partidul laburist și-a anunțat convingerea că, în dezvoltarea generală a economiei britanice, sectoare mixte, cum sînt cel naționalizat și cel privat, „pot aduce laolaltă o contribuție pozitivă".

În ce privește relațiile comerciale dintre Est și Vest este sigur că guvernul laburist intenționează să le încurajeze în mod substanțial. Fruntași importanți ai partidului laburist, care au vizitat vara aceasta Moscova, au subliniat în declarațiile lor că există posibilități largi de dezvoltare a comerțului anglo-sovietic și că partea sovietică ar putea în mod justificat să manifeste interes față de anumite produse tehnice britanice. Este de așteptat ca măsurile adoptate în momentul de față de guvernul laburist pentru încurajarea exporturilor engleze să aducă o contribuție pozitivă la dezvoltarea generală a comerțului Est-Vest.

În legătură cu relațiile comerciale cu China, ne amintim de declarațiile făcute de reprezentanți ai Angliei, ca și ai R. P. Chineze, cu prilejul expoziției britanice de la Pekin, în care se subliniau posibilitățile de extindere substanțială a schimburilor dintre cele două țări.

Este prea devreme să putem face pronosticuri despre eficiența noului program economic anunțat de guvernul laburist. Faptul că se manifestă dorința de a opri actualul ciclu al deficitelor, hotărîrea de a introduce o oarecare ordine în economie și de a moderniza industria britanică, sînt indicii care permit un pronostic favorabil. Numai timpul va arăta dacă actualii conducători vor avea hotărîrea și curajul să continue pe calea pe care au anunțat-o.

Anila GRAHAM
de la Institutul Regal de Statistică
al Marii Britanii

Londra, 2 noiembrie

„Mesajul tronului"

Vom asista la o luptă parlamentară îndîrjită acum, după ce guvernul laburist și-a anunțat, prin „Mesajul tronului", hotărîrea de a aduce la îndeplinire promisiunile electorale. În ciuda majorității reduse de care dispune partidul laburist, primul ministru Harold Wilson este hotărît să-și respecte angajamentul electoral de a începe cu „o sută de zile de activitate susținută". În mesajul tronului, această hotărîre este ilustrată mai ales de anunțarea intențiilor guvernului „de a iniția în curînd acțiuni care vor restabili proprietatea și controlul public atît de necesare asupra industriei oțelului". Această problemă va provoca mai mult decît oricare alta opoziția conservatorilor.

Se știe că întreprinderile particulare, și în special cele 250 de societăți siderurgice particulare dominate de cîteva mari concerne, au investit milioane de lire sterline în anunțuri publicitare care urmăreau să anihileze sprijinul popular al planului de renaționalizare. Cu toate acestea e evident că guvernul intenționează să meargă mai departe decît guvernul Attlee în 1951, și să pună sub controlul public unul din stîlpii economiei naționale — industria oțelului.

Programul guvernului reia promisiunile de a spori pensiile cît de curînd posibil — eventual înainte de Crăciun —, de a pune limite chiriilor pe care proprietarii le pot cere chiriașilor și de a revizui legislația privind asistența medicală. De asemenea, este afirmată intenția de a introduce o legislație prin care terenurile de construcție din orașe, ale căror prețuri atinseseră proporții neverosimile în ultimii ani, vor fi puse la dispoziția guvernului.

Urmărind apărarea lirei sterline, guvernul va căuta să stimuleze dezvoltarea economică și va apela în acest sens la sindicate și organizațiile patronale. Guvernul va lua măsuri împotriva segregației rasiale și va facilita integrarea completă în comunitatea britanică a imigranților de culoare, al căror număr este de aproape un milion.

Programul de politică externă nu conține surprize; întîlnim referiri la reducerea încordării între Est și Vest, un sprijin mai viguros pentru O.N.U., concretizat, între altele, printr-o contribuție mai eficientă a Marii Britanii la operațiile de menținere a păcii întreprinse de O.N.U. Guvernul va căuta să contribuie la realizarea de progrese pe calea dezarmării. În același timp guvernul se angajează „să se achite pe deplin de rolul care-i revine în N.A.T.O. și în celelalte organizații de apărare colectivă", el exprimă totodată opoziția categorică față de diseminarea armelor nucleare, precum și față de folosirea în comun a acestor arme (aluzie directă la caracterul inoportun al proiectului forțelor multilaterale).

John GRITTEN

Londra, 3 noiembrie

Renaționalizarea siderurgiei

Legea naționalizării industriei siderurgice este cea mai nouă etapă a lungului conflict între laburiști și conservatori, declanșat în 1946, cînd guvernul Attlee a anunțat intenția de a naționaliza industria oțelului.

Au urmat cinci ani de discuții furtunoase în Parlament, care au dus la excluderea unui deputat laburist din partid și la demisia altuia. În cele din urmă, naționalizarea a intrat în vigoare de la 15 februarie 1951 și acționarii a 92 de întreprinderi au primit despăgubiri în valoare de 213 milioane lire sterline din fondurile statului.

Dar laburiștii au fost înfrînți în alegerile din octombrie 1951, iar în 1953 conservatorii au anulat legea. Unele după altele, întreprinderile au fost restituite foștilor acționari particulari, cu o singură excepție: firma Richard Thomas and Baldwins. Dacă laburiștii vor trece la renaționalizarea anunțată în mesajul tronului, se prevede ca, în cazul unei eventuale reîntoarceri a conservatorilor la putere, ei să întreprindă din nou măsura în sens invers.

Primii „teoreticieni" romîni ai drepturilor omului

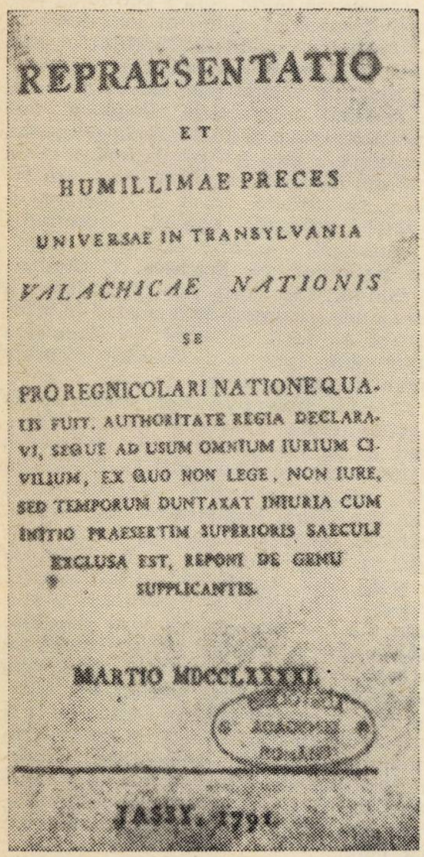
REPRAESENTATIO
ET
HUMILLIMAE PRECES
UNIVERSAE IN TRANSYLVANIA
VALACHICAE NATIONIS
SE
PRO REGNICOLARI NATIONE QUA-
LIS FUIT, AUTHORITATE REGIA DECLARA-
VI, SEQUE AD USUM OMNIUM IURIUM CI-
VILIUM, EX QUO NON LEGE, NON IURE,
SED TEMPORUM DUNTAXAT INIURIA CUM
INITIO PRAESERTIM SUPERIORIS SAECULI
EXCLUSA EST, REPONI DE GENU
SUPPLICANTIS.
MARTIO MDCCLXXXXI.
IASII, 1791.

Supplex Libellus Valachorum, ediţia lui Ioan Pinariu Molnar.

De la *Declaraţia drepturilor omului şi a cetăţeanului,* votată de Adunarea Naţională Franceză în şedinţele de la 20, 21, 23, 24 şi 26 august 1789, la începutul revoluţiei burgheze, pînă la *Declaraţia universală a drepturilor omului,* adoptată în sesiunea a III-a a Adunării Generale a O.N.U., la 10 decembrie 1948, ideologia progresistă a umanităţii a făcut importanţi paşi înainte. Actuala *Declaraţie,* pe lîngă drepturile şi libertăţile proclamate în 1789 (libertatea personală, de gîndire şi conştiinţă, egalitate în faţa legii etc.), prevede şi alte drepturi: dreptul la muncă, la învăţătură, la asigurări sociale. Dar chiar şi în forma sa anterioară, destul de imperfectă, *Declaraţia drepturilor omului şi a cetăţeanului* a constituit cel mai concentrat şi mai răspîndit cod de principii antifeudale, antiabsolutiste, al doctrinei liberale iluministe. Ea a fost marele animator ideologic al revoluţiilor burgheze de la începutul secolului al XIX-lea, cu răsfrîngeri importante şi asupra începuturilor gîndirii noastre politice progresiste.

Cît de explozive şi de contagioase au fost principiile revoluţiei franceze, în toate ţările unde exista opresiunea naţională, politică şi socială, se poate vedea şi din faptul răspîndirii rapide a textului *Declaraţiei* şi a ideilor sale, în Ţările Romîneşti, încă de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea. Datorită condiţiilor istorice, primii agenţi de legătură au apărut în mediile burgheziei greceşti, cu tendinţe revoluţionare, răspîndite în mici colonii nu numai în întreg sud-estul european, dar şi mai departe, la Viena şi chiar la Marsilia. Prin această filieră, căreia conspiraţia lui Rigas Velestiulis — executat de turci în 1798 — a căutat să-i dea impuls şi coeziune ideologică, încep să circule la noi şi faimoasele articole ale „drepturilor omului". Ele sînt interpretate în sens naţionalist elen, anti-otoman şi un raport diplomatic francez din Bucureşti, din 15 octombrie 1794, afirmă că:

„Aproape toţi negustorii din Ianina şi din Albania sînt *sans-culottes* (revoluţionari — n.n.); ei au tradus drepturile omului şi le ştiu pe dinafară".

Entuziasmele se canalizează repede spre întreprinderi conspirative de tipul „Eteriei". Osmoza între acest spirit revoluţionar grec şi tendinţele de rezistenţă împotriva jugului turcesc şi fanariot ale cercurilor patriotice romîneşti se intensifică şi astfel se ajunge la constituirea unei organizaţii secrete care, în iulie 1796, aruncă în curtea mitropoliei din Iaşi un „memoriu", redactat în limba romînă şi greacă, cu revendicări în numele „drepturilor poporului". Că *Declaraţia* franceză a drepturilor omului era cunoscută la Iaşi în 1798, atestă şi un alt raport diplomatic. Ea reprezintă cel mai important manifest politic al epocii, din care se inspiră toate mişcările revoluţionare greceşti din Balcani pînă la Eterie. Intrînd în ţară, Alexandru Ipsilanti declară în proclamaţia sa din martie 1821: „Vreame este dar, prietenilor romîni (...) să simţiţi şi să cereţi aceale firesti şi politiceşti dreptăţi, pă care firea au dăruit omului şi politiceasca însoţire iaste îndatorată a feri şi a ocroti".

Nu mai puţin importante sînt lecturile de texte ideologice şi literare, unele traduse după 1821, care agită aceleaşi principii revoluţionare. *Declaraţia* din 1789 a putut fi formulată în Franţa numai după o lungă şi foarte activă perioadă de pregătire filozofică iluministă şi trebuie arătat că răspîndirea unor astfel de lucrări în ţările noastre a fost mai mare decît se crede în genere. Încă din 1775—1777, N. Caragea, viitorul domn fanariot, traducea în mediu constantinopolitan, în greceşte, *Essai sur les moeurs et l'esprit des nations* de Voltaire, unde sînt afirmate nu o dată „les droits du genre humain" (ch. LII, XCXIII, CXIII). În 1790, medicul lui I. Caragea, Mihail Cristaris, dă o versiune a tragediei *Brutus,* tot de Voltaire, reprezentată la Bucureşti pe scena teatrului grecesc, în 1820. Dar ea interesează şi pe poetul romîn Daniil Scavinschi, care începe s-o traducă în romîneşte în versuri ca acestea:

„Romani, oare pînă cînd
„Voi a omenirii drituri a le călca aveţi gînd?"

Argumentarea filozofică este oferită de teoria „dreptului natural". J. J. Rousseau, între mulţi alţii, o enunţă în *Du contrat social* (I. II, dr. IV), iar prin opera discipolului său Bernardin de Saint-Pierre, *La Chaumière indienne (Bordeiul indienesc,* Iaşi, 1821), tradusă de Leon Asachi, cititorii noştri iau contact şi cu această teză. Aci, într-un schimb de idei al eroului cu un paria înţelept vine vorba şi despre „drepturile omului al cărui cod nu este înscris nicăiri". El ţine de esenţa însăşi a firii, a naturii. Apoi ideea se răspîndeşte şi începe să fie înscrisă în tratatele şi manualele de filozofie ale timpului. Unul dintre acestea, tradus în romîneşte de Dinicu Golescu, *Elementuri de filosofie morală alcătuite de Neofit Vamera, pentru iubitoarea de învăţătură tinerime a Grecilor* (Buc., 1827), vorbeşte despre „drepturile" şi „datoriile" reciproce ale supuşilor şi conducătorilor (p. 269). Gh. Asachi arată, la rîndul său, în 1839, că Montesquieu „apără dritul omenirii", cu referire — desigur — la *De l'esprit des lois.* Nici cunoscutul eseu al americanului Thomas Paine, *The Rights of Man* (1792), nu este necunoscut romînilor. *Organul luminării* din Blaj face referinţe la acest text în 1847.

Fără o stare de spirit mai mult sau mai puţin revoluţionară, răspîndirea în adîncime a „drepturilor omului" ar fi fost totuşi cu neputinţă şi este de observat că adoptarea şi invocarea sa de către romîni, în texte si formulări proprii, se produce în tensiunea fiecărui moment important al luptelor politice duse la noi pentru drepturi naţionale, politice şi sociale, de la 1791 la 1848. În această perioadă, n-a existat revendicare politică, manifest ideologic, expunere de principii şi proiect de reformă care să nu se inspire, să nu proclame teoretic, sau să nu ceară în mod deschis introducerea şi respectarea faimoaselor „drepturi ale omului".

Dacă, în 1785, un ziar olandez arătînd simpatie pentru răscoala lui Horia, Cloşca şi Crişan (care a găsit apărători şi în persoana viitorului revoluţionar francez girondin Brissot) ceruse desfiinţarea iobăgiei în numele „drepturilor sfinte ale omenirii", aceleaşi drepturi vor fi invocate de romînii transilvăneni înşişi în memoriul înaintat, în martie 1791, împăratului Leopold al II-lea, cunoscut sub numele de *Supplex Libellus Vala-*

chorum. Expresie în primul rînd a unor profunde frămîntări interne, dar și reflex ideologic al revoluției franceze în plină desfășurare, *Supplex Libellus Valachorum*, semnat de „clerul, nobilimea, starea militară și cetățenească a întregii națiuni romîne din Transilvania", are o bază ideologică net iluministă. Faptul se explică prin formația intelectuală a marilor săi animatori: Samuil Micu, Ioan Pinuariu Molnar, Iosif Mehesi, Petru Maior, Gheorghe Șincai, Petru Pana și alții, deosebit de receptivi la ideea că există nu numai drepturi istorice, dar și ale „societății civile" în genere. Națiunea romînă le poate deci invoca în mod legitim pe amîndouă, împotriva apăsării feudale și habsburgice. De unde și referirea la „drepturile și a omului fieștecăruia deosăbi și a însoțirii țărănești", în înțeles de *juribus civilis*, cum stă scris în *Supplex*.

În versiunea latinească, tipărită de Molnar, în 1791, la Iași, ca loc fictiv, drepturile omului și ale cetățeanului sînt enunțate astfel: *jura et simplicita tum hominis, tum civis jura*. Ambele expresii consacră prima formulare romînească a *Declarației* din 1789, înțeleasă în spiritul și litera sa. Ea s-a bucurat încă de pe atunci de o certă audiență și răspîndire în cercurile progresiste romînești. Dovadă că de „dreptul natural", „dreptatea firii" și de „drepturi de cetățeni" nu se vorbește numai în *Supplex*, ci și în alte petiții ale epocii, din 1 martie și 17 septembrie 1791, unde sînt invocate mereu „izvodirile însoțirii cetățenești", „cuviincioasele conțivilitașului esențial(e) drepturi" etc. O altă suplică, din 1 iulie 1792, formulează revendicări pentru romîni „după cum cere achitarea și dreptatea". A. Papiu Ilarian nu greșește deci cînd scrie, în 1869, că romînii din Transilvania „au invocat ei singuri în răsăritul Europei (la anul respectiv — n.n.) drepturile omului și ale cetățeanului".

Memoriul n-are succes, totuși ideea care-i stă la bază nu moare. Dimpotrivă, ea se răspîndește fiind acceptată și reafirmată chiar și în plină perioadă napoleoniană, cînd „drepturile omului și ale cetățeanului", fără a fi negate teoretic, fuseseră înăbușite în patria lor de regimul autoritar al împăratului. Dar, în afară, principiul radia mereu și Budai Deleanu în *Țiganiada* (XI, 49, nota) afirmă foarte doctrinar: „Oamenii toți cîți sînt pe lume se nasc asemene; nici firea din sineși îi osăbește la nașterea lor. Așa dar din fire toți sînt de potrivă și toți au aceleași drepturi".

La rîndul său, în 1814, în *Fabulele* sale (112, inv.), D. Țichindeal scrie: „Sfînta dreptate cere ca fieștecăruia să se dea ce i se cuvine". În 1815, același Țichindeal înaintează petiții către împăratul Francisc I, în calitate (ordinea este cu totul semnificativă) de: „om, cetățean, preot și supus" („als Mann, Bürger, Priester und Unterthan"). Tot el invocă și „cel mai sfînt drept de apărare" („Das geheiligste Recht der Selbstvertheidigung".) Noțiunile acestea intraseră, cum vedem, în limbajul epocii și iluminiștii noștri nu se sfiau să le întrebuințeze pînă și în fața autorităților.

Același proces de asimilare și difuziune se observă și în Țările Romînești, într-o măsură și mai sporită, deoarece prin răspîndirea limbii franceze și alte contacte, ideologia revoluționară poate fi cunoscută acum direct la izvor. Uneori, prin prescripții cu caracter formal, fără nici o consecință practică, principiul „drepturilor omului", înscris și în *Codul napoleonian*, trece pe căi indirecte și în legislația romînească, în speță în *Codul Calimah* (1817). Aci (în plin feudalism și regim arbitrar!) stă scris negru pe alb că „tot omul are drituri firești" (§ 26). Aceasta nu împiedică pe legiuitor să consacre robia. Dar, ca o consolare, *Codul* recunoaște că ea este „împotriva firescului drit al omului" (§ 27). Document juridic curios, plin de compromisuri între unele idei înaintate ale epocii și realitățile interne, inevitabil conservatoare, reacționare, sub regim fanariot, același *Cod* va mai vorbi, în vid, și de „politicestile drituri" ale cetățenilor (§ 32). Firește, nu din această direcție a literei moarte, oficiale, va veni adevăratul impuls spre reforme, în parte inspirate și — în tot cazul — într-o largă măsură legitimate de vestita *Declarație* din 1789.

Evenimentul politic care o readuce pe primul plan al actualității este, desigur, răscoala lui Tudor Vladimirescu, din 1821, moment de mare efervescență ideologică. În proclamațiile slugerului nu se vorbește în sens strict, de „drepturile omului", ci numai de „dreptățile țării". Însă că Vladimirescu avea noțiuni de ideologia revoluției franceze este probabil. Oastei sale el îi spunea „adunarea norodului", așa cum își denumise răscoala, în 1804 și Caragheorghevici, în Serbia, sub prestigiul aceleiași influențe. Consilierul pentru astfel de probleme al lui Tudor era episcopul Ilarion al Argeșului, mare cititor și știutor de limbă franceză. Acesta îi povestea despre revoluția franceză și despre politica Sfintei Alianțe, răspunzînd la invitația: „Ia mai spune, popo, istorii d-alea care-mi plac mie". Dar ele plăceau foarte mult și altora, dovadă întreaga literatură ideologică a epocii, pătrunsă de ideile revoluției franceze, al cărui pivot îl constituie principiul drepturilor omului. El este invocat în mod curent începînd cu această perioadă.

Ideea egalității, opusă privilegiilor de clasă, atrăgea cu deosebire și îndreptățirea sa teoretică este făcută în cel mai pur limbaj iluminist francez. Un manifest politic din 1822, denumit de istorici *Apel pentru îndreptarea țării*, respinge orice discriminare socială în numele drepturilor „omenirii" indivizibile: „Omenirea tot într-un chip își are simțirile și mișcările ei și că înălțările, cele după întîmplare iar nu după cuviință, viind către cinevași, nu aduc cu sineși și deosebite isteții, precum nici *cei goniți de noroc deși rămîn în stările cele mai mici nu să despoaie de darurile firii, că omenirea una este*" (s.n.).

Noțiunea începe să aibă deosebita circulație sub domniile pămîntene și ea apare chiar sub pana lui Ioniță Sandu Sturza, „domnul cărvunarilor". Acesta își îndeamnă supușii moldoveni, în 1823, să nu uite nimic din „cîte omenirea și patriotismul povățuesc". Este un adevărat program ideologic al epocii și purtătorii săi de cuvînt îl reafirmă în repetate rînduri, dezvoltîndu-l. Comisul „cărvunar" Ionică Tăutu este numele cel mai reprezentativ și într-un text care i se atribuie, *Cuvîntul unui țăran către boieri*, întîlnim revendicări sociale motivate astfel: „Fiind oameni și noi trebuie să avem cele trebuincioase". Spirit nutrit de literatura revoluționară franceză (a tradus din Carnot, din Volney), Ionică Tăutu teoretizează și el pe tema drepturilor omului. În altă parte, într-o încercare literară, el scrie: „Omul ca să fie bine și către dînsul și către cel asămine lui, trebui ori să fie în stare(a) cea firească întru cari zăditorul l-au lăsat, ori în stare(a) adunării cei desăvîrșit luminate întru *dreptățile omenirii*; tot mijlocul acestor doă stări este spre stricăcioane *niamului omenesc*" (s.n.).

Se înțelege că în proiectul de constituție al „cărvunarilor" moldoveni din 1822, printre primele care se elaborează în țările noastre, la „pcntul" 75, trebuia neapărat să se menționeze că „pravila" va da ocrotire „drepturilor obștești sau în partea fieștecăruia". În încheierea proiectului se arată, încă o dată, o vie preocupare de „dreptățile cele de obște a norodului și a fieștecăruia". Prin urmare, la aproximativ numai trei decenii, *Declarația* din 1789 inspiră în mod direct unul dintre cele dintîi proiecte constituționale romînești. Și, în tot cazul, cel mai amplu al epocii. Semnificația acestui fapt, pus în lumină încă din 1898 de A. D. Xenopol (el a descoperit și textul acestei „constituții") nu poate scăpa nimănui.

Aceeași vibrație ideologică se constată și în Valahia, fiind vorba de o mișcare unitară. Naum Rîmniceanu apără „toate *dreptățile neamului* nostru, cele *politicești*, cele *firești* (naturale, n.n.) și ale *pămîntului* (s.n.). Simeon Marcovici într-un studiu din 1829, *Idee pe scurt asupra tuturor formelor de obladuiri*, laudă la rîndul său „științele politicești care ne învață drepturile omenirii". Formula, ca atare, apare și în presă, nu mai departe în *Curierul romînesc* (18 ianuarie 1831), într-un reportaj despre suirea pe tronul Serbiei a principelui Miloș Obrenovici. Cu acest prilej „sîrbul a dobîndit drepturile omenirii". Cu atît mai mult aceste drepturi erau dorite de romîni pentru romîni, așa cum citim și în corespondența franceză a lui P. Poenaru din același an: „Trebuie să sperăm că, încetul cu încetul, vor fi recunoscute și la noi *drepturile și datoriile omului în societate* (s.n.) și că fiecare va contribui cum va putea mai bine la îmbunătățirea soartei acestei nefericite țări".

Ideea „drepturilor" și „datoriilor" reciproce va fi permanent subliniată, îndeosebi de Heliade. Însă la spiritele consecvent revoluționare, accentul cade pe „drepturi", așa cum s-a întîmplat și în Franța, pe toată durata perioadei prerevoluționare, și cum era inevitabil să se repete și la noi, în împrejurări asemănătoare, cînd revendicarea drepturilor trece pe primul plan, din motive net și declarat antifeudale. Regăsim deci același fenomen și în perioada pregătirii ideologice a mișcării revoluționare de la 1840 din Țara Romînească, dusă sub lozinca „slobozenie, dritul de o potrivă și virtute" *(liberté, egalité, fraternité)*. „Complotiștii", printre ei viitorii luptători pașoptiști N. Bălcescu, C. Bolliac, E. Murgu, sînt puși sub învinuirea că vor să dea „drepturi de o potrivă la toți", că vor să facă „o revoluție împotriva guvernului spre a-și dobîndi fieșcare romîn drepturile sale".

Aceleași obiective sînt urmărite, de fapt, de toate societățile secrete, începînd cu aceea acoperită de *Societatea Filarmonică* din 1833, pînă la *Frăția* din 1843, nucleul viitoarei revoluții de la 1848 din Țara Romînească. În această perioadă, prin N. Bălcescu, Cezar Bolliac, M. Kogălniceanu, D. Bolintineanu și mulți alții, teoria drepturilor omului cunoaște formulări și dezvoltări însemnate. Dar cu aceasta am ieșit din faza propriu-zisă a primilor „teoreticieni", nu tocmai discursivi și analitici, după cum s-a putut vedea. Însă meritul lor esențial stă în primul rînd în faptul de a fi introdus și răspîndit în țările noastre, în condițiile date ale momentului istoric, un principiu de bază, de cea mai mare semnificație și eficacitate revoluționară. Unor pionieri nici nu li se poate cere mai mult.

Adrian MARINO

France Observateur

PARIS

MIZA SECRETĂ A ALEGERILOR

Revista americană THE MINORITY OF ONE, al cărei comitet de conducere cuprinde patru laureați ai premiului Nobel (Bertrand Russell, Albert Schweitzer, Linus Pauling și D. F. Flemming), a publicat recent o anchetă despre adepții războiului din administrația și statul major al S.U.A. Această anchetă urmărește să facă lumină asupra forțelor oculte care — potrivit autorilor — determină lupta pentru putere. Din ancheta revistei americane, „France Observateur" redă cele de mai jos:

ÎN S.U.A., cursa pentru putere nu se dispută numai o dată la fiecare patru ani, în cabinele de vot. Ea îmbracă de asemenea aspectul unei bătălii permanente, care se dă în umbră, și pe care publicul nu o cunoaște, între două grupuri rivale hotărîte să se extermine reciproc. Nu este o luptă între cei care fac parte din guvern și membrii opoziției, ci o înfruntare între oameni care fac parte cu toții din aparatul puterii. În interiorul administrației, președintele Johnson are și aliați și dușmani. Întrucît nici unul din cele două grupuri nu este în stare să-l elimine pe celălalt, ele se paralizează reciproc, împiedicînd Casa Albă să ia inițiative diplomatice de oarecare anvergură. Chiar și după realegere, puterea președintelui Johnson va fi amenințată mereu de un grup de militari și industriași care controlează mai multe sectoare ale vieții publice.

Cine sînt acești dușmani ai puterii? Dintre ei fac parte, în mod cert, C.I.A., armata aerului a S.U.A., anumite firme mari de armament. În Congres forța lor este atît de mare încît, în dezbaterile cele mai importante — la discutarea bugetelor militare, de pildă — guvernul este nevoit adesea să se încline în fața lor. Ei au încercat, zadarnic, să-și exercite presiunea asupra alegerilor prezidențiale din 1960; în 1964, ei și-au prezentat propriul candidat, pe Barry M. Goldwater, sperînd ca datorită lui să pună mîna pe pîrghiile de comandă și să se drapeze în mantia legalității constituționale.

Înainte de a părăsi Casa Albă, în 1960, președintele Eisenhower avertizase țara asupra „complotului militaro-industrial". Nu era decît un glas solitar. Dar un om, cel puțin, îl auzise. Chiar înainte de a-și prelua funcția, președintele Kennedy însărcinase un grup de studiu să examineze în ce condiții ar izbuti puterea civilă să se impună militarilor. Acest grup era prezidat de senatorul Stuart Symington. El era format din Clark M. Clifford, însărcinat să stabilească legătura între Kennedy și administrația lui Eisenhower, al cărei mandat era pe punctul de a expira, Thomas Finletter, fost ministru al aerului, Roswell Gilpatric, fost secretar de stat la Ministerul Aerului, și juriști ca Fowler Hamilton și Marx Leva.

La mijlocul lunii decembrie 1960, acest grup își publica raportul și propunea următoarele măsuri: ministrul apărării trebuie să fie răspunzător pentru toate fondurile cheltuite de departamentul său; ministerele armatei, marinei și aerului să fie desființate și toate forțele armate să depindă numai de ministerul apărării; comitetul șefilor de stat-major să fie înlocuit printr-un consiliu consultativ militar, format din generali detașați de la serviciile lor respective. El urma să fie prezidat de o înaltă personalitate care să joace rolul de consilier militar al președintelui și al ministrului apărării. Toate serviciile forțelor armate urmau să fie reorganizate în cadrul a trei comandamente separate: un comandament strategic răspunzător de războiul nuclear total, un comandament tactic răspunzător de operațiile limitate și un comandament al apărării răspunzător de protecția continentului american.

Toată lumea, și președintele Kennedy însuși, știa că atît timp cît Carl Vinson, apărător tradițional al industriilor de armament, va rămîne președintele comitetului pentru forțele armate al Camerei Reprezentanților, planul Symington nu are nici o șansă să fie votat. În consecință, Kennedy a încercat să atace problema în mod indirect. Între altele, el l-a sprijinit cît a putut pe senatorul Fulbright, care critica pe atunci o propagandă militară virulentă în favoarea reluării războiului rece.

După cum ne amintim, controversa părea să se refere la chestiunea dacă este sau nu admisibil ca, sub pretextul menținerii moralului populației, generalii să facă în mod fățiș propagandă fascistă. Erau vizați oameni ca generalul Walker, generalul Van Fleet sau amiralul Goldthwaite. De fapt, se punea problema dacă junta va fi lăsată sau nu să creeze condițiile psihologice ale venirii ei la putere.

În Senat, invocînd libertatea cuvîntului, apărătorii obișnuiți ai lobby-urilor fasciste s-au ridicat împotriva unei acțiuni în care pretindeau că văd o atingere adusă libertăților armatei. Printre cei mai virulenți figurau: senatorii Strom Thurmond, Barry Goldwater, Carl Mundt, și membrul Camerei Reprezentanților Dale Alford. Corul lor neobosit a sfîrșit prin a-l înspăimînta pe ministrul apărării, Robert McNamara: el a bătut parțial în retragere.

S-a produs atunci operația de la Playa Giron. Președintele Kennedy și-a putut da seama de întreg pericolul pe care-l reprezintă o organizație atît de puternică ca C.I.A., în special atunci cînd, fără să se mulțumească numai să strîngă informații, pretinde să le exploateze ea însăși și să-și desfășoare fără control activitatea.

S-au produs și alte înfruntări, în special în afacerea — devenită scandal — a bombardierelor pilotate. De la construirea rachetelor balistice intercontinentale, este evident că bombardierul pilotat și-a pierdut eficacitatea ca vehicul al armei atomice. În timp ce radarul și racheta pămînt-aer se opun în mod eficace pătrunderii avioanelor pilotate, construirea rachetei intercontinentale ghidată din ce în ce mai exact le face inutile pentru ofensivă. Aceasta înseamnă, pentru industria aeronautică, pierderea unor comenzi în valoare de miliarde de dolari.

Prima victimă a progresului tehnicii părea să fie firma „Boeing Aircraft", care fabrică bombardierele B 52 și planoarele Dyna-Soar. Totuși în 1961, contrar instrucțiunilor precise ale președintelui Kennedy și ale Ministerului Apărării, Congresul vota un credit de 780 300 000 dolari pentru fabricarea de avioane B 52, B 70 și Dyna-Soar. McNamara, ministrul apărării, a refuzat să folosească aceste fonduri și conflictul a devenit public. Senatorul Henry M. Jackson și generalul Curtis Le May, șeful statului major al armatei aerului, au luat apărarea industriei aeronautice. Președintele Kennedy, care se străduia să-l susțină pe ministrul apărării, știa perfect că revolta fățișă a generalului Le May este sprijinită și ațițată de C.I.A., de mulți senatori și membri ai Camerei Reprezentanților, de multimiliardara industrie aerocosmică, în sfîrșit de forțe obscure mergînd de la senatorul Goldwater pînă la generalul Edwin A. Walker. Dar ce putea să facă? Nici măcar să-l oblige pe generalul Le May să iasă la pensie. Cînd s-a pus această problemă, la 30 iunie 1963, generalul Le May a cerut și a obținut să fie menținut în activitate încă un an. Guvernul știa cu

S.U.A. Oamenii de știință americani au realizat la Denwer o oglindă solară cu diametrul de 13 m, capabilă să concentreze căldura soarelui și să o transforme în electricitate.

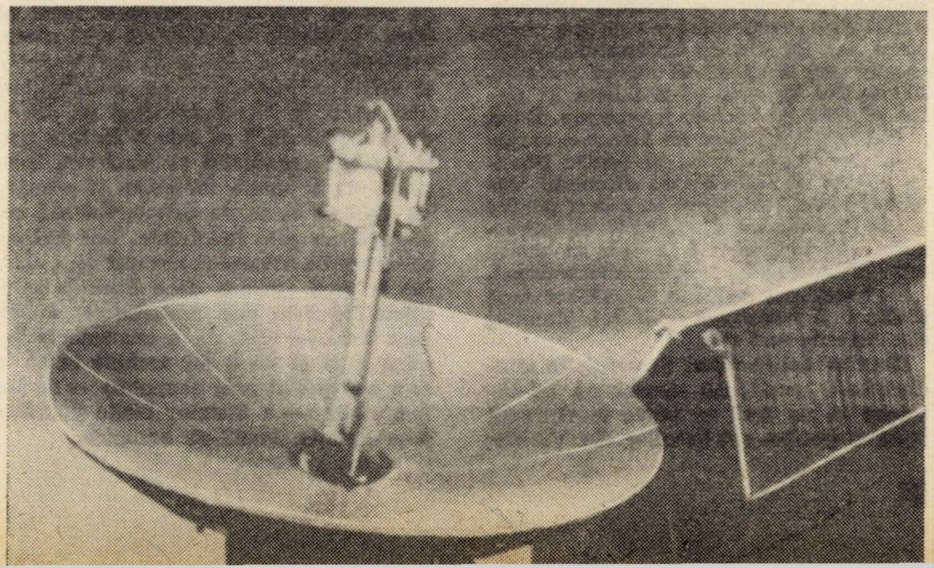

cine are de-a face, dar nu putea să-l refuze. El se rezerva pentru a relua lupta pe un alt teren : acela al Tratatului de la Moscova.

Într-adevăr, în ciuda amenințărilor lobby-ului fascist, Kennedy a semnat cu U.R.S.S. tratatul cu privire la interzicerea parțială a experiențelor nucleare, provocînd astfel un nou conflict cu junta militară.

Kennedy aprecia că nici U.R.S.S., nici S.U.A. nu pot lua în considerare un război nuclear total, în timp ce junta pretindea că un atac prin surprindere împotriva U.R.S.S. ar nimici o parte destul de mare a forțelor ei nucleare pentru ca riposta nucleară a acesteia să fie îngrădită în limite tolerabile.

În timp ce grupul Thurmond-Goldwater încerca să ridice Congresul împotriva ratificării tratatului, militarii se agitau atît de mult încît, la 19 august 1963, comisia senatorială pentru afacerile externe invita comisia pentru apărare și membrii comisiei mixte pentru energia atomică să asculte depozițiile șefilor de stat-major. Atunci, timp de două ore, s-a desfășurat spectacolul de necrezut al unor ofițeri ai armatei aerului, nu numai ostili guvernului lor, dar punînd la îndoială competența lui, patriotismul și cinstea lui. Președintele a trecut peste ei și a ratificat Tratatul de la Moscova.

Succesorul lui Kennedy nu are mai multă simpatie decît predecesorul său pentru juntă, pentru generalul Le May, pentru industria aerocosmică sau pentru congressmenii care se fac purtătorii de cuvînt ai acestor grupuri de presiune. De aceea opoziția guvernului continuă. La 27 ianuarie 1964, prezentînd comisiei pentru apărare a Camerei Reprezentanților bugetul ministerului său (51 200 000 000 dolari), McNamara a expus o nouă doctrină strategică : cea a ripostei graduate. Timp de mai multe săptămîni, McNamara și generalul Le May s-au înfruntat în public, acesta din urmă recurgînd la atacurile cele mai perfide, în cea mai proastă tradiție a senatorului McCarthy. Într-o anumită măsură, Le May a obținut victoria. Cînd prelungirea excepțională a perioadei sale de serviciu, ce-i fusese acordată de președintele Kennedy, era pe punctul să expire, președintele Johnson i-a acordat o a doua, pînă la 1 februarie 1965.

Mai important încă, în lupta dusă de juntă, a fost succesul eforturilor ei pentru a obține desemnarea senatorului Goldwater drept candidat republican la președințe : ar trebui, într-adevăr, să fii extrem de naiv pentru a considera că acesta este rezultatul unei democrații în acțiune.

Fără îndoială, junta nu consideră campania actuală decît o repetiție generală a aceleia pe care speră s-o cîștige peste patru ani. Ea știe că Goldwater nu are practic nici o șansă să obțină victoria. Dar modul în care va fi înfrînt ar putea să aibă consecințe importante. Dacă președintele Johnson nu obține o majoritate care să-i asigure un sprijin popular masiv și indiscutabil, răsculații vor păstra suficientă putere nu numai pentru a sabota programul legislativ al guvernului, dar și pentru a încerca să antreneze S.U.A. într-un conflict internațional.

Pericolul este deosebit de evident dacă studiem îndeaproape evoluția situației din Asia de sud-est.

Contrar aparențelor, în cercurile conducătoare americane nimeni nu se întreabă în ce mod ar putea fi cîștigată lupta împotriva partizanilor din Vietnamul de sud ; în aceste cercuri, nimeni nu-și închipuie că lupta poate fi cîștigată. Acolo se știe perfect că situația actuală a S.U.A. în Vietnam este la fel de disperată ca cea a francezilor după căderea fortului Dien Bien Fu. Faptul că francezii, epuizați, au fost nevoiți să abandoneze partida în timp ce americanii, lipsiți de speranță, se cramponează de teren, nu face mai strălucite perspectivele de viitor. Campaniile care insistă asupra necesității de a extinde războiul spre Vietnamul de nord sînt destinate exclusiv să manevreze opinia americană pentru a o determina să accepte, pe bază de încredere, obiective politico-militare ce-i sînt ascunse cu grijă. Pe plan strategic, acest lucru nu are nici un sens.

Riscul este ca militarii să-l pună pe președintele Johnson în fața unei asemenea situații încît să nu mai aibă de ales. Aviația, de pildă, ar putea să bombardeze anumite obiective din afara Vietnamului de sud, și să declanșeze astfel mecanismul războiului general. Aici, de asemenea, îl regăsim pe generalul Le May : el se află în fruntea adepților extinderii conflictului.

Poate că acest lucru nu este convingător, dar ceea ce e absolut convingător este că în ce privește incidentul din golful Tonkin atît Casa Albă cît și Pentagonul au fost nevoite să recunoască temeiul dezmințirii de la Hanoi. În cursul conferinței sale de presă din 21 septembrie, președintele Johnson, presat de întrebări, a fost nevoit să recunoască că nu știe exact ce s-a petrecut. El a fost nevoit să pună capăt discuției spunînd : „V-am dat singurele informații de care sînt sigur". Astfel, el recunoștea că nu are nici o încredere în telegramele comandamentului militar de la fața locului și că refuza să-și însușească versiunea prezentată de marina S.U.A.

Toate manevrele, toată zarva făcută în jurul unui incident fictiv erau, evident, menite să-l antreneze pe președintele Johnson într-o extindere a conflictului la ansamblul Asiei de sud-est. Operația fusese organizată de militari cu complicitatea lobby-ului ciankaișist și în special a senatorului Goldwater. Se considera că, la scurt timp înainte de alegeri, Johnson nu putea refuza să acționeze. El a răsturnat toate aceste socoteli cînd, în loc să-i atace pe comuniști, l-a acuzat pe Goldwater de a fi unul din acei atîtători la război care „nu ar șovăi, dacă ar avea puterea s-o facă, să tîrască tineretul american într-un conflict cu 700 de milioane de chinezi".

Dacă am insistat asupra acestui incident, am făcut-o nu numai deoarece conține toți germenii înfruntării care există, de ani de zile, între guvernul legal al S.U.A. și forțele obscure ale unei camarile războinice și fascizante, dar deoarece el arată că junta este mai puțin puternică decît își închipuie. Cînd un președinte este hotărît să aducă în fața opiniei publice conflictul, să pună țara în situația de a judeca metodele și părerile lui Goldwater și ale prietenilor săi, rezultatul nu este îndoielnic. Dar trebuie să existe de asemenea curajul de a efectua o largă epurare, de a denunța complicitățile cele mai periculoase, indiferent unde se află, de a combate la lumina zilei și de a nu închide ochii în fața pericolului unei acaparări — de loc imposibilă — a Statelor Unite de către o minoritate lipsită de scrupule.

REFLECTOR

DISPUTĂ PENTRU MANUSCRISELE „SAGA" ISLANDEZE

Viitorul vechilor „saga" islandeze a fost din nou adus în fața parlamentului danez. S-a ridicat problema dacă colecția de manuscrise originale, aflată în prezent la Copenhaga, să fie înapoiată Islandei. Această chestiune a constituit mulți ani un punct spinos în relațiile dintre Danemarca și Islanda.

Islanda este independentă de-abia din 1944 ; ea a fost o colonie daneză încă din 1380.

Manuscrisele originale ale vechilor „saga" sînt singurele amintiri ale islandezilor despre zilele glorioase ale istoriei și literaturii lor de la începuturile Evului Mediu. Cele mai importante se găsesc la Copenhaga. Una conține codul original după care a fost modelată legislația islandeză modernă. Alta, așa-numita carte „Fladoe", reprezintă istoricul descoperirii Americii de către Leif Eriksen, cu 500 de ani înainte de Columb.

În 1961 parlamentul danez a votat în favoarea înapoierii manuscriselor. Întrucît însă documentele sînt proprietate particulară, s-a produs o aprigă dispută între politicieni și juriști.

Manuscrisele aparțin fundației particulare „Magnesson Trust" care își trage numele de la profesorul Arne Magnesson, un islandez din secolul 18 care a salvat manuscrisele pentru posteritate. El le-a găsit în podurile unor ferme, ai căror proprietari le foloseau la ștergerea geamurilor.

Profesorul Magnesson a strîns circa 1 700 de documente, printre care Ciclul Edda și „Heimskringla", conținînd cele mai cunoscute povestiri islandeze, precum și legendele regilor norvegieni. Întrucît nu-și putea continua studiile în Islanda, care pe atunci nu avea universități și nici măcar orașe, profesorul Magnesson a plecat cu colecția la Copenhaga. Aci el s-a consacrat studierii colecției sale și a lăsat-o în custodia universității locale.

GANGSTERII POLITICI AI LUI VERWOERD

„Centrul de informare pentru Orientul Mijlociu și Africa" a pus întrebarea dacă e adevărat că guvernul Republicii Sud-Africane are în serviciul său o bandă de gangsteri specializați în răpiri și în fabricarea de acte de acuzare pentru sabotaj. Mai multe cazuri de persecutare a unor intelectuali sud-africani, atît albi cît și negri, care s-au refugiat în țările vecine, permit un răspuns afirmativ la întrebarea de mai sus. Se pare că intelectualii care conduc din afara R.S.A. lupta împotriva apartheidului sînt mai întîi răpiți, apoi „repatriați" și, în sfîrșit, acuzați de „sabotaj". Iată o listă a victimelor : la 26 august 1961 — negrul Anderson Ganyle, refugiat în Basutoland, a fost răpit și predat poliției sud-africane ; mai tîrziu, ca urmare a protestului guvernului englez, a fost eliberat. La 11 august 1963 — Kenneth Abraham, medic negru din Capetown, împreună cu alte trei persoane, au fost răpiți din Bechuanaland, „repatriați" și predați poliției lui Verwoerd, care îi acuză de „sabotaj". La 29 august 1963 — un „Dakota", închiriat de cîțiva fugari sud-africani, explodează în Bechuanaland ; în felul acesta, antifasciștii Arthur Goldreich și Harold Wolpe nu izbutesc să ajungă în Tanganica. La 15 septembrie 1963 — Dennis Brutus, conducător al luptei antiapartheid, e arestat în Swaziland și predat sud-africanilor ; condamnat pentru „sabotaj", e deportat pe insula Robben. La 10 august 1964 — Rosemarie Wentzel, militantă a mișcării antirasiste, care se refugiase în Swaziland, dispare în mod misterios din casa ei ; astăzi se știe că e deținută în R.S.A. La 12 octombrie 1964 — Dennis Higgs, fost profesor la Universitatea Sud-Africană, refugiat în Rhodesia de nord, e răpit din Lusaka și condus în „imperiul lui Verwoerd".

NEW YORK Herald Tribune

RELAȚIILE ANGLO-AMERICANE

DEȘI în general s-a căutat să se evite transformarea problemelor de politică externă în obiect de dezbateri în agitata campanie electorală, constituirea noului guvern în Marea Britanie a ridicat întrebări care au determinat Washingtonul să ia inițiative imediate. Aceste întrebări se refereau la două probleme de importanță mondială. Prima era legată de criza monetară britanică, criză care se accentua de cîteva luni și care impunea măsuri drastice, indiferent de partidul victorios în alegerile din Anglia. Cealaltă mare întrebare privea problema nucleară în cadrul alianței atlantice, problemă care evolua către o criză primejdioasă.

În ambele chestiuni, administrația de la Washington a acționat prompt, și, după părerea mea, în mod înțelept, întrucît a făcut să prevaleze necesitatea stabilității.

Anglia a avut probleme monetare încă de pe vremea cînd primul război mondial i-a anulat situația privilegiată de mare creditor internațional. După cel de-al doilea război mondial, crizele au devenit cronice. Cu excepția unor perioade scurte Anglia nu a fost în stare să cîștige destul din exporturile ei pentru a-și plăti importurile. Consecința sigură a acestui deficit în balanța de plăți a Angliei — dacă nu s-ar fi luat măsuri energice — ar fi fost o fugă a lirei sterline și o hemoragie a rezervelor de aur ale țării, ceea ce ar fi dus în continuare la un val de devalorizări monetare și la instabilitate financiară în întreaga lume.

În precedentele crize de acest fel, remediul folosit consta în frînarea cererii pe piața internă prin sporirea ratei de scont și, deci, a dobînzilor la împrumuturile acordate de bănci, ca și prin alte măsuri de combatere a inflației. Soluția aleasă acum de Harold Wilson urmărește să descurajeze importurile prin impunerea unor suprataxe de import și să stimuleze exporturile prin măsuri fiscale adoptate pe plan intern. Remediul ales de Wilson este contrar ideologiei liberului schimb. El este privit însă numai ca o măsură temporară și, dacă va avea succes, guvernul Wilson va avea timp să-și inaugureze propriul program de modernizare a industriei britanice, singurul leac cu efect durabil pentru neplăcerile financiare ale Angliei.

Trezoreria și Departamentul de Stat, care au primit informații complete de la Londra, au acceptat cu cordialitate și bunăvoință măsurile britanice, așa cum se cuvine în relațiile cu un prieten încercat și de încredere.

Cealaltă mare problemă în care administrația trebuia să ia o hotărîre este ridicată de confuzia și complicațiile în jurul armelor nucleare în cadrul alianței atlantice.

Cînd președintele Johnson a preluat puterea, el a moștenit proiectul M.L.F. (Forța multilaterală) ca o parte componentă a programului lui Kennedy. Singura țară din N.A.T.O. care s-a arătat dispusă să dea dovadă de un interes serios față de acest program a fost Germania occidentală. Franța nu vrea să aibă nimic de-a face cu el. Anglia a fost întotdeauna împotrivă, deși poate că un guvern conservator s-ar fi lăsat atras fără voia lui. Guvernul italian nu manifestă nici un entuziasm pentru un răspuns pozitiv și ar dori să poată îndrăzni să răspundă negativ.

Acest plan, greșit conceput și sortit de la început unui destin dificil, a fost privit cu neîncredere în Europa încă de la lansarea sa. În ultimele luni, el a devenit un factor negativ atît în relațiile dintre Est și Vest cît și în ce privește solidaritatea din interiorul alianței atlantice. Sprijinitorii prea zeloși ai proiectului la diferite niveluri ale administrației au crezut că pot obține acordul Angliei — care era atît de lipsită de entuziasm — cîștigînd sprijinul vest-germanilor, al olandezilor și, poate, al italienilor. Englezii ar fi fost atunci siliți să intre în asociație deoarece nu le-ar fi convenit să rămînă singuri pe dinafară. Pe de altă parte, în mod foarte de înțeles, unii vest-germani au fost atrași de mirajul ca R.F.G. să înlocuiască Anglia în calitatea ei de cel mai apropiat aliat al Statelor Unite.

Dar cînd de la Bonn s-a făcut auzit punctul de vedere că, în cadrul alianței N.A.T.O., s-ar putea forma o alianță internă între R.F.G. și S.U.A., a fost necesar ca ideea să fie respinsă de Washington. Aceasta pentru că o alianță specială vest-germano—americană în materie de arme nucleare ar distruge N.A.T.O. și ar compromite relațiile Occidentului cu Europa răsăriteană.

Venirea la putere a guvernului Wilson a coincis cu momentul în care administrația a înțeles că nu poate cîștiga nimic grăbind lucrurile și că ar fi binevenită o pauză care să fie consacrată reflecției. Cînd noul ministru al afacerilor externe, Gordon Walker, a sosit la Washington, nu i-a fost greu să convingă administrația americană că elaborarea unei soluții satisfăcătoare în problemele forței nucleare este un lucru care necesită timp și că nimic nu reclamă o soluție de urgență.

În felul acesta, canalele de comunicație între Londra și Washington au rămas deschise.

Walter LIPPMANN

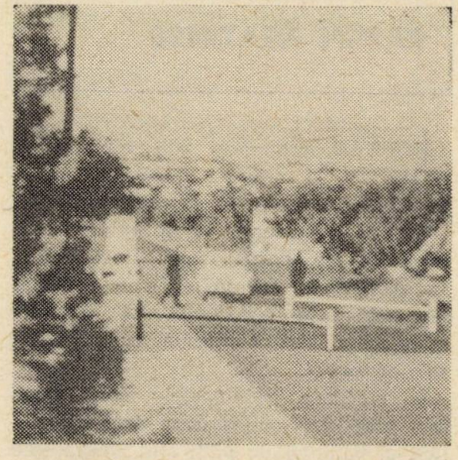

Cipru. **Șoseaua Kirenia-Nicosia care a fost redată traficului civil, sub controlul forțelor O.N.U.**

REFLECTOR

O DEPRESIUNE STRATEGICĂ

În 1942, în bătălia decisivă de la El Alamein împotriva lui Rommel, pentru controlarea regiunilor egiptene, mareșalul Montgomery a utilizat cu succes depresiunea Quattara. După victorie, el a recunoscut importanța strategică a acestei întinderi pustii lipsită cu desăvîrșire de apă. Deșertul Quattara — s-a spus după aceea — a constituit pentru englezi un ajutor egal cu cel pe care l-ar fi dat încă cinci divizii suplimentare.

Astăzi, după mai mult de douăzeci de ani, deșertului Quattara i s-au descoperit alte calități. Guvernul R.A.U. studiază posibilitatea transformării acestui „deșert în mijlocul deșertului" situat la mai mult de 100 m sub nivelul mării, într-o vastă mare interioară, care să fie capabilă, prin intermediul unor centrale electrice, să alimenteze cu electricitate regiunea deltei Nilului și Alexandria, unde în prezent se fac serioase eforturi de industrializare. Proiectul prevede realizarea unui canal care să aducă apele Mediteranei traversînd deșertul pînă în depresiunea Quattara.

CINCI MII DE ANI ÎNTR-UN FORAJ DE 25 METRI

Cu prilejul unor săpături efectuate într-un vechi cimitir din Anatolia, indicat a fi locul unde odinioară s-au înfruntat armatele lui Baiazid cu cele ale lui Tamerlan, o misiune arheologică a descoperit elemente deosebit de interesante demonstrînd peregrinarea în timp, pe aceste locuri, a diferitor popoare. În primul strat săpat, excavatorii au exhumat mai întîi ieniceri de-ai lui Baiazid împreună cu armele respective. Săpînd mai adînc s-au găsit alți soldați — legionari ai lui Pompei. Coborînd încă, cercetătorii au întîlnit rămășițele unei unități celte cu căștile și armurile specifice. S-a văzut că acești soldați erau oameni foarte înalți, cel mai mic măsurînd 1,90 m., cu mustăți lungi blonde (conservate perfect de pămîntul uscat și nisipos). În sfîrșit, un ultim strat păstra diferite obiecte datînd din epoca hitită. Astfel, pe un hectar de pămînt anatolian a fost suficient un foraj de mai puțin de 25 de metri adîncime pentru a străbate 5 000 de ani de istorie.

UN „PARADIS" INUNDAT

Cel mai mare lac artificial din Africa se află la granița dintre cele două Rhodesii : de nord și de sud. „Cîmpia albastră", cum îi spun localnicii, a fost realizată în ultimii ani prin stăvilirea fluviului Zambezi cu ajutorul barajului de la Karune. Înalt de 130 de metri, barajul reține o cantitate de apă ce acoperă aproape 9 000 de km² pătrați. Crearea lacului a solicitat constructorilor eforturi deosebite în vederea depășirii unor nenumărate dificultăți. Prima s-a dovedit a fi lipsa unui drum care să traverseze acest ținut aproape impenetrabil. Pînă la urmă a fost amenajată o șosea care urma în principiu cărarea croită și bătătorită de elefanți. Regiunea explorată pentru întîia oară acum un secol de către Livingstone, a rămas pînă la data începerii lucrărilor (1955) același „paradis al animalelor" cutreierat în special de elefanți, lei, tigri, leoparzi. O dată cu inundarea ținutului, majoritatea acestor stăpîni ai pădurilor (peste 6 000) înnebuniți de spaimă — au fost prinși de către echipe speciale ale Societății pentru protecția naturii și evacuați în zone special amenajate atît în Rhodesia de nord cît și în cea de sud.

Presa comentează măsurile economice luate de guvernul englez

SUN

LONDRA

TESTUL ABIA URMEAZĂ

ADEVĂRATA problemă nu este dacă măsurile financiare ale guvernului britanic * sînt necesare, ci dacă sînt suficient de severe pentru a face față unei situații urgente. Este vorba de necesitatea de a reduce primejdiosul deficit al balanței comerțului exterior.

Dacă acest deficit va fi în 1964 de 800 milioane de lire sterline, așa cum se așteaptă, s-ar putea ca guvernul să fie nevoit să ia măsuri și mai drastice.

Aspectul cel mai încurajator al măsurilor din 26 octombrie constă în faptul că guvernul a refuzat să sporească dobînda bancară și să revină la tehnica veche a măsurilor extreme. Sporirea dobînzii bancare, cu scopul de a reduce producția, a provocat în trecut o îmbunătățire temporară a cifrelor comerțului, dar acest lucru s-a făcut cu prețul trecerii a numeroși oameni în rîndurile șomerilor și al agravării problemelor economice fundamentale ale țării.

Aceste probleme fundamentale izvorăsc — așa cum se arată în declarația guvernului — din neputința industriei britanice de a fi suficient de competitivă.

Pe termen lung, soluția nu poate consta în reducerea importurilor, întrucît alte țări ar putea trece foarte ușor la măsuri de represalii.

Prosperitatea Angliei depinde de sporirea vînzărilor în străinătate, și acest lucru poate fi realizat numai dacă mărfurile noastre sînt tot atît de ieftine și tot atît de bune ca și acelea ale concurenților noștri.

Subvențiile acordate exportatorilor ar putea reprezenta un imbold folositor dar, și în cazul acesta, efectele nu pot avea decît un caracter temporar. Exportatorii se vor menține sau se vor prăbuși numai în funcție de eficiența lor ca fabricanți și vînzători.

Prețurile ferme reprezintă un aspect esențial al unei campanii încununate de succes în promovarea producției și sporirea exporturilor. Dar pentru ca prețurile să fie menținute la un nivel ferm trebuie să existe o politică a veniturilor.

S-ar putea înregistra un progres enorm dacă sindicatele s-ar pune de acord asupra unei priorități pentru revendicările de salarii existente astăzi și, de asemenea, dacă ele s-ar pune de acord cu guvernul asupra unei metode de a lega salariile sporite de productivitate.

În cazul în care sindicatele acceptă aceasta, patronii s-ar putea opune cu greu măsurilor de limitare a profiturilor.

*) Ziarul **Sun** exprimă poziția partidului laburist.

Daily Worker

LONDRA

CAUZELE FUNDAMENTALE RĂMÎN NEATINSE

PRIMELE propuneri ale guvernului, privitoare la situația economică ne provoacă o profundă dezamăgire.

Tot ce s-a propus ar fi putut fi sugerat și de conservatori. Într-adevăr, fostul ministru Maudling a fost fericit să poată face observația că măsurile laburiștilor sînt conforme cu propriile sale concepții.

În realitate, principalele două capitole care explică aproape întregul deficit al balanței de plăți sînt cheltuielile militare în străinătate și exportul de capital.

Prin urmare, nu se poate acoperi deficitul decît abordîndu-se aceste două capitole ale balanței.

Cheltuielile anului curent pentru bazele și operațiunile britanice în străinătate se vor ridica pînă la aproximativ 350 milioane de lire sterline. Capitaliștii englezi vor investi în străinătate și vor acorda împrumuturi de aproximativ 300 milioane de lire sterline. Dacă s-ar efectua reduceri drastice la aceste două capitole, s-ar putea economisi sute de milioane de lire sterline.

O mare reducere a cheltuielilor militare în străinătate ar trebui să fie însoțită de reduceri în fabricarea de armament, pentru a se obține astfel mînă de lucru, capacitate de producție industrială și resurse pentru creșterea exporturilor.

Acestea sînt măsurile-cheie necesare. Fără adoptarea lor, nu se poate spera într-o micșorare reală a deficitului.

O asemenea acțiune ar lovi, firește, pe unii mari capitaliști și financiari. Esențial este însă să se salveze țara.

Din nefericire, actualele propuneri nu numai că nu vor reuși să rezolve problemele, dar vor lovi tocmai pe oamenii de sprijinul cărora depind laburiștii.

Dacă se pune accentul pe stimularea exporturilor, acestea ar trebui însoțite de o campanie de reducere a costului mîinii de lucru, prin restricții asupra creșterii salariilor, astfel încît să se reducă prețurile exporturilor. Acesta este sensul referirii la politica veniturilor din declarația guvernamentală.

Noul ministru de finanțe, Callaghan, a apreciat recent că tarifele suplimentare la importuri ar determina o ușoară creștere a prețurilor. Mici sau mari, orice creșteri suplimentare ale prețurilor ar reduce din valoarea reală a salariilor. Astfel, acceptarea de restricții asupra salariilor, sub orice formă, ar avea ca rezultat numai profituri mai ridicate și ar afecta grav nivelul de trai. Nu este probabil ca țările străine să fie liniștite de asigurarea că suplimentul tarifar de 15 la sută impus mărfurilor lor nu este decît temporar. Ne putem aștepta ca ele să adopte măsuri de ripostă împotriva exporturilor britanice și, eventual, să ne asigure că și acestea sînt temporare. Astfel, noile măsuri vor genera noi probleme fără a le rezolva pe cele vechi.

Oamenii își îndreaptă privirile spre laburiști, așteptînd ca aceștia să rupă cu politica economică a conservatorilor, nu să o continue, nici măcar într-o formă modificată.

Numai prin reducerea cheltuielilor militare externe și a exportului de capital pot reuși laburiștii să facă față actualei crize financiare. Și numai prin schimbări în aceste direcții pot spera să-și mențină și să-și consolideze sprijinul în țară.

Süddeutsche Zeitung

MÜNCHEN

TEMERILE INDUSTRIEI VEST-GERMANE

SPORIREA taxelor vamale, hotărită de guvernul britanic, a provocat industriei vest-germane o serioasă neliniște. Mai puțină îngrijorare provoacă primele de export, de 1,5 la sută, deși acestea vor ascuți concurența pe pieţele internaţionale. În schimb, taxa suplimentară de 15 la sută va pune într-o situaţie dificilă livrările vest-germane către Marea Britanie. Unii critici vorbesc chiar despre o revenire la o politică comercială medievală.

Pentru a-şi echilibra balanţa de plăţi, Marea Britanie ar fi trebuit ca în loc să frineze brusc importurile, să procedeze la o sporire drastică a exporturilor sale. Cercurile comerciale străine subliniază că sporirea tarifelor vamale a fost făcută fără consultarea partenerilor din cadrul G.A.T.T. De aceea, ţările membre se pot opune acestei măsuri. Dar, ţinînd seama că restricţiile trebuie apreciate ca o măsură politică, partenerii comerciali vor fi nevoiţi s-o accepte.

În schimburile de mărfuri ale Marii Britanii cu R. F. Germană, a existat în 1963 o balanţă excedentară pentru cea dintîi. R.F.G. a livrat mărfuri de 2,21 miliarde mărci şi a importat mărfuri britanice de 2,47 miliarde mărci. În anul în curs, situaţia s-a echilibrat. Sporirea bruscă a tarifelor vamale va avea efecte diferite, în funcţie de ramurile industriale. În principiu trebuie să ne aşteptăm la o reducere accentuată a schimbului de mărfuri. Mai puţin lovite de noile măsuri vor fi produsele din comenzi speciale, în schimb sînt lovite puternic articolele şi bunurile de larg consum. Se speră că industria construcţiilor de maşini, care livrează îndeosebi utilaje specializate, unde preţul joacă un rol mai puţin hotărîtor decît la articolele de serie, va avea mai puţin de suferit decît alte ramuri.

Industria electrotehnică se teme de o reducere simţitoare a exporturilor. Exporturile ei în Marea Britanie au însumat 160 milioane mărci în 1963, iar în primul semestru al acestui an, 100 milioane. Reprezentanţii Asociaţiei industriei electrotehnice se aşteaptă la o scădere serioasă deoarece suma taxelor vamale constituie acum 25 la sută din preţul produselor. În orice caz ei îi va fi foarte greu să facă faţă unor tarife vamale atît de ridicate.

Foarte indignată de măsura britanică este industria vest-germană de automobile. Ea a livrat în 1963 produse în valoare de 100 milioane mărci. A fost vorba, printre altele, de 11 000 de autoturisme şi 2 000 de autocamioane. Pentru această ramură suma taxelor vamale va trece acum de 40 la sută.

După cum relatează corespondentul nostru din Londra, exportul Republicii Federale a fost serios lovit de măsurile guvernului englez. Concluzia unor anchete în rîndul firmelor vest-germane din Marea Britanie şi în rîndul importatorilor vest-germani este că, în numeroase cazuri, reprezentanţele din Londra pot trage obloanele. În măsura în care există contracte ferme la preţuri fixe, firmele furnizoare trebuie să suporte ele singure, în majoritatea cazurilor, taxele vamale sporite, dacă nu vor să-şi supere clienţii şi să piardă piaţa.

Importatorii din diferite ţări cer contramăsuri împotriva mărfurilor engleze. Toată lumea este de acord că guvernul britanic era nevoit să întreprindă ceva pentru a-şi lichida breşa din balanţa de plăţi, dar o alegere selectivă a poziţiilor tarifare ar fi provocat mai puţin sînge rău.

LES ECHOS

PARIS

UN PRELUDIU SUPĂRĂTOR LA „RUNDA KENNEDY"

PENTRU a justifica în faţa G.A.T.T. taxa suplimentară de 15 la sută care loveşte intrarea în Marea Britanie a unui mare număr de produse, guvernul Wilson a invocat în mod oficial la Geneva articolul 12 al G.A.T.T. Este vorba de articolul care permite să se adopte măsuri de urgenţă pentru a salvgarda echilibrul balanţei de plăţi.

Dată fiind atitudinea remarcabil de înţelegătoare — pentru a nu spune mai mult — a Washingtonului faţă de măsurile engleze, ţinînd seama şi de faptul că Anglia nu este lipsită de influenţă în deliberările şi în administraţia G.A.T.T.-ului, nu ar fi surprinzător ca această organizaţie internaţională să dea şi ea dovadă de indulgenţă faţă de noua politică britanică.

În ce priveşte fondul însă, are prea puţină importanţă dacă regulamentele G.A.T.T. sînt sau nu încălcate. Este cazul să reamintim că în momentul de faţă, în cadrul G.A.T.T. are loc „runda Kennedy".

Or, „runda Kennedy" a fost prezentată în mod solemn, îndeosebi de guvernul american — promotorul său — ca un imens efort al tuturor pentru a liberaliza schimburile mondiale pe baza suprimării sau reducerii simţitoare a obstacolelor care se opun comerţului multilateral.

Iată însă că unul din principalii parteneri comerciali ai Statelor Unite — schimburile britanice cu Statele Unite reprezintă anual 1 500 milioane dolari —, ţara care se situează în fruntea „zonei liberului schimb" şi a Commonwealthului, legiferează măsuri protecţioniste, care vor afecta în mod grav comerţul internaţional şi, fără îndoială, îl vor reduce simţitor.

Este adevărat că e vorba, în cazul de faţă, de măsuri calificate drept provizorii. Cine ar putea crede însă că, pentru a fi eficace, aceste măsuri vor dura numai trei luni? Şi planul de stabilizare francez este provizoriu şi deşi durează de 14 luni nu i se întrevede sfîrşitul.

Ţara exportatoare cea mai lovită de măsurile britanice va fi probabil S.U.A. Jumătate, ca valoare, din produsele pe care le exportă în Anglia, vor fi supuse supratаxei care a fost instituită. Sînt de aşteptat deci reduceri ale comenzilor britanice în S.U.A.

În faţa acestei realităţi, filozofia „rundei Kennedy" nu pare să se afle într-o postură prea bună. În principiu, negocierea „Kennedy" ar urma să se angajeze cu adevărat după 16 noiembrie, data limită fixată pentru depunerea listelor de excepţii. Acest termen părea oricum destul de compromis de persistenţa dezacordului între C.E.E. şi Statele Unite în privinţa felului de a se aborda negocierea privind produsele agricole.

Pierre BERNARD-DANAY

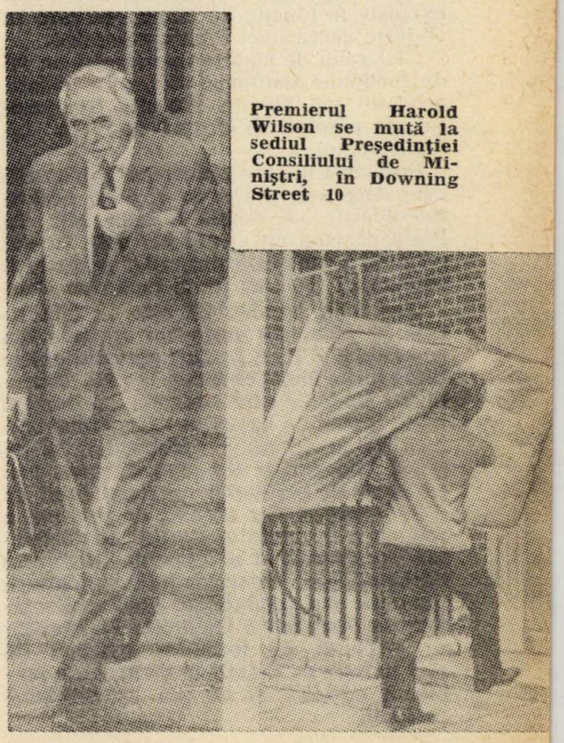

Premierul Harold Wilson se mută la sediul Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, în Downing Street 10

Herald NEW YORK Tribune

OFENSIVA LUI DE GAULLE

DE GAULLE s-a înapoiat în țară, pe deplin satisfăcut de rezultatele testului cu privire la starea sănătății sale pe care l-a constituit o vizită de 26 de zile în 10 capitale, și, după toate dovezile, mai sigur ca oricînd că, la sfîrșitul anului 1965, va candida și va fi reales pentru un mandat de 7 ani.

Acestea fiind stabilite, generalul de Gaulle a început prin a avertiza că Franța „va înceta să participe" la Piața comună europeană dacă această organizație nu ajunge la un acord cu privire la politica prețurilor agricole. Nu a fost stabilit nici un termen, dar avertismentul este de asemenea natură încît generalul de Gaulle poate trece la acțiune aproape oricînd dorește.

Ofensiva lui de Gaulle depășește cu mult sfera problemei fermierilor francezi. Se așteaptă ca, în scurt timp, generalul să facă declarații de politică, sau să ia măsuri diplomatice hotărîtoare pentru situația colaborării și înțelegerii cu Germania occidentală în baza tratatului franco—vest-german de colaborare semnat în urmă cu doi ani. Aceste măsuri se pot referi de asemenea la N.A.T.O. și la politica gaullistă de „a fi din ce în ce mai puțin în N.A.T.O.", la pașii făcuți în continuare spre unitatea politică europeană, și, în sfîrșit, la proiectul forței nucleare multilaterale inițiat de americani.

În ciuda faptului că în problema limitată a prețurilor agricole din Piața comună francezii au un argument foarte bun, diplomații, inclusiv unele oficialități franceze competente, sînt unanimi în a considera că acțiunea lui de Gaulle este legată de strategia sa politică.

Încă de la început, interesul generalului de Gaulle față de Piața comună a fost exclusiv în funcție de măsura în care ea slujește cauza unei Franțe puternice.

Generalul de Gaulle nu are nici un fel de înclinație sentimentală pentru tratate, asociații sau alianțe. Ele sînt în opoziție cu părerea sa despre meritele independenței.

Problema la care reflectează diplomații este dacă s-ar putea ca el să fi hotărît într-adevăr să scoată Franța atît din Piața comună cît și din N.A.T.O. În caz afirmativ, problema prețurilor agricole îi furnizează un bun teren tactic de atac.

Germania occidentală este în minoritate în problema prețurilor agricole. Ea are cele mai mari prețuri agricole dintre toate țările Pieței comune, în timp ce prețurile franceze sînt scăzute. În prezent toată lumea, cu excepția vest-germanilor, este de acord asupra stabilizării la un nivel intermediar de prețuri, ceva mai apropiat de nivelurile germane decît de cele franceze. Dar aceasta ar însemna o reducere a venitului agricol în Germania occidentală și ar expune agricultura vest-germană concurenței agriculturii franceze mai productive. Pînă și Confederația Franceză a Uniunilor Fermierilor a declarat că fermierii francezi nu sînt extrem de grăbiți în ce privește problema agricolă și că pot aștepta pînă în 1969.

În această situație, generalul de Gaulle mizează pe două posibilități. Dacă, în urma avertismentului pe care l-a dat, va obține un acord agricol, Piața comună va sluji interesele franceze. Dacă nu va obține un acord, vina va reveni vest-germanilor și generalul de Gaulle va fi reușit să devină „independent" față de încă un organism internațional.

De fapt, nimeni — nici măcar experții în materie de tratate — nu știe despre ce anume vorbesc francezii atunci cînd anunță că vor „înceta să participe". Tratatul de la Roma nu cuprinde nici o prevedere referitoare la denunțarea lui sau la retragere.

Dar dacă Franța „încetează să participe", aceasta nu va rezolva problema ei agricolă. Între timp, este aproape cert că retragerea va face și mai dificilă problema ei industrială. Retragerea va însemna, de pildă, că investițiile capitale făcute în Franța, ca o „bază a Pieței comune", se vor îndrepta spre alte țări — spre Italia, R.F.G., Belgia, Olanda sau Luxemburg.

Nici unul din aceste considerente nu va constitui probabil o piedică pentru președintele de Gaulle.

Don COOK

Le Monde

PARIS

ANTRACT LA SAIGON

OCTOMBRIE 1963 : pe străzile Saigonului bonzii își dau foc ; în jurul capitalei sînt semnalate mișcări suspecte de trupe. E sfîrșitul regimului Diem. Octombrie 1964 : vin la putere doi oameni care au stat în temnițele defunctului dictator. Între timp, din Vietnamul de sud nu au venit decît știri despre rivalități între militari, lovituri de stat, manifestații ale budiștilor, lupte religioase, greve ale muncitorilor de la orașe și de pe plantații. Dar această agitație, care uneori oglindea curente profunde ale societății sud-vietnameze, iar uneori doar panica „aspiranților-generali", s-a desfășurat fără încetare pe marele fundal al războiului împotriva Frontului național de eliberare. Război civil desigur, dar și război internațional, de vreme ce Vietnamul de nord a fost bombardat de americani, de vreme ce incidentele la frontiera cu Cambodgia nu au încetat.

La 26 octombrie, Phan Khac Suu a devenit președintele Republicii. La 30 octombrie, Tran Van Huong a fost numit președintele Consiliului de Miniștri. După multă vreme, la Saigon se află la putere civili.

Noul regim sud-vietnamez se declară „provizoriu". Huong dorește să formeze un cabinet independent de partidele politice, în timp ce armata ar fi trimisă din nou pe cîmpurile de orez. Trebuie subliniat, și este un ton nou la Saigon, că el intenționează să ia contact cu adevărații reprezentanți ai populației și că s-a ferit pînă în prezent să atace luptătorii din Vietcong. El nu a criticat nici soluția neutralistă. Nu trebuie însă să se uite că armata continuă să reprezinte o forță importantă, iar dacă cei patru generali exilați la Dalat, oameni destul de supli pentru a admite o evoluție politică, au primit sarcini noi, nu se poate ști care va fi atitudinea ulterioară a unui mare număr de ofițeri superiori.

Washingtonul are multe motive de mulțumire. Predarea puterii s-a desfășurat fără obstacole. Americanii au reușit în mod abil să determine lumea să uite ceea ce afirmau numai cu cîteva săptămîni în urmă în sensul că numai generalul Khanh poate să conducă țara. Ei se bucură de succesul unor oameni care erau adversarii lui Diem, fostul lor protejat. Este o contradicție pe măsura unei situații derutante... Barajele rutiere ale Vietconqului se înalță la periferiile capitalei și puternicul protector al Vietnamului de sud nu poate să constate decît că este luat în derîdere. Pe termen scurt nu-i pasă : din motive de politică internă, era necesar ca măcar cîteva orașe mari să „reziste" pînă la 3 noiembrie și ca, în guvernul de la Saigon, să existe o aparență de stabilitate redobîndită.

Dar încă o dată se pare că diversele crize din Indochina se întrepătrund și că o putrezire locală provoacă o cangrenă generalizată. Statele Unite continuă să dețină cheia unei reglementări globale. Ele au de ales între un război pe termen lung — pe care n-ar avea nici o șansă să-l cîștige — o pace care ar urma unei manifestări de forță împotriva Vietnamului de nord, și o soluție de compromis lent în cadrul căreia, datorită vreunei noi conferințe la Geneva, neutralismul ar furniza terenul de împăcare pentru a pune capăt unor lupte de peste 20 de ani. Dacă, mizînd pe bunul simț, prima ipoteză este exclusă, nu se poate opta decît pentru a treia. Adevărata manifestare de putere ar consta fără îndoială în a folosi cît mai bine antractul actual de la Saigon pentru a păși spre noi tratative internaționale.

The New York Times.

ACTIVITATEA DIN EUROPA NU A ÎNCETINIT

AMERICANII, preocupați pînă acum de alegerile prezidențiale, vor afla cu surprindere, și vor fi poate șocați, că Europa occidentală nu și-a încetat activitatea în timp ce așteptă să afle rezultatele votului.

Dimpotrivă, în Europa occidentală au erupt brusc idei noi, politici noi și sfidări noi.

Aceasta dovedește atît vitalitatea politică nepotolită a Europei cît și noua ei independență plină de încredere. Alegerile americane nu mai determină o stagnare politică în Europa occidentală.

Evenimentul cel mai semnificativ a fost sfidarea lansată de președintele de Gaulle la adresa Pieței comune euro-

pene. Acest remarcabil neconformist printre conducătorii occidentali a pus la îndoială utilitatea Pieței comune dacă nu poate armoniza politicile agricole ale membrilor ei și a avertizat că în această situație Franța va înceta să mai participe.

Deoarece Piața comună este pivotul unității vest-europene, acțiunea generalului i-a zdruncinat pe aliații săi și a provocat furia adepților devotați ai unității.

Unii afirmă că, pur și simplu, el nu va îndrăzni să o facă, că totul nu este decît un bluf. Alții recurg la cifre pentru a dovedi că apartenența la Piața comună i-a folosit atît de mult Franței încît retragerea ar reprezenta pentru ea o sinucidere economică. Experții juridici afirmă că nici Franța, nici vreo altă țară semnatară, nu se pot retrage din tratatul de la Roma.

Deși au greutate, aceste argumente nu tratează un aspect de cea mai mare importanță al crezului politic al generalului. Lui nu-i place nici un acord internațional care limitează independența Franței, și dacă poate, îi pune capăt. După părerea sa, în ciuda avantajelor ei economice, Comunitatea Economică Europeană a reprezentat totdeauna un asemenea acord.

Se afirmă că pe generalul de Gaulle nu-l interesează în fond dacă vest-germanii se vor supune și vor reduce prețurile la grîu. Ceea ce-l interesează este să realizeze o independență franceză pe care nici un succesor al său să n-o poată schimba.

Sfidarea generalului de Gaulle la adresa C.E.E. a fost însoțită de alte două acțiuni europene îndreptate împotriva politicilor și instituțiilor sprijinite de guvernele americane succesive.

Vest-germanii doresc reorganizarea N.A.T.O., în așa fel încît acesta să-și extindă raza de acțiune asupra Extremului Orient, cu Tokio ca centru militar al Asiei răsăritene și Asiei de sud-est.

Guvernul laburist britanic dorește să modifice concepția americană fundamentală a forței nucleare cu echipaje mixte. Britanicii propun ca flota de suprafață să fie redusă, iar în schimb, în cadrul unei forțe N.A.T.O. echilibrate, să fie incluse bombardiere nucleare și rachete cu baza pe sol.

Aceste abateri de la tiparele politice stabilite reprezintă mult mai mult decît încălcarea vechii reguli care cere ca Europa (occidentală — n.n.) să aștepte în mod pasiv în cursul luptei electorale dintre republicani și democrați.

Abaterile oglindesc de asemenea o tot mai mare încredere a guvernelor europene în ce privește elaborarea propriilor lor răspunsuri la problemele care frămîntă comunitatea atlantică.

Generalul de Gaulle, primul ministru Harold Wilson și cancelarul Ludwig Erhard încearcă să găsească propriile lor răspunsuri. Ei nu mai sînt dispuși să aștepte inițiative de peste ocean.

Europa occidentală este o doamnă în vîrstă, pe care vremea și-a pus pecetea dar care și-a păstrat ingenuitatea politică. Toți europenii vor recunoaște deosebirea de forță dintre S.U.A. și aliații lor. Foarte puțini vor mai accepta însă că S.U.A. sînt, sau ar trebui să fie, unica sursă a unor noi politici pentru Europa sau pentru restul lumii.

Drew MIDDLETON

БОРБА

BELGRAD

■

PÎNĂ LA 1 DECEMBRIE

ÎNTRUCÎT acordul numărului necesar de țări membre ale Organizației Națiunilor Unite a fost obținut, cea de-a XIX-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. se va deschide la 1 decembrie. Aceasta este o a doua amînare a deschiderii sesiunii.

Inițial, printr-o hotărîre, Adunarea Generală în loc să-și înceapă lucrările — cum s-a procedat pînă anul acesta și cum prevede Carta O.N.U. — în a treia marți a lunii septembrie, a fost amînată în mod excepțional la cererea țărilor neangajate (din cauza conferinței de la Cairo) pentru 10 noiembrie. Ulterior, la inițiativa unui mare număr de țări membre (mai ales din America Latină și regiunea Mării Caraibilor), data deschiderii sesiunii O.N.U. a fost din nou amînată.

Unii atribuie această amînare necesității S.U.A. de a consolida noua Administrație după alegerile prezidențiale; alții se referă la schimbarea guvernului britanic după victoria laburiștilor; de asemenea se vorbește de implicații în urma schimbărilor intervenite în conducerea de stat și de partid a Uniunii Sovietice sau despre poziția guvernului sovietic față de finanțarea forțelor O.N.U., de noua componență a „clubului atomic" după detonarea bombei atomice chineze etc.

Dar indiferent de faptul cît de justificate sînt aceste afirmații, fiecare în parte sau toate laolaltă, este evident că propunerea cu privire la amînarea deschiderii sesiunii Adunării Generale s-a bucurat de aprobarea și acordul majorității țărilor membre ale O.N.U. Aceasta presupune că necesitățile reale ale situației internaționale actuale au impus soluția adoptată, care a fost apreciată și de secretarul general al organizației mondiale și de autorii propunerii drept folositoare pentru interesele O.N.U. și pentru o contribuție mai constructivă a țărilor participante la sesiunea Adunării Generale.

Amînarea trebuie să servească în primul rînd intereselor reale ale comunității mondiale, consolidării tendințelor sale progresiste și pașnice, care necesită să fie afirmate și consfințite în cadrul acestui for internațional suprem.

Dacă amînarea întrunirii anuale a țărilor membre ale O.N.U. va fi folosită pentru un schimb de păreri util, pentru formularea unor noi idei și propuneri constructive, pentru cristalizarea punctelor de vedere asemănătoare în poziții comune, ea va constitui o contribuție extrem de importantă la sporirea eficienței apropiatei sesiuni pe a cărei ordine de zi figurează în momentul de față 83 de probleme dintre cele mai importante. Atunci, și acest precedent — amînarea sesiunii — va fi întrutotul în spiritul Cartei O.N.U., deși formal contravine literei sale.

A. PARTONICI

REFLECTOR

AFACEREA „DER SPIEGEL-STRAUSS"

Doi ani după scandalul pe care l-a provocat în octombrie 1962 descinderea polițienească efectuată în birourile săptămînalului hamburghez **Der Spiegel** și acuzările formulate atunci împotriva directorului publicației, Rudolf Augstein, și a redactorului șef adjunct Conrad Ahlers, procurorul federal inculpă oficial pe cei doi ziariști de „primejduire a securității statului". Este de asemenea inculpat colonelul Alfred Martin — între timp suspendat din această funcție — pentru că a furnizat materialul documentar pe baza căruia au fost scrise articolele incriminate, cu privire la manevrele militare „Fallex 1962".

Așa cum atunci întreaga afacere a fost pusă în legătură cu ostilitatea fostului ministru Strauss față de o publicație care-l atacase virulent, observatorii subliniază acum că știrea despre inculparea celor doi ziariști a fost făcută cunoscută la Bonn de Rainer Barzel, șeful grupului parlamentar creștin-democrat, care a citit-o la tribuna Bundestagului. Aceiași observatori consideră că C.D.U. răspunde astfel criticilor opoziției socialiste privitoare la faptul că de doi ani se tot așteaptă concluziile instrucției în „afacerea **Der Spiegel**—Strauss".

Săptămînalul hamburghez însă, reluînd vechiul său argument că datele pe care le-a publicat nu erau supuse regimului documentelor secrete, arată că de altfel 95 la sută din materialul ridicat în cursul descinderii din 1962 a fost restituit redacției. Iar opoziția social-democrată acuză pe fostul ministru Strauss că s-a eschivat de la depozițiile pe care urma să le facă în cursul anchetei. „Nici afacerea **Der Spiegel**, nici afacerea Strauss nu sînt terminate", conchide un comentator.

În același timp, persoana lui Franz-Josef Strauss a suscitat altă furtună în lumea presei vest-germane. Săptămînalul **Der Stern** l-a invitat nu demult să scrie periodic în paginile sale. Gestul a surprins pentru că **Der Stern** s-a numărat printre adversarii fostului ministru. Într-un articol explicativ, redactorul șef al publicației, Henri Nannen, declara: „Firește, atitudinea mea față de Strauss nu s-a schimbat... Îl consider pe Strauss, ca și mai înainte, un om primejdios din punct de vedere politic... Nu, n-o să-i cedăm cu nimic..."

Cercurile care se opun obiectivelor și metodelor politice ale lui Franz-Josef Strauss au considerat invitarea lui la **Der Stern** ca o „operație publicitară" pe care au judecat-o foarte sever. Cititorii, de asemenea, judecînd după scrisorile de protest pe care le-au adresat redacției, anunțînd deseori că încetează s-o mai cumpere.

Direcția revistei și-a propus să demonstreze concret că nu face concesii invitatului său. Faptul că o instanță judecătorească care se ocupă de vechea „afacere FIBAG" l-a scos din cauză pe fostul ministru i-a oferit prilejul și titlul unui articol: „Strauss trebuie să fie mai departe implicat pentru corupție". Cel vizat a amenințat însă revista cu contradezvăluiri în presă și a introdus împotriva ei acțiune în justiție. Operația „luna de miere **Der Stern** — Strauss" pare a se încheia printr-un divorț zgomotos.

INSULA SCORPIONILOR

Cunoscutul armator Aristoteles Onassis a cumpărat vara trecută, în largul coastelor grecești, o insulă nelocuită, numită „Insula scorpionilor". Modernul Robinson a angajat acum trei arhitecți și 200 de lucrători pentru amenajarea sihăstriei sale. Aceasta se va compune din propriul său palat (12 dormitoare), dintr-o altă clădire în care vor putea dormi 80 de musafiri, invitați să împartă singurătatea amfitrionului, plus — pentru că o insulă robinsoniană se cuvine să fie rustică — o „mică fermă" cu 10 cai, 60 vaci, 100 oi, 8 porci și 150 găini.

DIE WELT

HAMBURG

„ȘI, ÎN CELE DIN URMĂ, COMERȚUL MONDIAL VA FI LIBER..."

Convorbire cu Raul Prebisch, secretar general al Conferinței O.N.U. pentru comerț și dezvoltare

LA ETAJUL 33 al clădirii O.N.U. de pe East River, lucrează omul care va juca un rol central în dezvoltarea viitoare a comerțului mondial — dr. Raul Prebisch.

Argentinianul în vîrstă de 63 de ani, fiu al unor părinți germani, a fost în primăvară sufletul Conferinței mondiale O.N.U. pentru comerț. Prebisch a fost secretarul general al Conferinței și urmează să fie în fruntea secretariatului care se va forma și care va rezolva pe viitor problemele noului organism O.N.U. pentru comerț și dezvoltare, precum și pe cele ale comerțului mondial la sesiunile sale ordinare.

Prima conferință mondială pentru comerț de la Geneva a fost criticată de către cercurile care consideră exagerate cererile țărilor în curs de dezvoltare față de frontul neunitar al statelor industriale occidentale.

„Nici nu poate fi vorba de exagerare — ne-a spus dr. Prebisch. Dacă se ține seama de toate aspectele problemei pe care le ridică dezvoltarea economică a tinerelor state, devine limpede că este absolut necesară o acțiune de o asemenea amploare". Prebisch este mulțumit de rezultatele Conferinței de la Geneva pe care o consideră constructivă: „Ea a contribuit la o mai bună înțelegere a problemelor dezvoltării de către toate părțile interesate; zonele lumii care trăiesc în sărăcie trebuie ajutate să lichideze brеșa dintre importurile în masivă creștere și exporturile proprii care cresc lent. Firește, sîntem abia la începutul unui drum lung și dificil. Dar este încurajator progresul pe care l-a cunoscut noul mod de a privi lucrurile".

Prebisch se referă la exemplul preferințelor vamale, prin care statele industriale ar urma să ușureze exportul produselor finite de către statele în curs de dezvoltare. Această propunere s-a lovit la început de atitudinea negativă a țărilor dezvoltate care se tem de o modificare a situației existente în comerțul mondial. Ulterior însă, toți partenerii au acceptat principiul unor tarife vamale preferențiale.

„Înlăturarea taxelor vamale în comerțul dintre țările dezvoltate și cele nedezvoltate s-a dovedit a fi extrem de dificilă — afirmă Prebisch. Dacă statele industriale acordă acum taxe vamale preferențiale și își reduc unilateral taxele vamale pentru importurile din țările în curs de dezvoltare, acesta nu este decît un preludiu al unei liberalizări pe scară mondială a comerțului". El adaugă: «Această liberalizare trebuie să vină; de aceea am mare încredere în „runda Kennedy"».

Modalitățile preferințelor — fie că e vorba de preferințe limitate în timp și privind numai anumite mărfuri, fie că este vorba de preferințe generale pentru toate exporturile de mărfuri finite din țările în curs de dezvoltare — urmează abia să fie negociate.

Prebisch nu vrea ca propunerea sa făcută la Geneva, ca statele industriale să-și stabilească anumite obiective pentru importurile din țările în curs de dezvoltare, să fie înțeleasă drept o cerere de a contracta obligații ferme de import; dimpotrivă statele industriale trebuie să ajungă — prin reducerea tarifelor vamale și prin înlăturarea restricțiilor — la ridicarea importurilor lor la nivelul care ar fi de dorit.

El nu împărtășește temerea statelor occidentale că G.A.T.T. ar putea să sufere de pe urma creării unor noi organe ale comerțului mondial.

Noile organe ar urma să elaboreze în cadrul O.N.U. o politică a comerțului mondial; G.A.T.T. („care trebuie menținut fără a-și pierde competența") ar urma s-o traducă în viață. Una din sarcini, ar fi, de pildă, după părerea lui Prebisch, aplicarea viitoarelor preferințe vamale.

Adunarea generală a O.N.U. va lua cunoștință de recomandările Conferinței pentru comerț și dezvoltare și va aproba înființarea noilor organisme internaționale ale comerțului. Pentru a evita ca țările industriale occidentale, numericește în minoritate, să fie întotdeauna dezavantajate la vot în noul organism, un comitet special a elaborat un mod de arbitraj pentru litigiile serioase. Prebisch spune: „N-are nici un sens să accepți recomandări ale unei majorități simple împotriva votului statelor industriale, atunci cînd realizarea recomandărilor depinde chiar de statele respective".

După părerea sa, ar urma să fie găsite soluții de compromis printr-o procedură de arbitraj acceptată de toată lumea: „Convingerea este singura armă". Prebisch ar vrea ca în organismul internațional să se voteze numai după ce în prealabil s-a realizat unitatea; cîteva din comisiile O.N.U. mai vechi aplică acest sistem cu succes.

La capătul drumului lung pe care a pășit acum, comerțul mondial — după părerea lui Prebisch — va fi mai liber ca oricînd înainte.

Hans-Martin KÖLLE

În numărul 44 al revistei noastre, la rubrica „Profil", în locul fotografiei primului ministru al Maltei, Borg Olivier, a apărut un alt clișeu. Publicăm fotografia premierului Maltei.

LE FIGARO

PARIS

O DECLARAȚIE A LUI PERON

„ORI mă întorc în mod pașnic în țara mea, ori voi reveni pe calea revoluției". Iată afirmația explozivă făcută de general unui ziarist mexican trimis în mod special în capitala spaniolă pentru a-l întreba care sînt intențiile sale de viitor. De data aceasta, deși a folosit formulări uneori ciudate, Peron a vorbit fățiș. Astfel el a declarat, printre altele:

„1. Am la dispoziție ceva mai mult de două luni pentru a-mi realiza planurile. Înainte de sfîrșitul lui 1964, «operația înapoiere» va fi fost dusă la bun sfîrșit. Iată termenul pe care mi l-am stabilit și pe care poporul argentinian l-a fixat".

„2. Nu mă voi înapoia în Argentina pentru a fi președintele Republicii. Această sarcină ar fi insuficientă pentru mine; și întrucît la noi nu există împărat, mă voi mulțumi să fiu un cetățean printre ceilalți".

„3. Am 69 de ani. Am trăit destul. Data exactă a înapoierii mele va fi stabilită de oamenii mei. Vor hotărî ei înșiși dacă trebuie să mă întorc cu vaporul sau cu avionul. Eu îl ofer pe Peron. Restul să facă ei".

„4. Argentina se află într-o stare de cumplită anarhie. Cei care guvernează au făcut atîtea greșeli și au recurs atît de mult la arbitrar încît au dezlănțuit în cele din urmă dușmănii sălbatice... Noi, peroniștii, avem un rol important în pacificarea țării. Nimeni nu contestă acest lucru".

Presa madrilenă, reproducînd interviul, își exprimă mirarea față de energia neobișnuită a declarațiilor dictatorului demis, care nu se potrivește cu postura adoptată de el de la moartea Evei Peron. Pe de altă parte, declarația sa formală că se va înapoia în curînd în Argentina este greu de crezut. Vorbind recent în numele armatei, generalul Ignacio Avalos, secretar de stat la Ministerul Apărării al Argentinei, se referea la peronism în termenii următori: „Acest regim este condamnat definitiv. Orice forță care va încerca să instaureze într-un mod sau altul un sistem analog va fi înfierată și respinsă de națiune".

Peronismul rămîne în mod incontestabil unul din factorii-cheie ai problemei argentiniene; dar, probabil că departe de a aduce o contribuție utilă la pacificarea necesară a spiritelor, înapoierea fostului președinte Peron ar dezlănțui în mod inevitabil un nou val de violențe, de care, de data aceasta, Argentina ar risca să nu scape multă vreme.

J. GUILLEMÉ-BRULON

Profil

KENNETH KAUNDA

Pe acest om neobișnuit de înalt, cu trăsături puternic conturate, a cărui întreagă înfățișare este dominată de un zîmbet nelipsit, compatrioții săi nordrhodesieni îl numesc adesea, familiar, „Leul din Zambezi".

Născut în anul 1924 în provincia Chiusali din Rhodesia de nord, ca al nouălea fiu al unui misionar și al unei modeste institutoare, Kenneth a fost numit la început „neașteptatul". Asemenea părinților săi, se consacră învățămîntului și, la 18 ani, este numit profesor la școala misiunii scoțiene din localitate. Printr-o curioasă coincidență, în perioada studiilor este coleg de clasă cu Alice Lenshina, preoteasa care va întemeia mai tîrziu secta fanatică a Lumpașilor, autoare a cunoscutelor masacre ce au tulburat anul acesta viața populației nordrhodesiene.

Profesor și apoi mic funcționar în Tanganica și Rhodesia de sud, Kaunda duce o existență modestă, destul de retrasă. Citește mult, interesîndu-l îndeosebi scrierile lui Mahatma Gandhi și ale lui Abraham Lincoln. Se întoarce în țară în 1953, an în care cercurile colonialiste engleze pun la cale înființarea arbitrară a Federației Rhodesiei și Nyasalandului. Această „încercare a colonialismului de a-și prelungi dominația în regiunea Africii centrale" (cum spune Kenneth Kaunda în cartea sa „Africa shall be free" — „Africa trebuie să fie liberă") îl revoltă, determinîndu-l să intre în rîndurile luptătorilor pentru eliberarea patriei. Se înscrie în partidul Congresul Național African, condus de Harry Nkumbula, unde, în scurt timp, se face remarcat, încredințîndu-i-se funcția de secretar general. Campaniile duse împotriva Federației îi atrag represiuni din partea autorităților engleze. Învinuit pentru deținere de literatură ilegală, este închis în temnița din Lusaka. În lunile petrecute în închisoare, Kaunda meditează asupra viitorului țării. El iese din temniță mai decis ca oricînd să lupte pentru o „Zambie independentă". Își orînduiește o viață sobră — încetează să fumeze și să bea, nu-și îngăduie nici măcar berea atît de populară în copperbelt-ul rhodesian (zona cuprului). Din această perioadă datează pieptănătura ridicată în creștet, obișnuită luptătorilor nord-rhodesieni Massai, precum și toga neagră pe care Kaunda o poartă mai ales la mitinguri. Călătorește în India, unde discută problemele mișcării de eliberare a popoarelor din colonii cu Jawaharlal Nehru, în Statele Unite, unde este primit de președintele Kennedy, și în Anglia, la invitația partidului laburist. Deși bolnav, (între timp suferise de tuberculoză), își consacră întreaga energie luptei împotriva constituției impusă Rhodesiei de nord, în 1958, de către cercurile colonialiste engleze. Este arestat din nou, de data aceasta pentru mai mult timp.

În închisoare își sintetizează ideile și scrie lucrarea autobiografică „Africa trebuie să fie liberă", pe care o va publica la Londra în 1962. Din nou liber, se separă de Harry Nkumbula și întemeiază propriul partid, „Congresul Național din Zambia", care, în 1960, lua numele de Partidul Național Unit al Independenței (U.N.I.P.). Imaginea sapei pe care K. Kaunda a ales-o drept emblemă a partidului său simbolizează „munca tenace și răbdătoare pe care poporul Zambiei trebuie s-o depună pentru a clădi viața fericită pe care și-o dorește". În decembrie 1962, guvernul conservator englez este silit să accepte lărgirea guvernului local al Rhodesiei de nord. Kaunda intră în echipa ministerială. Prăbușirea Federației este previzibilă. Nyasalandul își va obține în curînd independența. Nimic nu va mai putea opri mersul înainte — spre libertate — a poporului nord-rhodesian. Cînd Kenneth Kaunda apare la mitingurile din ce în ce mai numeroase cerînd eliberarea țării, el este întîmpinat de populație cu strigătul „Kwacha" — „Se ivesc zorile".

În alegerile din ianuarie 1964, U.N.I.P. obține o majoritate zdrobitoare. Kenneth Kaunda devine prim-ministru. Este ultima etapă înaintea obținerii independenței țării. Fără să treacă prin obișnuita perioadă intermediară, Zambia se proclamă la 24 octombrie 1964 republică. Cînd Kenneth D. Kaunda, primul președinte al republicii, depune jurămîntul solemn la Lusaka, poporul adunat în piața Palatului prezidențial își aclamă conducătorul cu un nou strigăt: „Bukaswa" — „Am învins !"

I. N.

Fișier

Centrul european de cercetări nucleare

Zilele trecute una dintre organizațiile internaționale care se ocupă de cercetările nucleare în scopuri pașnice — C.E.R.N. — **și-a aniversat zece ani de la înființare.**

Înființat în octombrie 1954 la Geneva din inițiativa U.N.E.S.C.O., **Centrul European al Cercetărilor Nucleare** numără în prezent 13 state membre : Austria, Belgia, Danemarca, Elveția, Franța, R.F.G., Grecia, Italia, Marea Britanie, Norvegia, Olanda, Spania și Suedia. Iugoslavia are statut de observator.

Scopul statutar al C.E.R.N. este ca, prin cercetări comune în domeniul fizicii atomice, să descopere noi posibilități de utilizare pașnică a energiei nucleare. Avînd un caracter pur științific (activitățile militare fiind excluse), rezultatele cercetărilor teoretice și experimentale sînt publicate. Spre deosebire de Institutul unificat de cercetări nucleare de la Dubna, specializat atît în fizica marilor energii cît și în cea a energiilor joase, C.E.R.N. are în preocuparea sa numai cercetările în domeniul marilor energii.

Programele de cercetare ale Centrului se axează în special pe studierea naturii particulelor elementare. În acest scop, C.E.R.N. dispune de două acceleratoare de particule — un synchrocyclotron de 600 MeV (intrat în funcțiune în 1957) și un Synchroton de protoni cu o capacitate maximă de 30 000 MeV (dat în folosință în 1959).

Laboratoarele puse la dispoziția C.E.R.N., construite pe teritoriul elvețian, la frontiera cu Franța, vor fi extinse în curînd și pe teritoriul acesteia din urmă.

După 1960, dată la care și-a completat programele de construcții, activitatea C.E.R.N. se realizează cu ajutorul echipelor mixte formate din oameni de știință ai statelor membre.

C.E.R.N. întreține strînse relații cu Institutul unificat de cercetări nucleare de la Dubna, schimbul de savanți constituind principala formă de colaborare dintre aceste două centre. Astfel, 12 fizicieni de la Dubna au făcut stagii (de cîte 6 luni) la C.E.R.N. La rîndul lor, fizicieni de la C.E.R.N., în special cei englezi, francezi și elvețieni au făcut stagii prelungite la Dubna.

La C.E.R.N. au făcut practică și specialiști din țara noastră, bursieri ai Agenției internaționale pentru energie atomică.

Structura de organizare a C.E.R.N. cuprinde un **Consiliu** compus din cîte 2 reprezentanți ai statelor membre, un **Comitet al consiliului** format din 8 membri (inclusiv președintele și vicepreședintele consiliului), un **Comitet politico-științific**, un **Comitet financiar** și un **Directorat** format din directorul general, directorul științific, directorul fizicii aplicate și directorul administrativ.

Centrul dispune de două publicații : **C.E.R.N. Courier** și **Scientific Reports.**

I. C.

Presa acum 50 de ani

La Roma, ziarul Tribuna apreciază într-un articol de fond în care trece în revistă desfășurarea de pînă acum a operațiunilor militare, că evoluția războiului apare defavorabilă Germaniei și cu totul dezastruoasă pentru Austria. „Tripla alianță , scrie articolul, dispune de resurse mai mari în oameni și bani decît adversarii săi, aceasta chiar potrivit statisticilor germane. Germania și-a istovit șansele de succes în victorii rapide, fără să țină seama de capacitatea de rezistență tenace a Franței și de resursele Angliei. Chiar presa germană nu mai poate ascunde un fapt : Berlinul recunoaște că și-a greșit calculele".

■

Un teribil cutremur de pămînt a avut loc la 23 octombrie în districtele Burdur și Isbarta, în regiunea Smirna din Turcia. Știrile sosite la Smirna arată că numeroase întreprinderi manufacturiere din aceste districte, care constituie centrul țesătoriilor de covoare de Smirna, au fost complet distruse. Peste 3 000 de persoane și-au pierdut viața, mii de cameni au rămas fără locuințe și fără hrană.

În Haiti a izbucnit o răscoală. Cape Haytion a fost ocupat de răsculați. America a debarcat un detașament de o sută de oameni pentru a încerca să mențină ordinea.

■

La Londra au parvenit știri care confirmă că statul major general german a preluat comanda trupelor austriece care vor constitui o armată mixtă împreună cu trupele germane. Posturile de comandă se vor afla de acum încolo în mîinile ofițerilor germani. Dintre comandanții austrieci numai generalului Dankl își păstrează postul.

■

În Statele Unite a provocat zîmbete ultima încercare a autorităților germane de a influența opinia publică americană : primarul Berlinului, Wermuth, a adresat primarului newyorkez, Mitchel, un apel în care îi cere să difuzeze comunicate militare germane. Dl Wermuth cere ca aceste știri „să fie încredințate surselor de informare publică din New York și, dacă e posibil, aduse de îndată la cunoștința cetățenilor prin expunerea lor în săli de lectură publice sau pe alte căi". În încheiere apelul menționează : „Alăturăm știrile militare pe luna august ale agenției telegrafice Wolf". Comentariul ziarului New York Herald : „Germania și nu Statele Unite are nevoie de informații, iar pentru această nedreptate răspunzător este guvernul german". Iar World scrie : „Onorabilul primar al Berlinului a omis să ne explice de ce nici un comunicat german, oficial sau neoficial, nu spune o vorbă despre retragerea de pe Marna a trupelor Kaiserului".

■

După toate aparențele, germanii au suferit pierderi grele în Belgia și nordul Franței. Înaintînd, o singură divizie britanică a trecut pe lîngă peste 1500 de cadavre ale unor soldați germani, și asta pe o întindere redusă a frontului. Într-o singură zi și într-o singură luptă au fost făcuți prizonieri 600 de soldați germani.

■

Situația pe frontul de vest fiind tot mai dificilă, în timp ce trupele rusești obțin succese în Polonia, Germania exercită presiuni asupra Turciei pentru a o determina să intre în război ; pînă acum aceste presiuni n-au dat rezultate. Ambasadorii țărilor Antantei primesc asigurări că Turcia nu va ieși din neutralitate. Totuși se fac intense pregătiri militare : în Siria, de pildă, autoritățile adună animale de transport care formează apoi convoaie îndreptate spre granița cu Egiptul.

BREVIAR

29 octombrie

Reprezentantul R. P. Romînă acad. Athanase Joja a fost ales în Consiliul Executiv U.N.E.S.C.O.

La invitația Asociației de prietenie sovieto-romîne, o delegație A.R.L.U.S., condusă de acad. Nicolae Teodorescu, decanul facultății de matematică a Universității București, vicepreședinte al Asociației oamenilor de știință din R.P. Romînă, a plecat în U.R.S.S. pentru a participa la manifestările prilejuite de cea de-a 47-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

La invitația Academiei R.P. Romîne au sosit în Capitală prof. dr. S. D. Pusonegoro, ministrul pentru cercetări științifice naționale din Indonezia, și prof. dr. J. A. Katili, directorul Institutului național pentru cercetări geologice și minerit din Bandung.

A părăsit Capitala, îndreptîndu-se spre Paris, o delegație militară romînă condusă de general maior Nicolaie Crișan, care va participa la ceremonia ce va avea loc în localitatea Colmar (Alsacia) pentru cinstirea memoriei ostașilor romîni căzuți în timpul primului război mondial pe teritoriul francez.

30 octombrie

A sosit în țară, la invitația Consiliului Național al Femeilor, Cisse Jeanne Martin, secretară generală a Conferinței Femeilor Africane.

31 octombrie

La conferința regională O.N.U. pentru agricultură și alimentație de la Salzburg a fost adoptat în unanimitate un Proiect de rezoluție al delegației R. P. Romîne (coautor Italia) privind întărirea și concretizarea activității organizației.

La București s-a semnat Protocolul privind schimbul de mărfuri între R.P. Romînă și India, pe anul 1965. Delegația economică guvernamentală indiană condusă de S. V. Ramaswami, ministru adjunct al comerțului din India, a părăsit Capitala.

A plecat spre Bruxelles o delegație condusă de acad. Iorgu Iordan, vicepreședinte al Academiei, care va participa la Colocviul romîno-belgian asupra dezvoltării țării noastre, organizat între 3 și 6 noiembrie de Centrul belgian de studii pentru țările din Est, în colaborare cu Academia R.P. Romîne.

1 noiembrie

A sosit în țară, la invitația Consiliului Național al Femeilor, Ceza Nabaraoui, vicepreședintă a Federației Democrate Internaționale a Femeilor.

2 noiembrie

Tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a primit delegația militară sovietică condusă de mareșalul Uniunii Sovietice A. A. Greciko, prim-locțiitor al ministrului apărării al U.R.S.S.

3 noiembrie

A sosit în Capitală o delegație poloneză condusă de Ștefan Jedrychowski, președintele Comisiei de Stat a Planificării de pe lîngă Consiliul de Miniștri al R. P. Polone, pentru tratative cu delegația romînă, condusă de Gheorghe Gaston Marin, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, președintele Comitetului de Stat al Planificării, privind colaborarea economică în perioada 1966—1970.

„LUMEA" ȘI ȘCOALA

Mie, ca profesor de istorie, revista îmi este de un deosebit ajutor în munca la catedră. Nu scap nici un prilej de a citi elevilor mei fragmente din articolele care îi interesează. Aș ruga redacția ca materialele de la rubrica „Pe urmele istoriei" să nu lipsească din nici un număr. În această direcție aș propune cîteva teme :

1) Politica guvernului romîn în anii neutralității armate (1914—1916).

2) Amănunte cu privire la dictatul de la Viena (1940).

3) Aportul voluntarilor romîni la lupta Republicii Spaniole împotriva fascismului.

Date modeste cu privire la aceste teme vă pot da și eu dacă asemenea subiecte ar intra în planul tematic al revistei.

prof. REMUS TIVADARU
Cluj

Așteptăm contribuția dv.

ESTE ANTARCTIDA UN CONTINENT ?

Fiind profesor de geografie la școala medie nr. 1 „Ion Slavici" din Arad, am fost foarte mirat zilele trecute cînd un elev m-a întrebat ceva despre cel de-al 7-lea continent al globului. I-am răspuns că nu cunosc decît 6 continente. Spre surprinderea mea, mi-a arătat săptămînalul **Lumea** nr. 42 din 15 octombrie 1964, care la pag. 31, rubrica „Fișier", vorbește în articolul „Statutul internațional al Antarcticei" despre cel de-al 7-lea continent. Să fie oare adevărat ? Săptămînalul **Lumea** este foarte apreciat de elevii școlii noastre, citindu-se îndeosebi articolele pe teme geografice. N-ar fi însă rău ca acestea să fie în concordanță cu cele învățate de elevi. E drept că cele două Americi pot fi luate — politic, social și economic — ca două unități diferite, dar din punct de vedere geografic fac o singură unitate, cel puțin așa ne spun considerentele geologice și geografice după care definim un continent. Dacă ne referim doar la considerentele sociale, Antarctida nici nu formează o unitate geografică, ea nefiind locuibilă.

Prof. P. MISTOR
Arad

În Dicționarul Enciclopedic Romîn citim : continent, fiecare dintre marile mase ale uscatului înconjurate total sau aproape total de mări și oceane. În epoca geologică actuală există șase continente : Eurasia (care cuprinde Europa și Asia), Africa, America de Nord, America de Sud, Australia și Antarctida. Granița dintre Eurasia și Africa și dintre America de Nord și cea de Sud este trasată convențional prin Canalul de Suez, respectiv Canalul Panama.

GRUPAJE TEMATICE

Propun ca unora dintre temele de la „Lumea într-o săptămînă" să le corespundă la „Puncte de vedere" articole care privesc același eveniment prin prisma a diverse publicații străine de diverse nuanțe.

Prof. MIRCEA STĂNCESCU
București

DESPRE ALTE RĂSPUNSURI

Observ că la ancheta întreprinsă de redacție, majoritatea corespondenților răspund prin propuneri destul de interesante. Unele mi se par însă foarte discutabile.

Unii tovarăși propun ca revista să aibă un număr mai mare de pagini. Nu trebuie să uităm totuși că **Lumea** este un săptămînal, nu un volum !

În ceea ce privește critica formulată de un alt cititor în legătură cu spațiul uneori prea mare acordat unor corespondenți, la „Poșta redacției", consider că acest lucru trebuie să rămînă întrutotul la latitudinea redacției.

Dorința exprimată de Vasile Dănilă din Iași va fi îndeplinită, sper, pe parcurs în cadrul rubricilor deja existente, fără a fi necesară o alta, intitulată „Figuri din trecut".

SAVA ROȘU
Galați

REFLECTORUL

Ar fi bine ca „Reflectorul" să fie în continuare cel puțin tot atît de bogat ca în nr. 42. Nu uitați niciodată hărțile.

BARTOLOMEU KELCIOV
Sînicolau Mare

EVENIMENTELE DE ACUM 25–30 DE ANI

Chiar mai mult decît evenimentele de acum 50 de ani, pe cititori, mai ales tînăra generație, i-ar interesa, cred, evenimentele de acum 25—30 de ani care au avut o puternică influență asupra dezvoltării istoriei contemporane. De aceea, eu apreciez în mod deosebit rubrica „Pe urmele istoriei", care ar trebui să cuprindă mai ales documente, fapte, biografii din perioada dintre cele două războaie și chiar din timpul celui de-al doilea război mondial, atît în țara noastră cît și din alte țări ale lumii.

AUREL MIUL
Deta

DESPRE AVIAȚIE

Aș dori să scrieți despre „Contribuția romînilor la dezvoltarea aviației moderne" precum și despre dezvoltarea aviației în țări ca U.R.S.S., S.U.A., Anglia, Franța, Japonia, R. F. Germană, Italia, Canada, R. S. Cehoslovacă.

prof. TUDOR CRAICIU
Tulcea

ÎMPOTRIVA EVOCĂRILOR

Aș dori :

Rubrica relații diplomatice : țările cu care avem relații, natura lor, istorie, evoluție, perspective. Acordurile încheiate, schimburile comerciale (compoziția lor), note biografice asupra persoanelor care reprezintă interesele ambelor părți.

Nu știu cînd se închide redactarea revistei, dar este necesar să se lase un spațiu gol pentru a fi completat în ultimul moment cu un comentariu asupra celui mai apropiat eveniment, pentru a mări actualitatea revistei.

Găsesc depășite și inutile evocările. Prezentul ne oferă mult prea mult.

M-ar interesa :

Comentarii cu caracter economic : mecanisme ale comerțului nostru exterior, schimburi valutare, bursa, lupta între monopoluri, tarife vamale, zone de influență ale unor valute, balanțe bugetare, credite interțări.

Cauzele unor litigii : Cașmir, Malaezia, Somalia—Etiopia.

ROBERTO NEAGU
Bucuresti

ALTE PROPUNERI

însoțesc aprecierile și observațiile cuprinse în scrisorile primite de la Virgil Thorand **din București,** Gallotsik Zoltan **din Onești, prof.** Gh. Faghiura **din Sibiu,** Virgil Șerbănescu **din București,** Valeriu Georgescu **din București,** Valentin Rusu **din Brăila,** N. Făulete **din Costești-Horezu,** P. Boroș **din Tg.-Mureș,** A. Rabinovici **din Dorohoi,** Iliu Jivco **din Arad,** dr. V. Mihăilă **din București.**

■

Augustin Borteș, pastor, comuna Viișoara, raionul Turda. **O prezentare a vieții și activității pastorului Martin Luther King a apărut în nr. 43 al revistei.**

Pater Hristu, muncitor agricol, Mărculești. **Biografiile împăratului Haile Sellassie și primului ministru al Ceylonului, d-na Bandaranaike, au apărut în numere mai vechi ale revistei noastre la rubrica „Profil".**

Ioan Oancea, Bod-Brașov. **Nu cunoaștem existența vreunui sondaj de opinie ca acela de care vă interesați dv. Evident, oamenii citesc în general publicații a căror orientare politică este asemănătoare cu a lor.**

Gh. Sălăvăstru, elev, Vaslui. **Studiați lucrarea „Marx, Engels, Lenin despre comunismul științific", apărută în Editura politică.**

Costel Nițescu, Tîrgoviște. **Credem că ilustratele care vă interesează pot fi obținute prin schimb, cu ajutorul unor publicații care se ocupă cu furnizarea de adrese.**

N. Gunescu, Băilești și Vasile Mihali, Vișeu. **Tokio este cu adevărat cel mai mare oraș din lume. Acest lucru rămîne valabil și dacă ne referim numai la orașul propriu-zis și dacă este luat în considerare împreună cu suburbiile sale (de aici deosebirea între cele două cifre publicate în revista noastră).**

L. Vilazo, Fălticeni. **Materialul pe care îl citați se referă la Republica Cuba și la R.S.F. Iugoslavia.**

Ioan Coman, student, București. **Vă mulțumim pentru atenta dv. sesizare. Răspunsul la pag. 30.**

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Populară Romînă

Redactor șef GEORGE IVAȘCU

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

MEA — PUBLICITATE

O PRODUCTIE A STUDIOULUI „LENFILM"

HAMLET

Film distins cu Premiul special al juriului la Festivalul de la Veneția – 1964

Scenariul : **Grigori Kozințev**
Regia : **Grigori Kozințev**
Imaginea : **Ionas Grițius**
Muzica : **Dmitri Șostacovici**

Cu : Innokenti Smoktunovski, Anastasia Vertinskaia, Mihail Nazvanov, Elza Radzin, Iuri Tolubeev, Vladimir Erenberg, Stepan Oleksenko, Vadim Medvedev

LEI 2

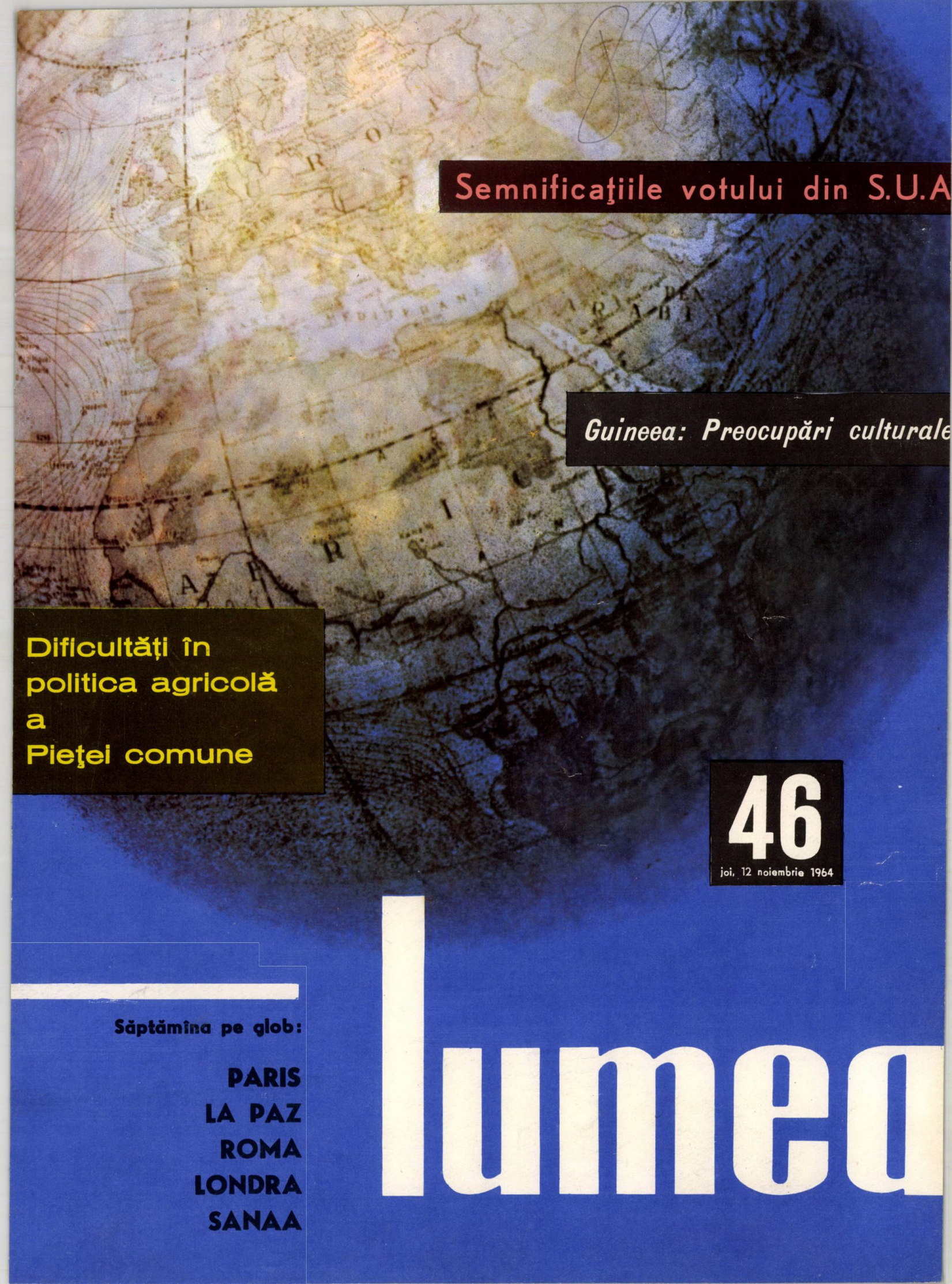

Semnificaţiile votului din S.U.A

Guineea: Preocupări culturale

Dificultăți în politica agricolă a Pieţei comune

46
joi, 12 noiembrie 1964

lumea

Săptămîna pe glob:

PARIS
LA PAZ
ROMA
LONDRA
SANAA

MOSCOVA – 7 Noiembrie.
Locuitorii capitalei sovietice au sărbătorit a 47-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie

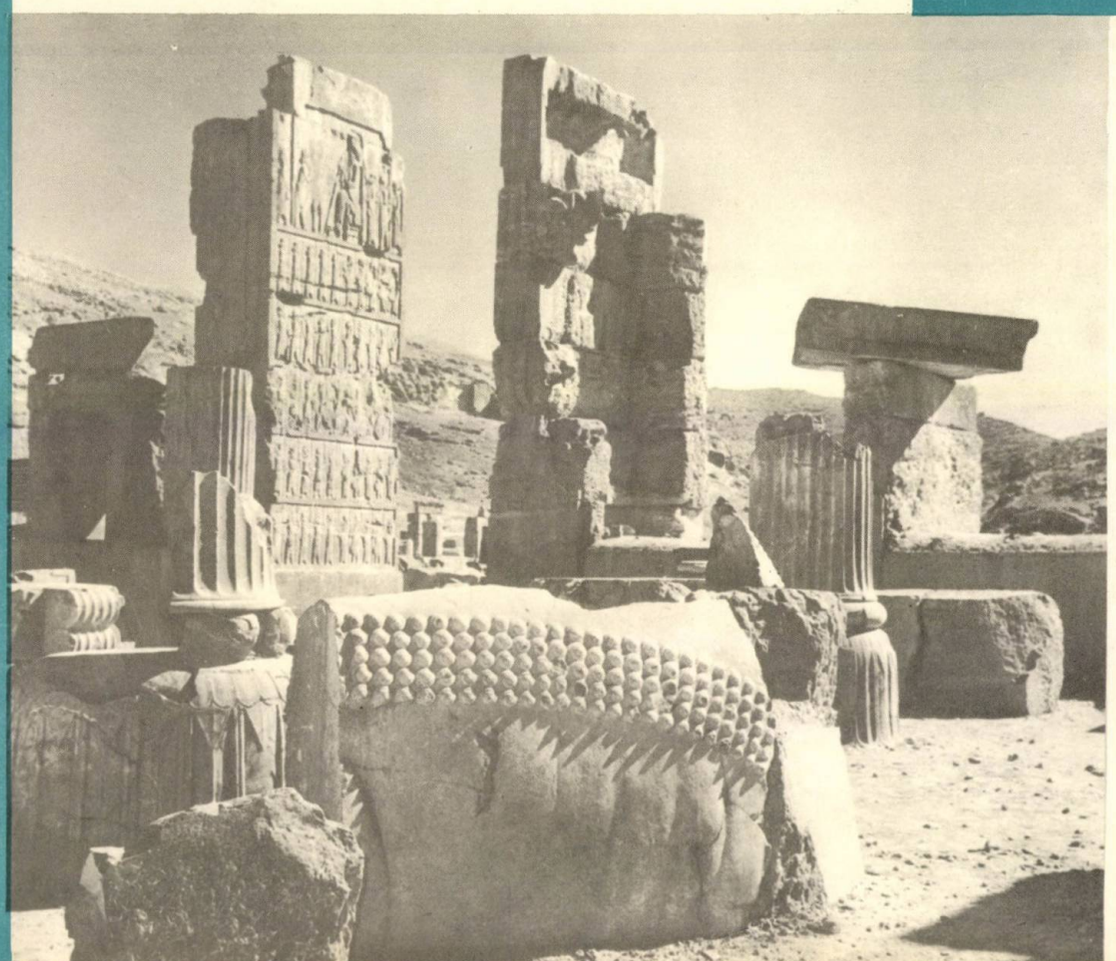

IRAN
Ruinele
orașului Persepolis,
construit
sub
Darius I
și
Xerxes
(sec. 6–5 î.e.n.).
În
anul 330 î.e.n.
orașul
a fost ocupat
și distrus
de
Alexandru Macedon

Anul II
nr. **46** (55)

Joi
12 noiembrie
1964

sumar

SĂPTĂMÎNA PE GLOB

p. 2 MOSCOVA — 7 Noiembrie, de **N. Pătrașcu**
ATENA — Toamnă ateniană, de **Al. Gheorghiu**
4 LONDRA — Contacte, sondaje, discuții, de **John Gritten**
5 GENEVA — La reluarea rundei Kennedy, de **N. S. Stănescu**
6 Micul război al brînzeturilor, de **Eugen Phoebus**
7 LA PAZ — Actul întîi... de **E. Pop**
8 TUNIS — Actualitate politică, de **Rodica Georgescu**
10 NEW YORK — Colaborare în spațiul extraatmosferic, de **A. Bolintineanu**
11 SANAA — Acordul yemenit, de **E. Obrea**
12 SANTIAGO — Drumul lui Eduardo Frei, de **Darie Novăceanu**

ARTICOLE, REPORTAJE

p. 13 Motivele atitudinii franceze, de **Jean Schwoebel**
15 Anul cooperării internaționale (scrisoarea Ministerului Afacerilor Externe al R.P.R. către secretarul general al O.N.U.)
16 Preocupări culturale în Guineea, de **Diallo Alpha Ahmadu**
17 Caleidoscop italian, de **Octavian Paler**
18 Semnificația votului din S.U.A., de **Silviu Brucan**
20 Secvențe electorale, de **Felicia Antip**
22 Cambodgia de azi, de **Pavel Săndulescu**
24 Ion Ghica — diplomat, de acad. **Victor Eftimiu**

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

p. 25—30 France Observateur, Stern, New York Times, Novoe Vremea, New York Herald Tribune, Die Welt, Paris Match

PROFIL, FIȘIER

p. 31 Eisaku Sato
Hippocrateum

POȘTA REDACȚIEI

Poziția franceză

în Piața comună și N.A.T.O. a deschis în Occident o nouă dezbatere a problemelor alianței atlantice. În scrisoarea sa (pag. 13) Jean Schwoebel explică motivele atitudinii franceze. La pag. 14 – extrase din ultima conferință de presă a premierului G. Pompidou. Alte aspecte actuale ale relațiilor interoccidentale sînt prezentate la rubrica „Puncte de vedere" în articolele „Cine pe cine înșeală" de Sebastian Haffner (pag. 26), „Dificultăți în politica Pieței comune agrare" de H. de Galard (pag. 25), „Tendințe de schimbare" de Don Cook (pag. 28) și „Concorde : aceasta este drama" de Jean Mézerette (pag. 29).

Anul cooperării internaționale

poate constitui pentru toate țările un nou prilej de eforturi în direcția rezolvării marilor probleme ale zilelor noastre – se arată în scrisoarea adresată secretarului general al O.N.U. de Ministerul Afacerilor Externe al R.P. Romîne (pag. 15).

Semnificații

și consecințele probabile ale rezultatului scrutinului american sînt analizate de Silviu Brucan în articolul de la pag. 18. La pag. 20 – unele aspecte din timpul alegerilor.

Ion Ghica

a fost nu numai scriitor ci și diplomat. Despre această latură mai puțin cunoscută a activității sale – articolul acad. Victor Eftimiu de la pag. 24.

Cambodgia

și-a sărbătorit ziua independenței. La pag. 22 – un reportaj despre această țară îndepărtată și despre problemele ei.

MOSCOVA

7 Noiembrie

La 7 Noiembrie, la Moscova, au sosit din țările socialiste la sărbătorirea celei de a 47-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste, delegații conduse de prim-secretari de partid sau președinți de Consiliu de Miniștri. După cum se știe, în fruntea delegației romîne se află tovarășul Ion Gheorghe Maurer.

Raportul prezentat la ședința festivă, parada militară și demonstrația oamenilor muncii au, în fiecare an, dubla valoare de bilanț și de program. Ele permit să se aprecieze forța politică, economică și militară pe care Uniunea Sovietică o consacră, de aproape o jumătate de secol, cauzei comunismului și a păcii.

Statul sovietic și-a reafirmat hotărîrea de a-și aduce contribuția de prim ordin la asigurarea coexistenței pașnice, de a milita și acționa în continuare în favoarea dezarmării generale și totale și a rezolvării tuturor litigiilor prin tratative.

În raportul său, Leonid Brejnev, prim-secretar al C.C. al P.C.U.S., a spus: „Uniunea Sovietică a promovat și promovează politica leninistă a coexistenței pașnice a statelor cu orînduiri sociale diferite... Politica de coexistență pașnică asigură bazele pentru înțelegerea reciprocă și dezvoltarea colaborării reciproc avantajoase între țări, în pofida deosebirii orînduirilor lor sociale... Oamenii sovietici doresc cu ardoare ca atenuarea încordării internaționale, care a început, să continue, iar problemele internaționale esențiale, de care depinde asigurarea păcii și a securității popoarelor, să-și găsească rezolvarea. Statul nostru luptă pentru reglementarea pas cu pas a problemelor nerezolvate, pentru consolidarea cauzei păcii... Luptăm cu hotărîre pentru dezarmarea generală și totală; ne pronunțăm, de asemenea, pentru măsuri care, la început, să limiteze cel puțin cursa înarmărilor. Firește, sîntem și pentru acorduri care, la fel ca și Tratatul de la Moscova privitor la interzicerea experiențelor nucleare în trei medii, îngrădesc posibilitățile de perfecționare continuă a armei nucleare... Politica noastră este o politică de bune relații și de colaborare reciproc avantajoasă cu toate statele și, an de an, relațiile noastre cu țările care manifestă interes pentru aceasta se îmbunătățesc. Atribuim o mare însemnătate dezvoltării legăturilor economice, dezvoltării relațiilor cu principalele puteri capitaliste.

Uniunea Sovietică este dispusă să dezvolte relațiile sovieto-americane în interesul popoarelor noastre, în interesul întăririi păcii".

În continuare, L. I. Brejnev s-a referit la necesitatea și posibilitatea dezvoltării relațiilor cu Franța, Anglia, Italia, R. F. Germană, Japonia și alte țări.

Chiar în ziua de 7 Noiembrie, s-a anunțat o nouă materializare a tendinței spre înțelegeri Est-Vest, fie ele și limitate: comunicatul comun sovieto-american referitor la acordul asupra unor modalități de colaborare în cercetarea Cosmosului. Cu numai cîteva zile înainte, în aceeași săptămînă — un acord economic sovieto-francez și un acord cultural sovieto-turc. Pe fondul unor declarații de principiu ca cele citate, acțiunile de acest gen sînt menite să contribuie la consolidarea destinderii internaționale.

În raportul prezentat de L. I. Brejnev s-a acordat o atenție specială problemelor unității și coeziunii sistemului socialist mondial.

„Partidul Comunist al Uniunii Sovietice și guvernul nostru, se sublinia în raport, consideră drept datoria lor sfîntă să facă tot ce este necesar pentru a întări coeziunea țărilor socialiste pe baza trainică a marxism-leninismului și internaționalismului proletar. O cer interesele construirii cu cît mai mult succes a socialismului și comunismului în fiecare din țările noastre. O cer interesele istoriei măreței noastre cauze comune pe întregul pămînt".

Referindu-se la relațiile dintre țările socialiste, primul secretar al C.C. al P.C.U.S. a spus: „Există toate condițiile obiective pentru ca comunitatea țărilor socialiste să se întărească tot mai mult...

Este de înțeles atenția pe care fiecare țară socialistă o acordă experienței construirii societății noi în celelalte țări. Totodată, considerăm că ar fi greșit să se impună experința unui partid și a unei țări altor partide și altor țări. Alegerea metodelor, formelor, procedeelor construcției socialiste este un drept suveran al fiecărui popor.

Noi pornim de la premisa că specificul în ce privește căile construirii socialismului nu trebuie să împiedice nicidecum dezvoltarea relațiilor prietenești dintre țările socialiste frățești".

Din momentul suprimării monopolului american asupra bombei atomice și pînă astăzi, înzestrarea forțelor armate sovietice cu mijloace de luptă tot mai perfecționate a sporit necontenit.

În balanța actualului raport de forțe pe plan mondial, favorabilă în ansamblu socialismului, puterea militară a Uniunii Sovietice cîntărește greu.

De două ori pe an, la 7 Noiembrie și la 1 Mai, Piața Roșie este străbătută de unități reprezentînd toate genurile de arme. De data aceasta au atras atenția mai ales rachetele antirachetă de mari dimensiuni (circa 30 metri lungime și 5 metri diametru), prezentate pentru prima oară. Este o armă care poate distruge orice ținte aeriene rapide, zburînd la diverse înălțimi. De asemenea au suscitat interes cele trei tipuri de rachete balistice intercontinentale. „Trecerea de la artilerie la trupele de rachete s-a făcut pe neobservate, relatează corespondentul agenției *France Presse*, deoarece artileria este și ea dotată cu rachete".

Din nou, în raportul de la ședința festivă s-a subliniat că „politica puterilor imperialiste a fost cea care a silit Uniunea Sovietică să-și concentreze eforturile asupra realizării unei puternice arme racheto-nucleare, chezășie de nădejde a securității statului sovietic și a securității prietenilor și aliaților săi". „Sîntem însă dispuși, a continuat Leonid Brejnev, să lichidăm arma racheto-nucleară, ca de altfel și orice alte tipuri de arme dacă celelalte state vor proceda la fel... Atîta timp cît nu va fi realizat un acord de dezarmare, vom menține capacitatea noastră de apărare la un nivel înalt".

Oamenii muncii care au trecut în coloane masive prin Piața Roșie au recapitulat, conform tradiției, prin diverse modalități sugestive, succesele lor în economie, în materie de cultură, pe planul vieții de zi cu zi.

Cîteva cifre din raportul de la ședința festivă: 85 de milioane de tone de oțel, 62 de milioane de tone de fontă, 223 de milioane de tone de țiței, 551 de milioane de tone de cărbune, 459 de miliarde kWh de energie electrică într-un an. Preocupări: subordonarea dezvoltării industriei grele cerințelor reînzestrării tehnice permanente a întregii economii naționale, necesităților apărării și intereselor dezvoltării rapide a agriculturii, a industriei ușoare și alimentare, ridicarea necontenită a calității produselor, sporirea eficienței activității economice.

N. PĂTRAȘCU

ATENA

Corespondență de la Al. GHEORGHIU

Toamnă ateniană

Noiembrie a început anul acesta în capitala Greciei mai calm decît în 1963, fără febra alegerilor parlamentare. Cetățenii au înregistrat în liniște bilanțul acestui prim an al guvernării partidului Uniunea de centru, care și-a întărit pozițiile prin noile alegeri din 16 februarie a.c. S-ar mai putea adăuga și bilanțul primului an de la asocierea Greciei la Piața comună — două aniversări văzute prin unghiuri diferite de presa greacă, care n-a trecut totul la activ.

Capitala greacă a început să facă din nou concurență mării din apropiere: stagiunea de toamnă a teatrelor și cinematografelor, sălile de expoziții, concertele atrag din nou ca un magnet pe atenieni, care timp de cîteva luni și-au căutat refugiul în locurile mai răcoroase din afara Atenei, iar Opera din Atena se pregătește să-și deschidă stagiunea de iarnă cu „Lohengrin" de Wagner. Fluxul de turiști străini a scăzut mult, dar n-a încetat.

În acest miez de toamnă dulce, cînd cerul Atticei este încă imaculat, atenienii ocupă „poziții strategice" la mesele din fața cafenelelor centrale, privind iureșul străzii unde domnește o circulație destul de agitată, zgomotoasă, cu șiruri lungi de mașini, cu un vacarm mai ales în cartierul comercial, caracteristic marilor capitale. În aceste „kafenion" (cafenele) sau în „taverne" (restaurante) caracteristic grecești de la poalele Acropolei sau ale colinei Likavit, ce domină amîndouă orașul, sau în frumosul parc Zappion, din fața coloanelor lui Jupiter, atenienii practică aceeași veche îndeletnicire ca și strămoșii lor, punînd țara la cale sau discutînd despre afaceri. Dar politica pare că deține prioritatea, căci de bunul ei mers depind și afacerile.

Dimineața și la prînz poți vedea în mod obișnuit grupuri de trecători

oprindu-se în fața indispensabilelor **periptera** (chioșcuri cu ziare și reviste în diverse limbi, tixite cu tot felul de mărunțișuri utile, înșirate din loc în loc de-a lungul trotuarelor) pentru a citi titlurile destul de ingenioase, și adesea senzaționale, ale ziarelor. Iar cînd apare cîte o **pararthima** (ediție specială) ea este repede smulsă din mîna vînzătorilor. Atenienii nu cunosc încă „binefacerile" televiziunii, dar se pare că vor avea și ei acest prilej în anul ce urmează. Deocamdată există doar proiecte în acest sens.

Deși viața politică în Grecia cunoaște un ritm mai trepidant de obicei toamna o dată cu sesiunea parlamentului, care se va deschide la sfîrșitul acestei săptămîni, nu se poate vorbi anul acesta de vreo pauză efectivă în activitatea politică din Grecia, deoarece problema complexă a Ciprului a continuat să preocupe aproape fără răgaz, de la începutul anului, nu numai guvernul și pe politicieni, dar și cercurile diplomatice, ca și presa.

Nu e greu de presupus că problema cipriotă va rămîne pe tapet cel puțin pînă la discutarea ei în Adunarea Generală a O.N.U. și că soluționarea ei definitivă ar putea să mai dureze încă mult timp. În cercurile oficiale de aici se subliniază că poziția guvernului grec, ca și a celui cipriot, este ca problema cipriotă să fie discutată la O.N.U. După cum se știe, săptămîna trecută a avut loc vizita la Atena a lui Brosio, secretar general al N.A.T.O.; vizita nu pare să fi adus elemente noi deosebite, cel puțin oficial, în ceea ce privește evoluția problemei cipriote, care a fost discutată tangențial, doar în măsura în care criza cipriotă afectează relațiile greco-turce. După cum se știe, Brosio a plecat apoi și la Ankara, pentru discuții și contacte cu guvernul turc.

Linia oficială greacă în urma acestei vizite „protocolare" a lui Brosio nu s-a schimbat, după cum se afirmă aici. Ea a rămas aceeași: problema cipriotă nu este de competența N.A.T.O., dat fiind că Ciprul nu este membru al acestei organizații. Grecia — scrie ziarul guvernamental *Eleftheria* — n-a cerut nici un tratament preferențial de la aliații ei. Tot ceea ce ea cere de la N.A.T.O. este să evite o intervenție în afacerile cipriote. Nimic altceva. Declarațiile lui Brosio în sensul că N.A.T.O. nu vrea să se amestece în chestiunea cipriotă, au fost considerate ca rezervate și moderate, de către presa greacă, și au fost primite cu ușurare de oficialități.

În aceste zile, care au coincis cu vizita lui Brosio, s-a produs și vizita la Bonn a ministrului apărării naționale a Greciei, Garufalias. Bilanțul acestei vizite, după cum reiese din comunicatul dat publicității, arată că el a obținut un ajutor militar de 36 milioane mărci vest-germane pentru Grecia, în cadrul N.A.T.O., precum și promisiunea că R.F.G. va continua anul viitor acest gen de ajutor.

Printre acțiunile mai importante pe planul întăririi relațiilor Greciei cu vecinii ei balcanici, pot fi considerate recentele acorduri greco-iugoslave privind circulația persoanelor în zona de frontieră, precum și avantajele acordate reciproc pentru transporturile rutiere de mărfuri trecînd prin cele două țări. Aceste acorduri, salutate cu satisfacție de Grecia și de Iugoslavia, au fost apreciate în ziarul *Eleftheria* ca reprezentînd „încă un pas în relațiile prietenești greco-iugoslave".

Dar acum pe măsură ce se apropie data deschiderii parlamentului atenția opiniei publice grecești începe să se îndrepte spre problemele de politică internă. În „micul parlament", după cum este numită Comisia legislativă a parlamentului, care a continuat să țină ședințe aproape în tot timpul vacanței parlamentare, au fost prezentate cîteva proiecte de legi, printre care un proiect privind reducerea impozitelor și un altul privind abolirea măsurilor excep-

→

Atena. Unul din cartierele comerciale

REFLECTOR

U.N.E.S.C.O.

„Săptămîna" la conferința generală U.N.E.S.C.O. a înscris drept principal eveniment adoptarea în unanimitate a rezoluției ce direcționează sarcinile organizației în domeniul întăririi păcii, colaborării și coexistenței pașnice între state cu sisteme social-economice diferite. Reamintind declarația făcută de președintele Consiliului de Miniștri al R. P. Romîne, Ion Gheorghe Maurer, cu ocazia recentei vizite în Franța, acad. A. Joja, șeful delegației țării noastre, a spus: „Acordăm conceptului de coexistență pașnică un sens activ, dinamic care implică o circulație neîncetată de valori materiale și spirituale, în care fiecare țară are de dat și de primit și considerăm că în concertul culturii universale fiecare popor, mic sau mare, poate și trebuie să-și aducă contribuția la dezvoltarea civilizației, cunoașterii mutuale, înțelegerii și respectului reciproc".

Între problemele majore în curs de examinare pînă joi, 19 noiembrie, cînd conferința va lua sfîrșit, figurează: elaborarea unei reglementări internaționale privind apărarea monumentelor periclitate prin lucrări publice sau cu caracter privat; găsirea căilor și mijloacelor de împiedicare a exportului, importului și vînzării ilicite a bunurilor culturale; definirea principiilor conducătoare privind relațiile și schimburile internaționale în domeniul educației, științei și culturii; pregătiri pentru aniversarea, în 1966, a 20 de ani de la înființarea U.N.E.S.C.O.

„Soare sub pămînt"

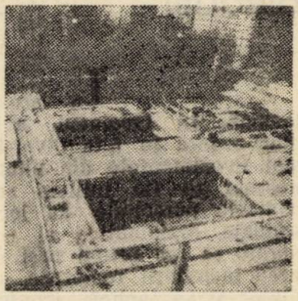

O dată cu întrunirea conferinței generale din acest an, în Place Fontenoy — sediul parizian al U.N.E.S.C.O. — au apărut noi construcții. Fiind o expresie a „urbanismului subteran", noile clădiri, invizibile la suprafața solului, beneficiază — deși se află la un nivel de 6 metri sub pămînt — de lumină solară naturală și sînt înconjurate de iarbă și arbori.

Noul Mare Duce al Luxemburgului

Marea Ducesă Charlotte a Luxemburgului, suverana unuia dintre cele mai mici state ale Europei, (un teritoriul de 2 500 km pătrați cu o populație de 350 000 de locuitori) a abdicat după 45 de ani de guvernare în favoarea fiului ei, prințul Jean. Acesta este în etate de 43 de ani. Abdicarea a fost anunțată zilele trecute, iar astăzi, joi, are loc ceremonia oficială a predării puterii de stat prințului.

Noul mare duce al Luxemburgului, prinț de Nassau și principe de Bourbon-Parma, este descendent al lui Ludovic al XIV-lea. El este căsătorit din 1953 cu prințesa Josephine-Charlotte a Belgiei, sora regelui Baudouin.

ționale (denumite și „de urgență").

Evenimentul mai important la deschiderea Parlamentului, după mesajul tradițional anual al tronului, îl va constitui alegerea noului președinte al Parlamentului. De obicei, votul acordat președintelui Parlamentului indică atît forța partidelor politice în Parlament, în cursul anului ce urmează, cît și poziția diferitelor partide în raport cu guvernul. Pentru actuala sesiune, guvernul a anunțat că îl va prezenta drept candidat al său pe Athanasiadis-Novas, care deține și în prezent funcția de președinte.

Deschiderea Parlamentului este așteptată cu interes de cercurile politice și diplomatice și de opinia publică greacă. Probleme sociale și politice interne își așteaptă rezolvarea de la noua sesiune a Parlamentului. Dezbaterile ce vor începe săptămîna viitoare vor indica în ce cadru va evolua situația politică din Grecia, precum și atitudinea exactă a diferitelor partide față de problemele importante care preocupă astăzi Grecia atît pe plan intern, cît și pe plan extern.

Atena, 10 noiembrie

LONDRA

Corespondență de la John GRITTEN

Contacte, sondaje, discuții

În aceste zile de toamnă, în Occident, avioanele duc dintr-o țară în alta diverși oameni de stat. Evenimentele din ultimul timp fac necesar să fie inițiate sau reînnoite contacte personale, au loc numeroase sondaje diplomatice și schimburi de păreri, se fac primii pași pentru stabilirea încrederii reciproce, sau se caută ajutor și se încheie acorduri.

Săptămîna aceasta, de pildă, prin Londra au trecut ministrul de externe al Italiei, Giuseppe Saragat, premierul Irlandei, Sean Lemass, președintele Zambiei, Kenneth Kaunda, ministrul apărării al Indiei, Y. B. Chavan, ministrul de externe al Australiei, Paul Hasluck, ministrul de externe al Suediei, Torsten Nilsson, și ministrul comerțului al aceleiași țări, Gunnar Lange, precum și ministrul de externe al Danemarcei, Per Haekkerup.

Saragat a fost primul ministru de externe dintr-o țară a Pieței comune care a avut ample convorbiri cu noul ministru de externe britanic, Patrick Gordon Walker. Acesta din urmă i-a spus că Marea Britanie „ar dori să participe la orice noi convorbiri cu privire la dezvoltarea unității politice europene".

Lordul Kennet (laburist) a declarat săptămîna trecută la Strasbourg, la sesiunea Uniunii Europei Occidentale, că problema intrării Marii Britanii în Piața comună „nu depinde în mare măsură de Marea Britanie". El a spus că guvernul englez dorește „nu numai să continue colaborarea în Europa, dar să desăvîrșească unitatea europeană".

Dar în aceeași zi în care se desfășurau la Londra convorbirile dintre Gordon Walker și Saragat, în Germania occidentală erau publicate propuneri amănunțite pentru crearea unei uniuni politice europene a celor șase țări din Piața comună, și pentru accelerarea integrării economice în cadrul Pieței. Potrivit relatărilor, oficialități ale Pieței comune au declarat că cererea Marii Britanii de a se alătura convorbirilor, și eventual uniunii, nu va fi luată în considerare pînă cînd cele șase țări nu vor cădea de acord între ele asupra naturii acestei uniuni.

Miniștrii de externe britanic și italian au publicat un comunicat comun în care se afirmă că Europa occidentală trebuie să joace un rol de frunte „în asociere cu S.U.A. în cadrul alianței atlantice" — părere cu care președintele de Gaulle nu ar putea fi de acord.

Saragat a criticat majorarea cu 15 la sută a taxelor la import în Marea Britanie, măsură luată temporar pentru a rezolva criza balanței comerciale. Această măsură, i-a spus el lui Walker, va lovi firmele mici și mijlocii din Italia.

Sean Lemass i-a declarat și el premierului Wilson că majorarea este în contradicție cu acordurile comerciale anglo-irlandeze și aduce prejudicii relațiilor comerciale dintre cele două țări.

Și miniștrii scandinavi care au sosit la Londra pentru o reuniune a biroului Internaționalei socialiste au discutat taxele de 15 la sută impuse produselor de import, deși se pare că nu vor fi de așteptat măsuri de discriminare împotriva comerțului cu țările lor.

Vizita de 12 zile pe care Kaunda o întreprinde în Marea Britanie urmărea în primul rînd obținerea unui ajutor financiar pentru proiectele agricole ale Zambiei; el a avut însă grijă să sublinieze că țara sa nu va accepta un asemenea ajutor decît dacă va fi acordat fără nici un fel de condiție.

Este sigur însă că miniștrii britanici vor profita de acest prilej pentru a căuta să afle mai precis la ce ajutor se poate aștepta Anglia din partea Zambiei, dacă vecina acesteia, Rhodesia de sud, va formula o declarație unilaterală de independență. La sosirea sa la Londra, Kaunda a declarat că nu crede că guvernul sud-rhodesian va face așa ceva. Dar dacă lucrul acesta se va întîmpla, a adăugat el, „cred că Anglia și celelalte țări membre ale Commonwealthului sînt în măsură să treacă la acțiune în această privință. Noi, în Zambia, vom sprijini în mod cert alte țări pentru a asigura instituirea unui regim al majorității".

Un alt vizitator, de asemenea în căutare de ajutor financiar, a fost ministrul apărării al Indiei, Chavan, care a adus cu sine o listă de comenzi în valoare de 20—43 milioane lire sterline pentru armament în vederea reechipării forțelor terestre și aeriene indiene.

Vizita sa a constituit primul prilej pentru o întîlnire între noile guverne britanic și indian. De altfel și primul ministru al Indiei, Lal Bahadur Shastri, este așteptat la Londra luna viitoare.

Cu trei zile înainte ca dl Chavan să sosească în capitala Angliei în misiunea sa, premierul Shastri a anunțat în mod categoric că India nu va trece la fabricarea armei nucleare, în ciuda unor presiuni puternice din partea cercurilor care reacționează cu vehemență față de recenta explozie atomică chineză.

Delegația Australiei la reuniunea Comitetului consultativ al planului Colombo, care va avea loc luna aceasta la Londra, este condusă de dl Hasluck. Fără îndoială că el a făcut cunoscute miniștrilor britanici impresiile sale după vizita de la Moscova și după întrevederea cu Alexei Kosighin, întrucît demnitarul australian a fost primul ministru de externe dintr-o țară occidentală care a avut o întrevedere cu premierul sovietic după ce acesta și-a preluat funcția.

De altfel și miniștrii britanici au efectuat în aceste zile o serie de vizite și călătorii diplomatice.

Ministrul comerțului, Douglas Jay, s-a înapoiat săptămîna trecută de la Pekin, unde a deschis expoziția industrială britanică și unde a dus tratative cu premierul Ciu En-lai în legătură cu extinderea relațiilor comerciale dintre cele două țări.

Ministrul de externe Gordon Walker pleacă la Bonn pentru a-l întîlni duminica viitoare pe colegul său vest-german, dr. Schröder.

Înainte de plecarea sa la Bonn, Walker a avut o întrevedere cu ambasadorul francez Geoffrey de Courcel cu care a discutat actuala criză din alianța atlantică.

Unii comentatori consideră că recentele declarații oficiale franceze comparate de ei cu acțiunea cuiva care ar da drumul unei pisici într-un stol de porumbei — au fost determinate de temerea că America ar fi pe punctul să accepte un plan britanic de modificare a forțelor nucleare multilateraie. Oricare ar fi fost rațiunile care i-au îndemnat pe miniștrii francezi să facă aceste declarații, ziarul *Guardian* consideră că este cazul să insiste în favoarea unor noi tratative diplomatice la nivel înalt și îl sfătuiește pe primul ministru Wilson să-l viziteze pe președintele de Gaulle. „Asemenea discuții ar contribui la remedierea divergențelor tot mai accentuate dintre Franța și aliații săi, dacă o asemenea remediere ar mai fi încă posibilă" scrie *Guardian* în editorialul său. „Orice discuții între primul ministru și generalul de Gaulle, continuă ziarul, trebuie să pară — și să și fie — preliminare unei întrevederi dintre primul ministru Wilson și președintele Johnson... În momentul de față Anglia și Franța au multe puncte de vedere comune în ceea ce privește N.A.T.O. O consultare acum s-ar putea dovedi rodnică".

Pînă acum, însă, pe ruta aeriană Londra și Paris nu au prea circulat oameni de stat.

S-a anunțat, în schimb, că la 6 decembrie, primul ministru Harold Wilson va pleca la Washington pentru a conferi cu președintele Johnson.

Londra, 10 noiembrie

GENEVA

La reluarea rundei Kennedy

Rareori vreo negociere internațională a fost pusă de atîtea ori sub semnul întrebării așa cum au fost tratativele — din cadrul G.A.T.T. — cunoscute sub numele defunctului președinte Kennedy.

Chiar și cu o săptămînă în urmă se părea că nu se mai poate aștepta nimic de la această rundă. Observatorii erau cu atît mai pesimiști cu cît „vacanța" tratativelor se apropia de sfîrșit — la 16 noiembrie trebuiau depuse listele de excepții —, iar fiecare aștepta ca celălalt partener să facă primul pas. Semnificativ pentru climatul care domina pînă nu de mult este faptul că însuși secretariatul G.A.T.T. a ținut să precizeze într-o declarație oficială că „atenția secretariatului executiv al G.A.T.T. a fost reținută de anumite informații apărute în presă care atribuie secretariatului G.A.T.T. ideea că ar fi amînat data limită pentru depunerea listei excepțiilor, pe care comitetul de negocieri comerciale a fixat-o pentru 16 noiembrie". În fața persistentelor speculații, secretariatul făcea cunoscut că „nu există nici o rațiune pentru a se prevedea o întîrziere în depunerea listelor de excepții. Dimpotrivă, după informațiile de care dispune secretarul general, guvernele continuă acțiunea lor cu ferma intenție de a respecta data fixată".

În orice caz, Statele Unite așteptau ca organele Pieței comune să comunice că au depus listele de excepții, după cum acestea așteptau același pas din partea S.U.A. Giscard d'Estaing, ministrul francez al finanțelor, preciza săptămîna trecută că „nu poate fi vorba ca C.E.E. să depună lista sa de excepții la 16 noiembrie dacă nu primește în prealabil asigurarea că Statele Unite vor face la fel". Or, S.U.A. anunțau în mod continuu că ele nu vor depune lista pînă cînd nu intervine măcar un început de acord cu C.E.E. în ce privește maniera de abordare a negocierilor privind produsele agricole. Practic, lucrurile nu păreau să poată progresa în vreun fel oarecare.

Pe fondul acestei atmosfere sumbre au intervenit în ultima vreme două evenimente de natură să întunece și mai mult perspectiva.

Primul a fost ultimatumul francez, care aducea problemele tratativelor privitoare la tarifele vamale la produsele agricole într-un cerc vicios: runda Kennedy trebuia să se desfășoare pe baza existenței unor tarife comune ale C.E.E., tarife care nu puteau fi însă stabilite fără fixarea prețului comun la cereale. Rezistența părții vest-germane la unificarea prețurilor agricole făcea deci insolubilă problema însăși a rundei, deoarece partea americană afirma că nu poate negocia decît dacă sînt cuprinse și produsele agricole în tratative. În plus, ziarul *Die Welt* se făcea ecoul unor speculații după care Franța va cere organelor Pieței comune ca fiecare țară să depună listele sale separate. Deși miniștrii francezi nu au spus nici un cuvînt în legătură cu o astfel de propunere în nici una din conferințele de presă ținute săptămîna aceasta, ecoul stîrnit de către ziarul hamburghez a fost deosebit de puternic. Observatorii au fost unanimi în a considera că depunerea separată a unor liste naționale — și nu comune ale C.E.E. — ar echivala, pe de o parte, cu lichidarea practică a Pieței comune iar, pe de altă parte, cu o eșuare dinainte pregătită a rundei Kennedy.

Cel de-al doilea eveniment care complica reluarea rundei au fost măsurile economice luate de guvernul laburist. Consiliul G.A.T.T., reunit special cu această ocazie, sub președinția lui Finn Gundelach, secretarul executiv adjunct, →

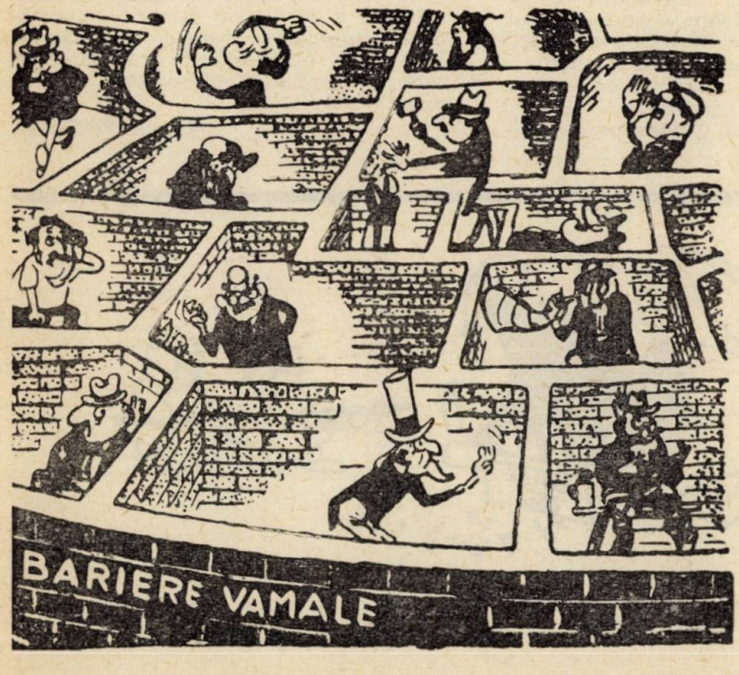

„Runda Kennedy" (Din Hartford Times)

REFLECTOR

Pînă în 1973

Goa va rămîne un teritoriu al Uniunii indiene pînă în 1973, a anunțat guvernul indian. La acea dată, adică la zece ani de la ultimele alegeri generale, locuitorii teritoriului Goa vor hotărî printr-un plebiscit ori prin alegeri generale dacă preferă statu-quo-ul sau fuziunea cu statul vecin — Maharashtra.

Viitorul ministru al muncii în S.U.A.

Revista **Newsweek** afirmă că viitorul ministru al muncii al S.U.A. va fi Bill Doherty, fostul conducător al sindicatului funcționarilor poștali. Doherty a fost primul — cîtăva vreme singurul — lider sindical care a sprijinit tentativa lui Lyndon Johnson de a deveni candidat la președinție în 1960.

Se va anula clauza „perpetuității"

Revista **U.S. News and World Report** afirmă că Statele Unite tratează cu guvernul panamez în jurul unui proiect de acord care prevede sporirea chiriei plătite de S.U.A. pentru folosirea canalului Panama de la 1 900 000 de dolari la 10 milioane, eliminarea din tratatul semnat în 1903 a clauzei care dădea Statelor Unite drepturi „perpetue" și posibilitatea construirii unui nou canal interoceanic pe teritoriul panamez.

Satelit japonez în 1966 ?

După cum comunică unele cercuri științifice nipone, Japonia va lansa primul său satelit artificial în 1966. Institutul de cercetări spațiale al Universității din Tokio a anunțat că lucrările pentru construirea primului etaj al vehiculului care va lansa satelitul „Mew" au început la baza din Uchinura, în sudul insulei Kiu-Siu. În iulie, anul acesta, echipa cercetătorilor Universității din Tokio a lansat cu succes o rachetă cu trei trepte, care a atins înălțimea de 1 000 km.

Galileo Galilei „reabilitat" de Vatican ?

„Ar fi într-adevăr un gest elocvent dacă, în acest an care marchează cvadricentenarul nașterii lui Galileu, biserica ar proceda cu umilință la reabilitarea sa", a sugerat Elchinger, episcopul de Strasbourg, în cadrul dezbaterilor asupra culturii ale Conciliului Ecumenic, care au loc în prezent la Vatican. „Lumea de azi așteaptă de la biserică altceva decît bune intenții. Ea așteaptă fapte" — a adăugat el.

Rămîne de văzut dacă răgazul de peste trei secole a fost suficient bisericii catolice pentru a reflecta asupra atitudinii sale față de marele savant, și dacă ea va fi revăzută. Oricum, episcopul Elchinger a recunoscut el însuși că „Galileu a devenit un simbol al istoriei moderne".

Nu are cine să strîngă impozitele

Eforturile guvernului brazilian în vederea echilibrării bugetului au fost stînjenite în ultimele două luni de faptul că în statul Sao Paulo (care dă 60 la sută din venitul național) nu s-au putut încasa impozitele. Motivul : două treimi din perceptori au fost concediați, fiind considerați oameni ai vechiului regim.

Sfîrșitul spînzurătorilor în Anglia ?

Se crede că Parlamentul britanic va hotărî în actuala sa sesiune desființarea pedepsei cu moartea. Această presupunere se întemeiază pe promisiunea din Mesajul tronului : „Guvernul va crea condiții pentru o hotărîre liberă a Parlamentului în problema pedepsei capitale".

și-a manifestat în mod viu nemulțumirea. Sporirea cu 15 la sută a tarifelor vamale engleze, într-un moment în care trebuiau reîncepute tratativele pentru reducerea acestora, a fost considerată ca o măsură, cel puțin tactic, inadecvată. De aici și iritarea reprezentanților celorlalți parteneri la rundă, care au considerat programul guvernului laburist de natură să lovească mortal negocierile.

Într-un document oficial, Comisia Pieței comune, după ce deplînge faptul că guvernul britanic nu s-a pus în prealabil de acord cu organele C.E.E., precizează că ea „consideră că este esențial ca aceste măsuri, în special prin durata lor, să nu creeze dificultăți în calea negocierilor din G.A.T.T. Ea apreciază, în consecință, că ele trebuie să fie rapid retrase", sugerînd ca dificultățile britanice în privința balanței de plăți să fie rezolvate nu prin sporirile de taxe ci printr-o reducere a importurilor, un program de austeritate în consumul intern etc.

Simultan, Consiliul Zonei liberului schimb — E.F.T.A. — examinînd măsurile guvernului englez, a considerat că acestea vor îngreuna considerabil tratativele din G.A.T.T.

Ținînd seama de aceste reacții, consiliul G.A.T.T. a constituit un comitet compus din 13 membri pentru a examina efectul măsurilor luate de Anglia asupra rundei Kennedy. Este semnificativă componența acestui organism care, pe lîngă Anglia, cuprinde: Australia, Brazilia, Canada, Chile, C.E.E., India, Jamaica, Japonia, Nigeria, Pakistanul, S.U.A. și Uruguayul. După cum se vede, nici o țară participantă la Zona liberului schimb nu s-a arătat dispusă să colaboreze la acest comitet, E.F.T.A. precizînd că va face investigații separate asupra efectelor respectivelor măsuri.

În lumina acestor fapte se părea că runda Kennedy nu mai are nici o șansă să reînceapă. Speranțele negociatorilor au fost reanimate, pe neașteptate, la 5 noiembrie, cu ocazia publicării declarației lui Christian Herter, responsabilul nord-american în cadrul rundei, în care se spune că „Statele Unite au notificat secretarului executiv al G.A.T.T., Comisiei Pieței comune și principalilor lor parteneri comerciali, că sîntem gata să depunem lista de excepții industriale în același timp cu principalele țări membre ale G.A.T.T., în 16 noiembrie, dată prevăzută de către G.A.T.T.". Prin această luare de poziție, Statele Unite au încetat, pentru moment, să condiționeze tratativele generale de problema produselor agricole și, în același timp, au efectuat o manevră diplomatică de natură a sili țările Pieței comune să depună la timp lista de excepții.

Acum a devenit evident că tactica părții americane a reușit, dat fiind că Piața comună a reunit la Bruxelles, începînd din 10 noiembrie, consiliul său de miniștri, pentru a definitiva listele de excepții de la scăderea tarifelor vamale. Primele știri transmise de agențiile de presă anunță un debut dificil și controversat al lucrărilor consiliului.

Așadar, la 16 noiembrie runda Kennedy va fi reluată. Însă divergențele persistă, chiar dacă unele din condițiile prealabile puse de către o parte sau alta angajată în discuții, au fost momentan părăsite.

N. S. STĂNESCU

Micul război al brînzeturilor

De la începutul acestei luni, în magazinele alimentare ale celor șase state ale Pieței comune se vînd tot mai puține brînzeturi elveției. Nu este vorba despre o schimbare a gustului consumatorilor. Aceștia vor continua, probabil, să aprecieze în continuare calitățile brînzeturilor topite din Elveția. Ele vor deveni, însă, prea scumpe. De ce? De la 1 noiembrie, în țările C.E.E. au intrat în vigoare noile regulamente cu privire la prețurile produselor lactate. Ca urmare a acestor măsuri, taxele vamale au fost sporite cu mult. Ziarele dau următorul exemplu edificator: Italia percepea o taxă de 14,6 la sută asupra brînzeturilor elveției; în momentul de față, acestea se ridică la 44,35 la sută din valoarea produselor importate! Pentru Elveția, măsura va provoca pagube importante, întrucît în cursul anului trecut exporturile ei de brînzeturi s-au ridicat la 35 milioane de franci, dintre care 16,6 milioane au reprezentat valoarea vînzărilor în cele șase state ale Pieței comune.

În ansamblul comerțului exterior al Elveției, produsele lactate nu ocupă o pondere deosebită. Guvernul a găsit totuși de cuviință să ceară deschiderea urgentă a unor negocieri, întrucît afectarea acestor exporturi poate constitui un precedent periculos. Pe măsură ce alte regulamente ar putea intra în vigoare în cadrul Pieței comune, s-ar putea foarte bine ca și altor produse să li se închidă calea pătrunderii pe piețele celor șase state.

Anunțul cu privire la taxarea superioară a celebrelor brînzeturi Gruyère și Emmenthal a coincins cu publicarea unor date parțiale privitoare la deficitul comerțului exterior elvețian, în acest an. În cursul primelor trei trimestre, deficitul balanței comerciale s-a ridicat la considerabila sumă de 3 329,6 milioane franci. În comparație cu perioada corespunzătoare a anului trecut, soldul comercial pasiv a crescut cu 16,3 la sută. Ritmul exporturilor a sporit în comparație cu anul trecut, dar a fost mult sub cel al importurilor. În felul acesta s-a ajuns ca, pentru prima dată, media trimestrială a deficitului comercial să depășească un miliard de franci.

Cercetarea listei partenerilor comerciali ai Elveției ne arată, într-o bună măsură, cauzele situației. Comerțul cu statele care fac parte din Asociația liberului schimb (E.F.T.A.) s-a dezvoltat constant în cursul ultimului an și sînt perspective ca toate statele membre ale E.F.T.A. să-și intensifice cumpărăturile. Cu toate acestea, și în raporturile cu „cei șapte" s-a înregistrat un deficit — 108,2 milioane franci.

Să comparăm însă aceste cifre cu cele privind relațiile dintre C.E.E. și Elveția. În timpul ultimelor nouă luni, partea Pieței comune în importurile țării s-a ridicat la 61,6 la sută, în timp ce pentru export numai la 40,5 la sută. Aceasta a făcut ca deficitul în raporturile cu „cei șase" să se ridice numai în primele trei trimestre la impresionanta sumă de 3 777 milioane franci. După cum se vede, deficitul cu „cei șase" este superior cu aproape o jumătate miliard întregului deficit comercial al Elveției.

Balanța comercială a putut fi oarecum îmbunătățită (în condițiile menținerii deficitului) numai datorită excedentelor înregistrate în raporturile cu alte state. Partea tuturor celorlalți parteneri în comerțul Elveției se ridică la 20 la sută pentru importuri și 32,6 la sută pentru exporturi. În cursul primei părți a acestui an, este singurul grup de parteneri comerciali care nu a contribuit la agravarea situației economice a Elveției. Barierele vamale ridicate de statele Pieței comune și cele ale E.F.T.A., deși în măsură diferită, au reprezentat obstacole din ce în ce mai serioase pentru exporturile elvețiene. În ultimul an, exporturile Elveției în direcția C.E.E. au scăzut cu 2 la sută; aceasta a contribuit la adîncirea deficitului.

Noile bariere vamale ridicate în calea exporturilor de brînzeturi atestă că tendința se va accentua în viitor. Faptul justifică demersul Elveției pe lîngă autoritățile Pieței comune, primul de acest gen în relațiile cu C.E.E. Este însă greu de presupus că aceste cereri vor putea duce la o înlăturare totală a noului sistem de taxare a produselor lactate.

În orice caz, acest mic război al brînzeturilor a readus în discuția comentatorilor problema reorientării comerțului exterior elvețian spre acele state cu care se întreține relații reciproc avantajoase.

Eugen PHOEBUS

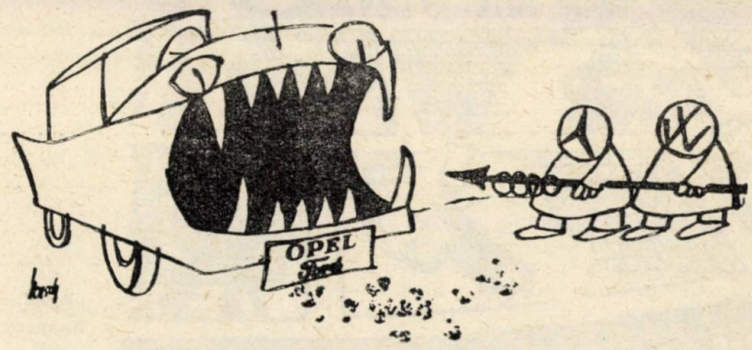

Noii aliați vest-germani, „Daimler-Benz" și „Volkswagen" în luptă cu concurența americană

(Din Handelsblatt)

LA PAZ

Actul întîi...

Schimbarea de regim din Bolivia s-a petrecut cu tot tipicul loviturilor de stat militare din America Latină. Cu momente de mare tensiune, precipitate spectaculos, cu discursuri și rafale de arme și cu surprize pregătite dinainte, în stilul unei regii care a devenit aproape clasică. Marțea trecută (3 XI), seara, radio La Paz anunța că garnizoanele militare răsculate n-au reușit în acțiunea lor rebelă, dar miercuri dimineața un avion special decola din La Paz cu un... fost președinte. Din interpret principal pe scena

Tulburări în La Paz — poliția intră în acțiune

vieții politice, Estenssoro devine figurant. Urmează, apoi, prima surpriză. Pe scenă, primul apare generalul Alfredo Ovando Candia, deși el preluase comanda răscoalei militare abia în ultima ei fază, cea din cursul zilei de miercuri. Joi urmează prima confruntare între general și mulțimile care demonstrează pentru reforme democratice. Liderul sindical Juan Lechin, unul din rivalii politici ai fostului președinte, pătrunde în palatul prezidențial, sub ocrotirea maselor de manifestanți. De la întîlnirea lui Lechin cu Ovando masele așteaptă recunoașterea de către junta militară a legitimității revendicărilor muncitorești și studențești. (Cerere întemeiată, pentru că junta a preluat puterea tocmai în urma situației create de aceste mișcări populare îndreptate împotriva lui Estenssoro). Dar, cu sau fără voia lui, Lechin întîrzie să revină. Iar faptul că, după cîteva ore, generalul Ovando apare în balconul palatului prezidențial singur, fără Lechin, stîrnește furie printre demonstranți. Cînd generalul vrea să li se adreseze, este întrerupt, huiduit. Armata deschide focul, în timp ce pe zidurile clădirilor din La Paz se afișează proclamația noilor guvernanți, care promite „alegeri democratice în cel mai scurt termen". Vineri, generalul Ovando apare din nou în balconul palatului prezidențial dar, de data aceasta, este însoțit. Nu de Lechin, ci de generalul Barrientos, care condusese din umbră întreaga acțiune pentru răsturnarea lui Estenssoro. În momentul apariției cuplului de generali, ei sînt, amîndoi, proaspeți copreședinți ai juntei. Dar, (și aici urmează a doua surpriză, care o lămurește pe prima), — în discursul său rostit din balcon, Barrientos anunță „hotărîrea" lui Alfredo Ovando de a renunța la funcția de copreședinte. Motivul nu este explicat. Dar rămîne în suspensie o întrebare logică. De ce n-a anunțat chiar Ovando această hotărîre ? Deocamdată, nu se știe. Ovando părăsește balconul palatului. În fruntea juntei rămîne, singur, Barrientos. Final de act !

Luată în sine, succesiunea, plină de surprize, a scenelor loviturii de stat, nu spune prea mult. Regia de culise explică însă și decorul și redistribuirea rolurilor.

În numărul trecut al revistei noastre, comentarul asupra evenimentelor care au precedat schimbarea regimului din Bolivia s-a oprit îndeaproape asupra surselor și istoricului conflictului dintre fostul președinte, Estenssoro, și vicepreședintele țării, generalul Barrientos. Preluarea conducerii juntei de către Barrientos ridică acum problema relațiilor dintre el și ceilalți rivali ai lui Estenssoro, și, nu mai puțin, cea a *poziției politice* a generalului în cadrul acestor relații. După cum se știe, Barrientos a debutat în viața politică pe platforma unei atitudini conectate (cel puțin în aparență) la tensiunea nemulțumirilor care frămîntau masele. Încredințîndu-i funcția de vicepreședinte, Estenssoro urmărea două scopuri : în primul rînd — să-și asigure colaborarea unei personalități care, datorită declarațiilor sale politice, își asigurase o anumită popularitate în rîndurile muncitorilor și sindicatelor. În al doilea rînd, Estenssoro voia să-l îndepărteze pe Barrientos de la conducerea armatei, rezervîndu-i-o lui Alfredo Ovando, în care avea mai multă încredere. Ironia soartei face ca tocmai Ovando să devină instrumentul principal al căderii lui. Ironia devine și mai evidentă în lumina unor declarații făcute de Estenssoro, la sosirea în Peru, unde se exilase ; fostul președinte îl învinovățește pe Barrientos pentru toate „tulburările" care au avut loc, dar — nevrînd să ardă toate punțile — →

REFLECTOR

Tunel Torino-Nisa

De curînd a luat ființă societatea pentru străpungerea masivului Mercantour : un tunel va lega localitățile italiene Coni și Torino de orașul francez Nisa. Acesta va fi al treilea tunel, după cele care străbat Mont-Blanc și Saint-Bernard, care leagă peninsula italiană de Europa occidentală.

Galeria subterană va avea o lungime de 12,800 km, din care 9,500 km pe teritoriul italian. O șosea largă de 7,50 m va permite un trafic orar de 800—900 mașini, circulînd pe trei benzi paralele.

Autostrada Soarelui

Recent, în Italia a fost inaugurată „autostrada Soarelui", lungă de 775 km. Menită să apropie regiunile industrializate din nord de cele subdezvoltate din sud — ea unește orașul Milano cu Neapole. Pentru a-și merita pe deplin denumirea pitorească, „Autostrada Soarelui" va trebui să depășească Neapole, prelungindu-se de-a lungul mării Tireniene pînă în regiunile strîmtorii Messina. Importanța ei economică, socială și turistică va crește astfel incomparabil.

„Reflexii pentru 1985"

se intitulează volumul de 156 pagini, editat de **Documentation française**, care conține raportul unui grup de experți din cadrul lucrărilor preparatorii ale celui de-al 5-lea plan al Franței. Estimațiile raportului sînt multilaterale. Reține atenția, de pildă, cele referitoare la fenomenele demografice franceze în perspectiva viitoarelor două decenii. Astfel, populația totală se consideră că va ajunge în 1985 la 57,3 milioane față de 45,7 milioane. Populația activă va crește de la 19,1 milioane în 1960 la 21,9 milioane în 1985 ; în cadrul acesteia, cea din agricultură va descrește de la 4,5 milioane (23 la sută din total), la 2,4 milioane (11 la sută din total), cea din industrie va spori de la 8,2 la 9,6 milioane (de la 42 la sută la 44 la sută din total), iar cea ocupată în sectorul serviciilor de la 6,4 la 9,9 milioane (de la 35 la sută la 45 la sută din totalul populației active).

Podul Verrazano

Giovanni de Verrazano, spune legenda, a fost primul european care a intrat în 1524 cu corabia sa în portul New York. 440 de ani mai tîrziu cel mai lung pod suspendat din lume, peste golful amintit a fost botezat Podul Verrazano. La 17 noiembrie el va fi inaugurat oficial și va face legătura între Brooklyn și Staten Island. Lungimea totală a podului, inclusiv căile de acces este de 4,5 km,

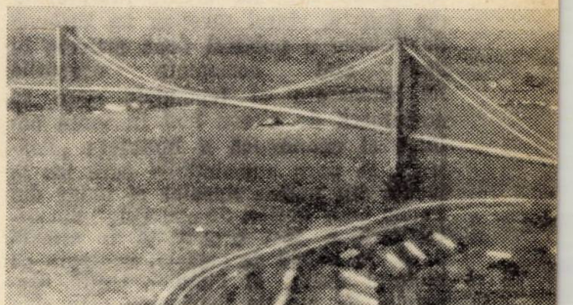

iar partea suspendată propriu-zisă din mijloc este de 1 307 m, cu 18 m mai lungă decît vestitul pod „Golden-Gate" din San Francisco, care deținuse pînă acum recordul de lungime.

ţile în urma lui — elogiază „meritele" lui Ovando pe care il prezintă ca o victimă a situaţiei.) Dar Barrientos şi-a păstrat influenţa în rîndurile armatei (ceea ce explică şi faptul că acum el a putut rămîne singur în fruntea juntei) şi totodată a acţionat pentru creşterea autorităţii sale în faţa sindicatelor. Astfel, în perioada cînd s-au intensificat mişcările pentru revendicări economice şi sociale, Barrientos a preluat conducerea Ministerului Muncii unde se părea că va acţiona în spiritul criticilor pe care le-a formulat la adresa politicii

oficiale. În ziarele latino-americane care analizează ascensiunea lui Barrientos prin prisma ultimelor evenimente, se exprimă şi păreri în sensul că opiniile opoziţioniste ale lui Barrientos ar fi fost mai degrabă trepte ale scării pregătite de el pentru accesul la puterea supremă.

Cariera politică a lui Barrientos este pusă în legătură şi cu interesele monopolurilor nord-americane care deţin în Bolivia importante pîrghii economice. Un articol publicat zilele acestea pe o pagină întreagă a ziarului uruguayan *Marcha*, sub semnătura lui Sergio Laxalde, are ca moto următorul text: „La mijlocul lunii ianuarie, în cadrul unei recepţii diplomatice care a avut loc în La Paz, ataşatul aeronaval al S.U.A., a repetat în cîteva rînduri (cu o ostentaţie stimulată poate şi de alcool): „Barrientos va fi preşedintele Boliviei. Aceasta este dorinţa ţării mele!" Tot în aceleaşi zile, ale înteţirii tulburărilor din Bolivia, ziarul elveţian *La Tribune de Genève* a publicat două articole în care sînt comentate eşecurile lui Estenssoro şi tendinţele care se conturează de cîteva luni în viaţa politică şi economică a Boliviei: „Pentru a se para ameninţările care ies la iveală din partea minelor şi chiar din partea unor unităţi de „guerilla" din estul ţării a fost organizată o armată nouă, de 10 000 de oameni, echipată cu ajutorul masiv al Statelor Unite. Generalul de aviaţie Barrientos este simbolul noii orientări politice".

Totuşi, din balconul palatului prezidenţial nu s-a vorbit, în acest context, despre orientarea de viitor a juntei. Primele sale luări de poziţii sînt concepute sub imperativul situaţiei politice ce s-a creat prin acţiunile de masă împotriva lui Estenssoro.

Junta şi-a făcut cunoscută hotărîrea de a se călăuzi după constituţia din 1945, care prevede menţinerea naţionalizării minelor, proclamarea reformei agrare şi votul universal.

Este lesne de înţeles că bolivienii aşteaptă manifestarea în practică a poziţiei de principiu adoptată de junta.

În antractul politic al loviturii de stat se cristalizează acordurile şi probabil şi dezacordurile în sînul „Consiliului revoluţionar al poporului" constituit după căderea lui Estenssoro. Consiliul grupează forţe politice care îl sprijină pe Barrientos. Într-o declaraţie prezentată juntei, Consiliul a cerut ridicarea stării de urgenţă. Programul Consiliului prevede, printre altele, elaborarea unui plan pentru dezvoltarea ţării şi protejarea industriei naţionale.

Cum vor fi rezolvate problemele democratizării ţării, care i-au pus în mişcare pe muncitori şi pe studenţi, cum vor fi soluţionate cerinţele economiei — reutilarea minelor, dotarea agriculturii cu mijloace tehnice mai productive? Noua distribuire a rolurilor pe scena politică nu este încă edificatoare, deşi cel de figurant, hărăzit lui Lechin, şi numirea lui Ovando în postul de comandant suprem al armatei, ar putea oferi domeniul unor speculaţii asupra viitorului. Se va repeta oare jocul lui Estenssoro? Iar dacă nu, ce rezolvare concretă vor găsi problemele vitale ale ţării?

Deocamdată răspunsul întîrzie. Cortina pentru actul doi încă nu s-a ridicat...

Eugen POP

TUNIS

Actualitate politică

Alegerile de la 8 noiembrie au desemnat noul preşedinte al Republicii şi noii deputaţi în Adunarea Naţională (90 de deputaţi, pe termen de 5 ani).

Spre deosebire de ultimele alegeri parlamentare din noiembrie 1959, de data aceasta nu s-a mai votat pe baza listelor „Uniunii Naţionale" din care făceau parte reprezentanţi ai diferitelor organizaţii şi grupări politice naţionale, ci pe baza listelor de candidaţi ai Partidului Socialist Destourian (fostul partid Neo Destour). Singurul candidat la preşedinţie a fost Habib Burqhiba, preşedintele partidului guvernamental.

Scrutinul a avut loc la scurt timp după cel de-al 7-lea Congres al partidului guvernamèntal care s-a ţinut la Bizerta între 19 şi 22 octombrie.

Astăzi, după cinci ani de la precedentele alegeri, sarcinile etapei actuale de dezvoltare a ţării au fost dezbătute la recentul congres al partidului destourian, denumit „Congresul destinului". El a dezbătut o serie de probleme hotărîtoare pentru destinele ţării: elaborarea unui nou plan economic şi reorganizarea structurii interne a partidului. Programul nu este considerat însă ca fiind prea promiţător.

Recent, buletinul Băncii Centrale din Tunisia a dat publicităţii o serie de cifre economice. Unele dintre ele merită

Cu doi ani mai devreme

Congresul partidului Uniunea Democratică Naţională din Brazilia l-a desemnat pe Carlos Lacerda candidat pentru viitoarele alegeri prezidenţiale. Gălăgiosul guvernator din Guanabara a obţinut în sfîrşit ceea ce îşi dorea de mult timp. În vederea cîştigării votului din partea partidului său, Lacerda a întreprins ultima dată o călătorie prin mai multe state braziliene unde a stabilit contacte cu conducătorii U.D.N.-işti şi a făcut numeroase declaraţii pentru presă. Pretutindeni el a lăsat să se înţeleagă că mulţi dintre şefii partidului din care face parte sînt pentru candidatura lui. Ziarul **Correio da Manha** a observat însă că în timpul acestui voiaj Carlos Lacerda nu s-a deplasat şi în Minas Gerais şi acest lucru n-a fost întîmplător: guvernatorul statului Minas Gerais, Magalhaes Pinto, cel care a avut un rol deosebit în înlăturarea lui Joao Goulart, îşi anunţase mai de mult intenţia de a candida pentru funcţia de preşedinte din partea aceluiaşi partid. În faţa acestei situaţii, Carlos Lacerda a dezlănţuit o campanie de calomnii împotriva lui Magalhaes Pinto. Acesta nu şi-a anunţat însă renunţarea la hotărîrea sa de viitor candidat. La congres, după cum notează **Jornal do Brasil**, a lipsit tocmai Magalhaes Pinto. Şi nu numai el. Mulţi alţi conducători U.D.N.-işti, printre care ministrul de justiţie, au refuzat să participe la lucrările de duminică din aceleaşi motive. De asemenea deputatul U.D.N.-ist Amaral Neto a ţinut un discurs în care s-a pronunţat deschis împotriva lui Lacerda. „Lacerda, a spus el, are o mentalitate de dictator şi propunerea ca el să candideze pentru funcţia de preşedinte al ţării ar fi cea mai mare crimă pentru Brazilia".

Se notează o rezistenţă puternică şi din partea conducătorilor altor partide braziliene.

Alegerile vor avea loc abia peste doi ani. Preşedintele Castelo Branco a declarat că e prematur să înceapă campania electorală atît de devreme, subliniind că acest lucru ar perturba acţiunile pe care guvernul federal le întreprinde în domeniul economic şi social. Forţînd lucrurile, Lacerda a obligat partidele braziliene să desemneze candidaţii de pe acum. El pare atît de hotărît să fie favoritul cursei, încît la propunerea lui Branco de a conduce delegaţia braziliană la lucrările Adunării Generale a O.N.U. din acest an n-a dat nici un răspuns.

Presa din Brazilia îşi exprimă îndoiala în privinţa victoriei lui Lacerda şi înclină să creadă că datorită distanţei de doi ani, el nu va gusta intens nici măcar plăcerea emoţiilor din această nouă acţiune a sa.

I. D.

să fie relevate. La o populație de circa 4 milioane de locuitori, 600 000 de șomeri, o balanță de plăți deosebit de deficitară, în care importurile sînt de două ori mai mari decît exporturile, o producție cerealieră care a atins, în cursul acestui an, doar 65 la sută din producția pe anul trecut. În plus, Tunisia a trebuit să facă față represaliilor franceze pentru exproprierile de pămînt din primăvară. Represaliile au constat în suprimarea totală a privilegiilor comerciale pe care Franța le-a acordat întotdeauna Tunisiei. Dacă nu-și va schimba hotărîrea, exporturile Tunisiei spre această țară, reprezentînd aproape jumătate din comerțul ei exterior, vor fi apăsate de taxe vamale și supuse concurenței mondiale.

Lovitura a accentuat depresiunea financiară în care se găsea Tunisia ; acesta a fost motivul pentru care acum o lună, la recomandarea Fondului Monetar Internațional, guvernul tunisian a devalorizat dinarul cu 21 la sută. Devalorizarea a fost condiția pentru obținerea unui împrumut de 14 milioane de dolari din partea Fondului. Este o măsură care lovește în economia internă a Tunisiei, deoarece devalorizarea nu poate să nu ducă, după aprecierile economiștilor, la o creștere a costului vieții cu cel puțin 10 la sută. Prețurile mărfurilor importate au și început să crească. În același timp, guvernul a decretat înghețarea salariilor pînă la sfîrșitul anului viitor.

În aceste condiții, destul de grele, congresul partidului guvernamental a elaborat un plan economic pe următorii ani în lumina a ceea ce s-a realizat în planul experimental pe trei ani, încheiat recent. Noul plan face parte dintr-un plan general pe zece ani — începînd cu anul 1962 — care a fost defalcat într-un preplan (1962—1964) avînd drept obiective crearea unei economii rurale stabile și organizarea unui sector industrial, și un plan mai larg pe o perioadă de patru ani.

În discursul de deschidere a congresului, președintele Burghiba declara, printre altele : „Nu dorim nici un rău burgheziei, ea este utilă națiunii". Astfel s-a exprimat într-un anumit sens reorientarea politicii economice a guvernului. Dacă, pînă acum cîteva luni, unul din obiectivele planului economic era socializarea și extinderea sectorului cooperatist în mediul rural, actualul congres „a marcat o frînă foarte evidentă", după expresia revistei *Jeune Afrique*. a acestei politici, subliniind intenția guvernului de a încerca să reanimeze și să extindă sectorul privat. Planul economic, de altfel, nu prevede limitarea dreptului de proprietate agricolă, măsură care era de așteptat după naționalizările pămînturilor aparținînd proprietarilor latifundiari străini. Sînt date asigurări capitalului privat, este revalorizată inițiativa individuală, se apreciază ca utilă limitarea naționalizărilor.

Congresul a luat, de asemenea, o serie de hotărîri pe linia unor schimbări în cadrul partidului. Biroul Politic va cuprinde de acum încolo 50 de membri în loc de 14, iar organul suprem va fi reprezentat de un prezidiu format dintr-un număr foarte mic de membri desemnați cu toții de președintele Burghiba personal. În felul acesta, Burghiba va putea ține frînele în mînă mai strîns decît înainte.

„Șeful partidului este, la urma-urmelor, un om ca toți oamenii și ca toți oamenii — muritor". Este pentru prima oară cînd Burghiba face, în mod public, aluzie la problema succesiunii sale și aceasta în legătură cu propunerea de a-i reveni lui însuși dreptul de a-și desemna succesorul, sau cel puțin cercul de oameni din care urmează să fie ales.

O problemă care preocupă în mod deosebit cercurile politice tunisiene sînt relațiile care ar trebui să se stabilească între oamenii vechi din partid, „foștii combatanți" și oamenii „moderni", tinerii abia ieșiți din universitățile franceze, subliniindu-se necesitatea de a „împrospăta" conducerea statului și a partidului. Deoarece, după cum apreciază oamenii politici tunisieni, pentru a fi asigurată, continuitatea trebuie să se realizeze într-o „atmosferă de comprehensiune reciprocă". „Felul cum va fi rezolvată această problemă, consideră revista *Jeune Afrique*, va dovedi dacă ea va constitui un exemplu și un precedent".

Rodica GEORGESCU

Ceremonie protocolară la Riad. Noul rege Feisal al Arabiei Saudite primind corpul diplomatic

REFLECTOR

Bilanțul financiar al expoziției

Revista **U. S. News and World Report** face cunoscute cititorilor săi o serie de îndoieli în legătură cu succesul financiar al Expoziției internaționale de la New York.

În primul sezon, care s-a încheiat la 18 octombrie, cea mai mare dezamăgire a constituit-o numărul neașteptat de mic de vizitatori din zona orașului New York. Deși erau așteptate 40 de milioane de persoane numai aproximativ 26 de milioane au vizitat expoziția. De asemenea, organizatorii expoziției contau pe un venit de 53 milioane de dolari, din care orașul New York urma să primească 24 de milioane de dolari pentru îmbunătățirile permanente pe care le realizase pe amplasamentul expoziției, restul de 29 milioane de dolari urmînd să fie destinați construirii unui lanț de parcuri.

Dar la 31 august, data la care s-a încheiat ultimul raport financiar, venitul expoziției era de numai 12,6 milioane dolari. Raportul indica necesitatea ca ea să-și tripleze venitul în sezonul 1965 pentru a realiza obiectivul inițial.

Pentru al doilea — și ultimul — sezon al expoziției de anul viitor, judecătorul Samuel I. Rosenman, consultant al secției de concesiuni al expoziției, arăta că „se caută un mijloc serios și radical pentru sporirea numărului vizitatorilor. Încercăm ca expoziția să prezinte mai multă atracție pentru un număr mai mare de locuitori din zona orașului New York".

Unele oficialități ale expoziției sînt de părere că numărul vizitatorilor va crește anul viitor datorită publicității pe care o vor face chiar vizitatorii de pînă acum ai expoziției. În orice caz, au fost elaborate planuri de schimbări, în special în parcul de distracții.

Cercetările științifice

Cheltuielile pentru cercetări științifice ocupă în Occident un loc variabil, de la țară la țară. O statistică publicată de **Corriere de la Sera** arată că cheltuielile făcute în acest domeniu se ridică în S.U.A. la 2,8 la sută din produsul național brut, în Anglia — 2,5 la sută, în Japonia — 1,6 la sută, în R.F.G. — 1,4 la sută, în Franța — 1,3 la sută, în Italia — 0,46 la sută etc.

Economia elvețiană

Un bilanț interesant al dezvoltării economiei Elveției oferă Uniunea Băncilor Elvețiene într-o broșură intitulată **L'Evolution économique de la Suisse : 1939—1964.** Lucrarea arată că populația federației elvețiene a crescut în acest interval cu 38 la sută. Venitul național a sporit de la 8,5 la 42,7 miliarde franci. Dar, după cum se arată în broșură, „această dezvoltare economică a avut consecințe dezagreabile, în special în ce privește creșterea costului vieții... Între 1939 și jumătatea anului 1964 indicele prețurilor la cumpărături a crescut de 2,07 ori". Totodată, lucrarea menționează că „Elveția este o țară cu o balanță comercială structural deficitară". Numai importul masiv de capital străin a făcut ca acest lucru să nu aibă urmări grave asupra ansamblului economiei elvețiene.

Locuitori și credite

Tunisia și Danemarca au cîte 4 milioane de locuitori fiecare. În timp ce Tunisia, țară cu economia în curs de dezvoltare, a primit din partea B.I.R.D. un credit de 7 milioane dolari, Danemarca a fost creditată (de aceeași bancă) cu suma de 44,7 milioane dolari. În fața acestei operații financiare, observatorii economici se întreabă : care dintre cele două țări avea, la urma urmei, o nevoie mai presantă de credite pentru dezvoltarea economiei ?

NEW YORK

Colaborare în spațiul extraatmosferic

Pătrunderea omului în spațiul cosmic a deschis un nou și vast domeniu al colaborării internaționale închinate cauzei păcii și progresului uman. Cadrul cel mai adecvat și mai cuprinzător pentru desfășurarea acestei colaborări l-a oferit, cum era firesc, Organizația Națiunilor Unite. În acest scop, a fost creat în 1959 de către Adunarea Generală, ca organ al ei, Comitetul O.N.U. pentru utilizarea pașnică a spațiului extraatmosferic. El include astăzi 28 de țări, printre care 8 țări socialiste, 12 țări din Asia, Africa și America Latină și 8 țări din Europa occidentală, America de Nord și Australia.

Comitetul are două subcomitete compuse din reprezentanții tuturor statelor membre: subcomitetul științific și tehnic și subcomitetul juridic.

Reprezentantul R. P. Romine ocupă în comitet postul de vicepreședinte.

Lunile octombrie și noiembrie 1964 au constituit o perioadă de susținută activitate a Comitetului și a subcomitetului său juridic. Pe ordinea de zi a subcomitetului juridic se aflau înscrise: proiectul de convenție privind asistența pentru cosmonauți și vehiculele spațiale și înapoierea lor statului care le-a lansat; proiectul de convenție referitor la răspunderea pentru prejudiciile cauzate de obiecte lansate în spațiul cosmic.

Sînt probleme pe care Comitetul le-a primit pentru rezolvare din partea Adunării Generale a O.N.U., care a adoptat în unanimitate, în 1963, o „Declarație cu privire la principiile juridice care guvernează activitățile statelor în explorarea și utilizarea spațiului extraatmosferic."

Aceste principii, — ca și altele — trebuie să fie dezvoltate în convențiile internaționale pe care subcomitetul juridic are mandatul să le alcătuiască. Lucrările desfășurate, cu toate că au marcat realizarea unor progrese în alcătuirea convenției cu privire la asistența pentru cosmonauți, n-au putut duce la elaborarea textelor definitive ce ar urma să fie supuse Comitetului și — de către acesta — Adunării Generale a O.N.U. Problemele sînt noi și complexe. Deși dezbaterile s-au desfășurat într-o atmosferă de lucru și colaborare, atingînd deseori subtile probleme juridice, și obținerea unui acord între statele membre, acestea implică eforturi suplimentare. Este necesar — așa cum a subliniat și reprezentantul R.P.R., M. Haşeganu, în cursul dezbaterilor — ca la aceste convenții de interes universal să poată participa toate statele. Aceasta ar însemna să se pună capăt practicii — susținută și în cadrul subcomitetului de unele delegații — prin care se îngrădește posibilitatea ca toate statele să devină părți la convențiile pregătite de O.N.U. sau de conferințele convocate de ea.

În ce privește Comitetul O.N.U. pentru utilizările pașnice ale spațiului extraatmosferic, pe ordinea sa de zi figura examinarea rapoartelor celor două subcomitete: raportul subcomitetului științific și tehnic (care și-a ținut sesiunea în primăvara acestui an la Geneva) și a subcomitetului juridic.

În cursul dezbaterilor au fost trecute în revistă succesele înregistrate în explorarea și utilizarea spațiului cosmic în cursul ultimului an și, în primul rînd, rezultatele deosebit de importante obținute de U.R.S.S., prin lansarea navei Voshod, și de S.U.A., prin fotografierea suprafeței de la mică distanță a Lunei. Pe lîngă acestea, numeroase țări dezvoltă programe spațiale naționale sau în colaborare cu alte state.

Pornind de la necesitatea intensificării explorării și utilizărilor spațiului cosmic, reprezentantul R.P.R., M. Haşeganu — care este și vicepreședintele Comitetului — în luarea sa de cuvînt a subliniat că, în raport cu ritmul progresului tehnic și cu sporirea numărului de țări care participă la activitățile spațiale, răspunderea Comitetului O.N.U. pentru utilizările pașnice ale spațiului extraatmosferic, în problema organizării cooperării internaționale în acest domeniu, crește necontenit.

Amploarea cercetărilor științifice spațiale — cărora li se acordă atenția cuvenită și în țara noastră — justifică convocarea în 1967 a unei Conferințe internaționale pentru problemele spațiului cosmic (problemă discutată de subcomitetul științific și tehnic) și găsirea unor metode noi și cît mai adecvate în vederea promovării tot mai largi a cooperării internaționale în explorarea și utilizarea spațiului cosmic.

În lumina acestor idei esențiale, reprezentantul Republicii Populare Romine a subliniat importanța unor recomandări ale subcomitetului științific și tehnic, supuse spre aprobare Comitetului, cum ar fi dezvoltarea schimbului de informații, în special prin întocmirea de către Comitet, din doi în doi ani, în colaborare cu Secretariatul O.N.U., a unei expuneri asupra activităților naționale și internaționale în domeniul explorării spațiului cosmic și prin alcătuirea unor lucrări de popularizare asupra scopurilor și posibilităților activităților spațiale; dezvoltarea colaborării internaționale în domeniul învățămîntului și formării profesionale în domeniile de bază legate de utilizările pașnice ale spațiului extraatmosferic, punerea instalației de rachete-sondă de la Thumba din India sub patronajul O.N.U., planurile pentru crearea unui centru meteorologic mondial etc.

În încheierea lucrărilor sale, Comitetul a adoptat recomandările subcomitetului tehnico-științific și a decis crearea unui grup de lucru pentru rezolvarea problemelor legate de convocarea, sub egida O.N.U., în 1967, a unei conferințe internaționale privind explorarea și utilizarea în scopuri pașnice a spațiului cosmic.

În cadrul sesiunii s-au înregistrat noi progrese pe calea colaborării bilaterale între state. De atenție s-a bucurat comunicarea privind acordul sovieto-american privitor la colaborarea în probleme ale spațiului cosmic. Datorită acestuia s-au creat noi posibilități pentru schimburi științifice importante. Pe tărîmul informațiilor meteorologice, aceste schimburi se vor efectua, între altele, și pe calea unei linii speciale de legătură între Moscova și Washington. În afară de acesta, s-au mai realizat aranjamente relativ la folosirea de către ambele țări a sateliților în vederea alcătuirii unei hărți magnetice mondiale.

În concluzie — o sesiune rodnică, deschizătoare de perspective în direcția conlucrării mondiale în acest domeniu.

Al. BOLINTINEANU

Pe plaja Mazagone, la sud de Huelva, pe coasta atlantică a Spaniei, s-au desfășurat manevrele militare navale spaniolo-americane. Cîteva zeci de vase de război, cîteva zeci de mii de militari aparținînd forțelor armate ale celor două state, au debarcat, în amintitul punct, timp de cîteva ore. „Spectacolul" s-a desfășurat în fața unor tribune ridicate în apropierea locului „ostilităților", tribune pline de amirali, generali, ofițeri americani și spanioli. Debarcarea a fost începută de infanteria marină spaniolă. Abia după aceea au intrat „în foc" și trupeleamericane, înzestrate cu tunuri, tancuri, diverse vehicule și altă tehnică de luptă.

Subliniind semnificativ această tactică, ziarele au reținut de asemenea că manevrele au prilejuit moartea mai multor militari, că Spania a participat la acțiuni de acest gen împreună cu trupe ale unui stat din N.A.T.O., și au reamintit că Marea Britanie a anulat un proiect mai vechi privind efectuarea unor manevre navale împreună cu marina spaniolă.

SANAA

Acordul yemenit

Ultimele focuri de armă în războiul yemenit? Ordinul de încetare a luptelor a ajuns pînă la detaşamentele răzleţite prin deşertul legendar al acestui colţ de lume căruia, altă dată, i se spunea Arabia fericită. S-ar părea că problema yemenită este pe punctul de a dobîndi o soluţie acceptabilă pentru părţile implicate. Negocierile, lipsite de publicitate, desfăşurate în ultimele zile ale lui octombrie în cadrul modest al unui orăşel sudanez, s-au soldat cu o formulă provizorie de încetare a ostilităţilor care lasă deschisă uşa tratativelor pentru o reglementare politică a aspectelor spinoase. La masa negocierilor au luat loc yemeniţii: reprezentanţii guvernului republican şi mandatarii forţelor regaliste. Săptămîna de discuţii în jurul aceleiaşi mese a fost pregătită în timpul mai multor săptămîni de contacte anevoioase. Rolul principal în determinarea actualei evoluţii l-au avut Republica Arabă Unită şi Arabia Saudită. Cele două state erau angajate în conflictul din Yemen prin sprijinul acordat beligeranţilor. R.A.U. a venit în ajutorul tinerei republici yemenite iar Arabia Saudită a încurajat incursiunile grupurilor regaliste. Răsturnarea regimului monarhic, în septembrie 1962, şi constituirea Republicii Arabe Yemen a reprezentat ceea ce *Der Stern* denumea plastic „ziua care a şters o mie de ani". Unei ţări care mai trăia încă în noaptea Evului Mediu i s-a deschis, dintr-o dată, un drum nou. Monarhii de tip feudal şi protectorii lor dădeau semne de nelinişte. *Daily Telegraph* scria în acele zile: „După toate indiciile, revoluţia din Yemen va influenţa asupra situaţiei din sudul Peninsulei Arabice. Această revoluţie este considerată şi ca o lovitură dată regimurilor reacţionare". Fostul rege Ibn Saud a dovedit o generozitate, care nu-i era de obicei proprie, în deschiderea porţilor tezaurului său pentru finanţarea adepţilor monarhiei yemenite. Lăzi cu aur au plecat din palatele de basm ale Ryadului către peşterile şi oazele în care mercenarii imamului detronat se regrupau. Curăţirea Yemenului de detaşamentele regaliste n-ar fi constituit o operaţiune de lungă durată dacă acestea nu ar fi dispus de bazele de aprovizionare saudite şi de posibilitatea de a se refugia dincolo de frontiera imprecisă dintre cele două ţări. Relativ îndelungata supravieţuire a grupărilor monarhului alungat se explică prin masivitatea sprijinului primit din exterior. Repetatele înfrîngeri pe cîmpul de luptă au anulat speranţele imamului de a se reîntoarce pe tron şi au micşorat treptat bunăvoinţa susţinătorilor săi. Procesul de consolidare a Republicii Arabe Yemen nu mai putea fi oprit. Deşi partida părea pierdută, liderii regalişti, mînaţi de ambiţiile lor, continuau o vărsare de sînge inutilă. Acţiunile de guerilă cauzau destule dificultăţi tinerei republici, încetineau ritmul prefacerilor mai ales în domeniul economic.

Lupta pentru putere din Arabia Saudită, finalizată prin instaurarea unui nou rege, a avut consecinţe şi în privinţa conflictului yemenit. Noul rege Feisal acordă prioritate unor probleme interne, exprimînd intenţia de a depăşi ceea ce *Le Monde* denumea „un feudalism care este demodat pentru secolul XX".

Conferinţa arabă de la Alexandria a prilejuit, în septembrie, întîlnirea dintre preşedintele Nasser şi Feisal, care încă nu fusese instalat rege. Cei doi conducători au purtat tratative şi în privinţa Yemenului, principalul element de discordie în relaţiile dintre Cairo şi Ryad. Deşi dorinţa de modificări în orientarea politică era evidentă la Feisal, el avea unele reţineri, întîrzia ceea ce putea deveni o cotitură în evaluarea problemei yemenite. Restabilirea păcii în Yemen putea fi, însă, un pas important pe calea reconcilierii interarabe şi factorul acesta l-a determinat, pare-se, pe Feisal să dovedească supleţe în tratativele de la Alexandria. Întrevederile dintre Nasser şi Feisal au încălzit atmosfera, pînă atunci rece, în relaţiile dintre cele două ţări, realizîndu-se în final o înţelegere deplină privind o acţiune comună pentru a se pune capăt războiului din Yemen.

Operaţiunile militare au luat sfîrşit cu 12 ore înainte de termenul stabilit, ceea ce constituie un început promiţător. Actul al doilea îl va reprezenta convocarea, la 23 noiembrie, într-un oraş de pe teritoriul Yemenului, a unei conferinţe naţionale care urmează să rezolve „pe cale paşnică diferendele existente". La conferinţă vor lua parte 169 şefi de triburi, conducători religioşi şi militari, precum şi participanţii la reuniunea preliminară din Sudan. Conferinţa se va bucura de concursul R.A.U. şi al Arabiei Saudite. La Sanaa, preşedintele Al-Sallal a anunţat o amnistie şi posibilitatea reîntoarcerii în ţară pentru toţi cei care au acţionat împotriva republicii, cu unica obligaţie de a depune armele. Măsurile sînt menite a netezi drumul pentru reuşita conferinţei de la sfîrşitul lui noiembrie.

Desigur, fără a anticipa deciziile proiectatei conferinţe, se ridică problema perspectivelor Yemenului. Ce va însemna, practic, acordul între republicani şi monarhişti? „Acest acord, spunea Al-Sallal, contribuie la consolidarea regimului republican, la menţinerea şi întărirea păcii şi prosperităţii în întreaga ţară, precum şi la încetarea ciocnirilor militare". Aprecierea unanimă este că, asigurîndu-şi stabilitatea internă necesară, Yemenul va putea aplica programul de dezvoltare preconizat de conducătorii de la Sanaa. Mai rămîne doar un singur punct de incertitudine: vor înceta şi periodicele atacuri împotriva Yemenului, declanşate de pe teritoriul Federaţiei Arabiei de sud?

În momentul primului pas pe calea reglementării dificilului dosar yemenit nu trebuie omise eventualele complicaţii care mai pot interveni. Conferinţa de la 23 noiembrie are o sarcină complexă şi reuşita ei depinde de intenţiile cu care vor sosi participanţii.

Eugeniu OBREA

SANAA

REFLECTOR

Suedezii cunoşteau data atacului german împotriva U.R.S.S.

În cartea sa de memorii, Eric Boheman, fostul ambasador suedez la Washington, arată că guvernul ţării sale cunoştea, cu o lună înainte, data atacului german împotriva Uniunii Sovietice din 1941. Doi tineri matematicieni suedezi izbutiseră să descifreze codul secret german. Reconstruind maşina de descifrat germană, suedezii au putut să urmărească întreaga corespondenţă a legaţiei Reich-ului din Stockholm cu Berlinul. Astfel, ei au obţinut informaţii despre manevrele germane din Norvegia şi Finlanda, despre bătălia navală dintre crucişătoarele Bismarck şi Hood, precum şi despre data la care va fi declanşată „operaţia Barbarossa", numele de cod al invaziei germane împotriva U.R.S.S. Situaţia aceasta a durat pînă în 1942, cînd germanii au schimbat codul.

„Şi apoi a izbucnit războiul"

Regizorul şi scriitorul italian Domenico Paolella a reconstituit clipă de clipă ziua de 31 august 1939 premergătoare izbucnirii ultimului război mondial, aşa cum s-a desfăşurat ea în întreaga Europă. Scriitorul a recuperat materiale din arhivele secrete de la Wilhelmstrasse, Foreign Office, Quai d'Orsay şi Palazzo Chigi, a folosit jurnale intime publicate şi nepublicate, telegrame telefonate, fonograme, rapoarte stenografiate, cronici din ziare şi anunţuri economice. Cartea se va intitula „Şi apoi a izbucnit războiul".

Restaurarea catedralei

Celebra catedrală din Reims, opera vechilor arhitecţi ai veacului al XIII-lea francez, face actualmente obiectul unor serioase restaurări artistice. Obuzele anului 1914, incendiile, cutremurele, apa infiltrată şi apoi îngheţată în crăpăturile pietrelor, toate acestea au lăsat urme îngrijorătoare. Cel mai dramatic aspect îl prezintă însă statuile mutilate de vreme. Pentru a evita continua lor dezagregare, s-a hotărît ca vechile statui să fie înlocuite prin copii realizate de un grup de sculptori francezi moderni dispuşi şi capabili să-şi integreze creaţiile într-un ansamblu a cărui unitate va trebui respectată. Originalele vor fi expuse într-un muzeu, astfel încît admiratorii trecutului artistic să poată face oricînd comparaţia.

Un tablou de 9000 de ani

Într-un templu din localitatea Chatal Hüjük, provincia Anatolia de sud, s-a descoperit un tablou mural ce datează din cel de al 7-lea mileniu dinaintea erei noastre, reprezentînd albine şi faguri. Există indicii că albinăritul şi-ar avea originea nu în Egipt, ci în Asia Mică, unde s-a practicat cu cel puţin 9 000 de ani în urmă. Aşadar, albina este una dintre primele vieţuitoare pe care omul le-a pus în slujba sa.

„Steaua Indiei"

„Steaua Indiei", cel mai mare safir din lume, precum şi numeroase alte pietre preţioase evaluate în total la peste 300 000 dolari, au fost furate de la muzeul de istorie naturală din New York. Pietrele preţioase, aparţinînd colecţiei J. P. Morgan, au dispărut în cursul nopţii, de la etajul 4 al muzeului, în timp ce acesta era supravegheat de şapte paznici.

SANTIAGO

Drumul lui Eduardo Frei

Săptămîna trecută, la Santiago, delegaţii a 62 de ţări, între care trei vicepreşedinţi şi nouă miniştri de externe, au asistat la ceremonia instalării lui Eduardo Frei în funcţia de preşedinte al Republicii Chile.

Pentru prima dată în istoria continentului latino-american, la conducerea unei ţări vine un guvern democrat-creştin. Senatorul Eduardo Frei a cîştigat alegerile din septembrie cu un procent de 55,8 din totalul voturilor. În intervalul scurs de la această dată el a făcut suficiente declaraţii şi a acordat multe interviuri pentru presă cu privire la programul său. *(El libro azul* — cartea albastră), la drumul pe care poporul chilian îl va străbate în următorii şase ani de perioadă prezidenţială. Cartea albastră a fost discutată de toate cercurile politice, economice şi sociale din ţară şi, în acelaşi timp, a fost parcursă cu atenţie şi interes de mulţi observatori politici latino-americani, întrucît Chile este considerată ca fiind printre puţinele ţări în care ordinea administrativă se caracterizează prin mai multă statornicie, iar formula civilă de guvernămînt a devenit tradiţie.

Imediat după anunţarea victoriei de la 4 septembrie, Eduardo Frei a declarat: „Nu cred că voi întîmpina opoziţia guvernelor latino-americane. Vom înfăptui revoluţia promisă. Nu cred că integrarea economică va mai putea să prospere mult în cadrul formulelor actuale".

În toate celelalte împrejurări ulterioare, noul preşedinte a subliniat idei asemănătoare acesteia. Recent, referindu-se la Organizaţia Statelor Americane, el a caracterizat-o drept un „organism anacronic care trebuie modificat", iar Asociaţia Latino-Americană pentru comerţ liber ca ceva „steril, care nu justifică nici pe departe speranţa statelor membre". El s-a pronunţat de asemenea pentru lărgirea relaţiilor cu toate ţările lumii, indiferent de forma lor de guvernămînt.

Cît priveşte problemele interne fundamentale pe care Eduardo Frei va trebui să le rezolve, acestea par a fi, în primul rînd *cuprul, pămîntul şi întreprinderile private.*

Chile se situează pe locul trei pe lista ţărilor producătoare de cupru. Anual, întreprinderile de exploatare a acestui minereu produc în jurul a 600 000 de tone şi se prevede o creştere pînă la un milion, în timp ce pentru necesităţile interne vor continua să ajungă numai 12 000 de tone. Investiţiile iniţiale de 3 500 000 dolari făcute de companiile străine în minele de cupru au adus în decursul a 50 de ani un profit de aproximativ 3 450 000 000 dolari, din care Republicii Chile i-au revenit doar 300 000 000. Cele două mari companii cu capital nord-american — „Anaconda" şi „Kenecott", prin filialele „Chile Exploration", „Andes Copper Mining" şi „Barden Copper" obţin profituri fabuloase. În programul său, preşedintele Eduardo Frei a inclus „o participare mai mare a statului chilian la beneficiile realizate de aceste întreprinderi" şi instituirea unui control mai sever în ceea ce priveşte exportul acestui minereu.

...„Cuprul, a declarat el, se va afla acolo unde va dori statul chilian. Exportul lui va fi în mîinile guvernului. El îl va comercializa cu orice ţară, fără nici un fel de restricţii, ţinînd seama exclusiv de interesele naţionale". Amintindu-şi de programul electoral al lui Salvador Allende, mulţi observatori de la Santiago înclină să creadă că soluţia cea mai eficace ar fi cea prevăzută de acesta: naţionalizarea; calea aleasă de către Eduardo Frei este menită — afirmă ei — să întărească opoziţia.

Pămîntul, a doua problemă de bază, reclamă cu necesitate înfăptuirea re-

Noul preşedinte al Republicii Chile, Eduardo Frei

formei agrare. În sate este concentrată 30 la sută din forţa de muncă a ţării. 2 800 de mari proprietăţi acoperă trei sferturi din suprafaţa teritoriului naţional. Latifundiarii cultivă numai 26 la sută din întinderile pe care le deţin. Anul acesta, importul de produse alimentare s-a cifrat la 120 milioane dolari. Şi aceasta, la o populaţie de 8 505 000 locuitori.

Neîndoielnic, problemele ce stau în faţa guvernului democrat-creştin din Chile sînt cu mult mai numeroase. De-a lungul celor 4 200 km liniari, de la graniţa cu Peru şi Bolivia şi pînă dincolo de Punta Arenas, în Ţara de Foc, Chile cunoaşte şi deşerturi şi întinderi fertile. Petrolul şi gazul natural din sud ar ajuta mult dezvoltarea industriei din nord; dificultatea principală constă în transport. Cele zece provincii cuprinse în zona dintre Santiago şi Bio-Bio reclamă un sistem de irigare eficient. Industria salpetrului şi siderurgia necesită modernizări şi investiţii. Forţele muncitoreşti, grupate într-o centrală sindicală unică, insistă asupra revendicărilor lor economice şi sociale. În unele cazuri, soluţiile propuse de Eduardo Frei, chiar dacă nu sînt identice celor propuse de către partidele din F.R.A.P. (Frontul de acţiune populară), sînt foarte apropiate.

În ultimul său mesaj, Jorge Alessandri, fostul preşedinte al ţării, menţionează între altele cifra actuală a datoriei externe: 2 430 000 000 dolari. Pentru noul preşedinte, e o moştenire destul de dificilă care va greva continuu asupra bugetului ţării, întreţinînd inflaţia.

În ce măsură va putea realiza noul preşedinte programul de redresare a economiei ţării? Aceasta depinde mult şi de sprijinul pe care guvernul îl va avea din partea celorlalte forţe politice, precum şi din partea organului legislativ. Faptul că proclamarea oficială a lui Frei ca preşedinte în şedinţa comună a Camerei şi Senatului a fost amînată cu o zi, întrucît nu s-a întrunit de la început numărul legal de minimum 96 de senatori, i-a făcut pe unii comentatori să creadă că acest sprijin nu va fi îndeajuns de mare. Partidele care compun F.R.A.P. s-au declarat în opoziţie, iar unele grupări din rîndul conservatorilor şi liberarilor sînt decise pentru o „colaborare independentă". Cunoscînd acest lucru, Frei a declarat: „Cei care bănuiesc că sprijinul grupurilor conservator şi liberal mi-ar putea modifica poziţia şi convingerile pe care le-am susţinut întotdeauna, dovedesc că nu m-au cunoscut suficient".

Am menţionat că guvernul lui Frei este primul guvern democrat-creştin. Unii observatori cred că e vorba de o transplantare europeană. Frei i-a contrazis: „Chile este moştenitoarea culturii europene. Dar cea mai mare greşeală pe care o fac europenii este să ne considere fiii lor mai mici. Ar trebui să ne cunoască şi nu ne cunosc. La fel şi în privinţa democraţilor-creştinilor. Partidul din Chile este total deosebit de cele europene".

Un fapt important sesizat în publicaţia *Marcha,* se referă la cele două sectoare existente în rîndurile partidului lui Frei, de stînga şi dreapta. „Frei a ieşit învingător — spune acesta — pentru că a reprezentat poziţia conciliatoare între cele două sectoare, dînd impresia unui monolit". Autorul se întreabă însă dacă acest echilibru va mai putea fi menţinut şi în viitor fără eforturi deosebite; dacă nu, continuă el, n-ar însemna oare aceasta că Frei va fi nevoit să renunţe la multe din acţiunile prevăzute în programul său?

Toate acestea sînt motivele pentru care *Le Monde* scrie: „Deşi democraţi-creştinii apar drept marii învingători ai alegerilor din 4 septembrie şi, deci, vor reprezenta elementul principal al coaliţiei la putere, nu este mai puţin adevărat că Eduardo Frei va trebui să ţină seama de noii săi aliaţi".

Cu cîteva zile înaintea preluării oficiale a funcţiei de preşedinte, Eduardo Frei a cerut modificarea constituţiei pentru a-şi putea înfăptui programul economic şi social. Lupta care se va da pe acest teren se referă la puterea legislativă. Pînă la alegerile din martie viitor, guvernul lui Frei va funcţiona cu actuala compoziţie parlamentară. După alegeri se va cunoaşte mai precis sprijinul de care se va bucura din partea diferitelor forţe politice.

Darie NOVĂCEANU

Scrisoare
din
Paris

Motivele atitudinii franceze

Toți observatorii diplomatici occidentali se așteaptă ca în capitalele alianței atlantice — Washington, Londra, Bonn și Paris — să înceapă în curînd tratative și convorbiri de care pot depinde viitorul Pieței comune și cel al alianței atlantice în general. Într-adevăr, de multă vreme, divergențe grave opun Franța aliaților ei în ce privește rolul pe care trebuie să-l joace aceste două instituții precum și în ce privește structura lor. Pînă în momentul de față, totuși, aceste divergențe nu au împiedicat Piața comună și Pactul Atlantic să-și continue activitatea, în ciuda unor crize trecătoare. În orice caz, nimeni nu-și închipuia că existența lor ar fi cu adevărat în primejdie.

Or, în cîteva săptămîni atmosfera s-a schimbat în mod radical. Astăzi, toți aliații Franței se întreabă cu cea mai vie neliniște dacă nu cumva generalul de Gaulle este într-adevăr hotărît să provoace destrămarea atît a Comunității Economice Europene cît și a alianței atlantice. Reprezentanții cei mai autorizați ai guvernului francez au adresat avertismente categorice aliaților și partenerilor Franței în legătură cu refuzurile lor persistente și cu proiectele care împiedică constituirea unei Europe independente de Statele Unite. La 21 octombrie, după insuccesul unei reuniuni, la Bruxelles, a miniștrilor agriculturii din cele șase țări membre ale Pieței comune, guvernul francez a făcut cunoscut că „Franța va înceta să participe la Comunitatea Economică Europeană dacă Piața comună agricolă nu va fi organizată așa cum s-a stabilit". Avertismentul este categoric; el exprimă voința Franței de a pune capăt tergiversărilor și amînărilor provocate de guvernul vest-german în domeniul agricol, de a depăși impasul care rezultă de aici pentru Piața comună.

Două săptămîni mai tîrziu, la 3 noiembrie, dl Couve de Murville, ministrul francez al afacerilor externe, a expus într-un mod și mai explicit, în fața Adunării Naționale franceze, motivele nerăbdării manifestate de Franța. După ce a amintit că Franța urmărește, ca și partenerii ei „constituirea unei adevărate uniuni a Europei occidentale în toate domeniile — politic, economic, militar și cultural", dl Couve de Murville a afirmat că acest plan de mare importanță este compromis, pe de o parte, de refuzul vest-germanilor de a accepta o Piață comună agricolă care să completeze Piața comună industrială și, pe de altă parte, de refuzul partenerilor Franței de a practica o politică externă comună și de a lua în considerare în domeniul militar o colaborare europeană, „care ar putea tinde și ea spre o politică comună". Ministrul francez al afacerilor externe a evocat în această privință proiectul de creare a unei forțe nucleare multilaterale (alcătuită din 25 de nave de suprafață, dispunînd fiecare de cîte 8 rachete Polaris și manevrată de echipaje mixte), în care Statele Unite și Germania occidentală să fie principalii participanți și care să fie comandată de N.A.T.O. sub controlul politic al Statelor Unite. „Trebuie lămurit, declara dl Couve de Murville, dacă nu cumva această forță multilaterală, departe de a întări alianța, nu va introduce în sînul ei, din motive pe care nu le înțelegem, un germene de scindare de care nu se va mai putea spune că Franța este vinovată, deoarece ea nu și-a modificat niciodată atitudinea în această privință...".

Acum devine evident adevăratul motiv al înăspririi atitudinii franceze. Franța nu a manifestat neliniște atîta timp cît proiectul — inițiat de președintele Kennedy — părea irealizabil și menit doar să-i liniștească pe acei conducători de la Bonn care doreau participarea Germaniei federale la răspunderile nucleare, atîta timp cît proiectul se lovea de rezistența celorlalți participanți, și mai ales de cea a Italiei și Angliei. Tratînd cu dispreț un proiect care părea sortit de la început eșecului, Franța lăsa libertate de acțiune partenerilor săi, și mai ales R.F.G., permițîndu-le să manifeste interes, dacă ar fi dorit, față de acest plan. În ultima vreme însă lucrurile s-au schimbat mai ales atunci cînd americanii au arătat că doresc o rezolvare cît mai rapidă a acestei probleme și cînd, la Bonn, cancelarul Erhard a lăsat să se înțeleagă că, s-ar putea, încă înainte de sfîrșitul anului ca acordul privitor la crearea forței nucleare multilaterale să fie semnat numai de vest-germani și americani, dacă celelalte țări propuse să participe vor refuza. La Washington, secretarul de stat american, dl Rusk, a dezmințit deîndată această eventualitate, însă faptul că laburiștii, învingători în alegeri, s-au declarat gata să se ralieze proiectului forței multilaterale, cu condiția ca acest proiect să fie modificat structural, i-a sporit șansele de traducere în viață.

Din acest moment, generalul de Gaulle nu mai putea face altceva decît să acționeze cu cea mai mare energie împotriva unui proiect care ar fi trecut în mod definitiv apărarea nucleară a Europei occidentale sub controlul american și ar fi anulat deci eforturile depuse de Franța pentru a-și convinge partenerii să definească și să aplice o politică externă și militară comună, cu totul independentă de cea a Statelor Unite. Manifestările nostalgice ale Marii Britanii care dorește să restabilească solidaritatea franco-britanică convingînd Franța să-și introducă forța nucleară proprie în aceste unități multilaterale (așa cum și Londra însăși își propune s-o facă, pentru ca forțele nucleare multilaterale să devină cu adevărat americano-vest-europene) nu prezintă nici un interes pentru Paris. Atitudinea Angliei nu ține seama, în realitate, de dublul refuz fundamental al Franței: refuzul de a accepta integrarea forțelor sale naționale și refuzul de a lua parte la un sistem de apărare nucleară plasat sub controlul Statelor Unite.

În consecință, la 5 noiembrie, două zile după intervenția d-lui Couve de Murville, primul ministru francez, dl Pompidou afirma că alianța atlantică trebuie restructurată și că, în orice caz, problema forțelor multilaterale trebuie repusă în discuție. „Putem să ne punem întrebări, adăuga el, dacă nu cumva un asemenea proiect, o asemenea forță multilaterală, nu este distrugătoare pentru Europa, provocatoare față de anumite alte țări și, în cele din urmă, îndreptată mai mult sau mai puțin împotriva Franței". Înainte de aceasta premierul francez declarase că aceste forțe nu sînt „compatibile cu relațiile pe care noi le întreținem cu Republica federală așa cum rezultă ele din tratatul franco-vest-german". Într-adevăr, în momentul de față generalul de Gaulle se bizuie pe partenerii săi vest-germani pentru a zădărnici ofensiva pe care, se teme el, americanii și sateliții lor europeni au dezlănțuit-o în scopul de a izola Franța și de a face să precumpănească concepția unei Europe supranaționale, strîns asociată cu Statele Unite. Șeful statului francez nu ignoră desigur faptul că dl Erhard este țința unor atacuri violente în sînul propriului său partid și

că, din motive doctrinale interne, personalități vest-germane ca fostul cancelar Adenauer și președintele Bundestagului, Gerstenmaier, se străduiesc să-i creeze dificultăți reproșîndu-i că duce o politică prea puțin prietenoasă față de Franța și deci susceptibilă să zădărnicească eforturile îndreptate spre o conciliere franco-vest-germană. Trebuie notat de asemenea că generalul de Gaulle l-a primit cu multă considerație, la Paris, pe dr. Adenauer cu prilejul alegerii sale în Academia de Științe Morale și Politice, și că dl Gerstenmaier fusese primit de șeful statului francez cu cîteva zile înainte. Este deci neîndoielnic că avertismentele solemne ale Franței au creat o preocupare serioasă în R.F.G.; Bonnul nu le-ar mai putea ignora decît cu multă greutate, dacă nu dorește să se expună riscului unor grave scindări în partidul creștin-democrat și în întreaga țară.

Se poate spune deci că generalul de Gaulle a și înregistrat un avantaj. Atitudinea mai rigidă pe care a adoptat-o i-a adus atuuri serioase. Într-adevăr, aliații Franței se tem nu numai că Franța ar putea părăsi Piața comună și alianța atlantică, ci și că ea s-ar putea apropia de Uniunea Sovietică. Recentul schimb de telegrame cordiale dintre dl Mikoian și generalul de Gaulle, cu prilejul celei de-a 40-a aniversări a recunoașterii diplomatice a U.R.S.S. de către Franța, precum și semnarea unui acord comercial franco-sovietic care prevede acordarea unor credite franceze pe un termen de 7 ani, au provocat multă neliniște în capitalele atlantice și mai ales la Bonn.

Se pare deci că aliații Franței ar fi gata să-i facă unele concesii pentru a o menține pe calea solidarității atlantice. Astăzi, ca și ieri, principala dificultate rămîne însă aceeași: americanii nu vor accepta niciodată să împartă controlul, măcar parțial, armelor lor atomice decît cu o Europă occidentală unită, în măsură să adopte decizii în mod colectiv; în ce-i privește, partenerii Franței nu vor accepta niciodată o altă formulă de construcție europeană decît cea a unei Europe deschise tuturor țărilor europene dispuse să-i accepte condițiile — a unei Europe din care să facă parte în primul rînd Anglia și care să fie strîns asociată în domeniul militar cu Statele Unite. Dar această poziție este la antipodul concepțiilor gaulliste. Pe de altă parte, din declarațiile de la 5 noiembrie ale primului ministru Pompidou reiese că Franța este dispusă să ducă tratative. Nimeni nu poate spune însă dacă generalul de Gaulle se gîndește cu adevărat să ajungă la un acord cu aliații săi — căci aceasta ar presupune concesii pe care el le-a refuzat totdeauna pînă acum. El se pregătește deci pentru o „splendidă" izolare care să-i confere alte posibilități de acțiune.

În schimb, este sigur că șeful statului francez nu ar ezita în fața niciunei măsuri, oricît de surprinzătoare ar apărea ea, pentru a împiedica constituirea forței nucleare multilaterale. În această privință, interesele Franței sînt similare cu cele ale Uniunii Sovietice. Lucrul acesta nu poate să nu dea de gîndit și Bonnului și Washingtonului. Acesta este dealtminteri motivul pentru care a început să se vorbească de o eventuală amînare a constituirii forțelor multilaterale.

Jean SCHWOEBEL

Paris, 10 noiembrie

Din conferința de presă de la 5 noiembrie a primului ministru al Franței, GEORGES POMPIDOU

Europa: fără piață comună agricolă, piața comună industrială va pieri.

Considerăm că Piața comună agricolă este necesară Pieței comune cît mai repede. Considerăm că Franța nu ar putea să accepte ca, în ceea ce privește Piața comună industrială, să continue a se dezvolta zona liberului schimb, în timp ce Piața comună agricolă ar fi, într-un fel sau altul, îngropată definitiv.

Tot ceea ce cerem guvernului R.F.G. este să-și respecte angajamentele. Tot ceea ce cerem Pieței comune agricole este să progreseze. Ceea ce ne neliniștește este nu faptul că un angajament sau altul n-a fost respectat, ci că batem pasul pe loc de un an de zile.

Alianța atlantică: trebuie reconcepută, refăcută și reorganizată.

Sîntem determinați să considerăm că actuala configurație a alianței, organizarea și strategia ei nu corespund cu ceea ce guvernul francez apreciază a fi util, necesar pentru apărarea Occidentului, a Europei și a Franței.

Toate acestea sînt clare și au fost spuse tuturor de multă vreme. Ipoteza noastră de lucru este că alianța atlantică trebuie reconcepută, trebuie refăcută, reorganizată. Restul va depinde de partenerii noștri.

Forța multilaterală: nu este oare destructivă pentru Europa, provocatoare și îndreptată împotriva Franței?

La origine, în intenția animatorilor lui, adică a guvernului american, acest proiect era un lucru cam vag, care urmărea să dea Franței și partenerilor ei atlantici sentimentul că nu sînt cu totul pe dinafară în ce privește hotărîrile referitoare la arma nucleară. Acest proiect părea să însemne de asemenea că R.F.G. va fi inclusă în el, că astfel ar fi mai puțin îndepărtat de arma atomică și că n-ar mai exista motiv de teamă că ea va cere dreptul să-și creeze o asemenea armă, că se punea problema de a determina R.F.G. să aștepte. Sub această formă proiectul nu părea să conțină vreo intenție dăunătoare.

Or, el pare să fi dobîndit în ultimul timp mai multă realitate și un caracter mai agresiv. Vă las să ghiciți împotriva cui.

Anumite declarații au făcut la început să se creadă că această forță multilaterală ar putea să se rezume la un acord bilateral germano-american.

Dacă forța multilaterală ar urma să ducă la crearea unui gen de alianță militară germano-americană, în primul rînd nu am putea considera că o asemenea realizare ar fi perfect compatibilă cu relațiile pe care le întreținem cu Republica federală, așa cum rezultă ele din tratatul franco-german.

Nutrim neliniști în privința intențiilor legate de această forță multilaterală.

În rezumat, putem să ne punem întrebarea dacă nu cumva un asemenea proiect, o asemenea forță multilaterală, nu este distrugătoare pentru Europa, provocatoare față de anumite alte țări și, în cele din urmă, îndreptată mai mult sau mai puțin împotriva Franței.

Proiectul „Concorde": renunțarea ar putea fi o dare înapoi a Europei occidentale.

Nu am stabilit încă în mod precis punctul nostru de vedere în ce privește reacțiile noastre la atitudinea guvernului britanic. În mod mai general, voi spune doar că, indiferent de discuțiile din trecut asupra rentabilității proiectului, nu putem decît să regretăm o atitudine care, pe de o parte, pune capăt unei colaborări franco-britanice importante, semnificative și simbolice și care, pe de altă parte, într-unul din sectoarele industriale cele mai importante, un sector de vîrf, pare să marcheze o anumită dare înapoi a Europei față de S.U.A.

Într-un cuvînt, industria franceză ar întîmpina mari dificultăți pentru a continua singură proiectul. Cît despre posibilitatea altor colaborări, vom mai vedea.

În orice caz, vom face tot posibilul pentru a menține industria aeronautică a Franței și pentru a asigura continuarea cercetărilor, pentru a nu rămîne în urmă în cursa progresului tehnic. În consecință, vom încerca să apărăm cît mai bine industria noastră, pe muncitorii noștri, de consecințele hotărîrii guvernului laburist.

Georges Pompidou în mijlocul ziariștilor

ANUL COOPERĂRII INTERNAȚIONALE

Scrisoarea Ministerului Afacerilor Externe al R.P.R. către Secretarul general al O.N.U.

Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat la cea de-a XVIII-a sesiune o rezoluție prin care anul 1965 este proclamat An al cooperării internaționale.

Potrivit prevederilor rezoluției statele membre ale Organizației Națiunilor Unite, instituțiile specializate și organizațiile neguvernamentale interesate sînt chemate să întreprindă acțiuni de natură să promoveze cooperarea internațională.

În baza acestei rezoluții, Secretarul general al O.N.U., U Thant, a solicitat, printr-o scrisoare, informații asupra contribuției pe care intenționează să o aducă R. P. Romînă la acțiunile organizate în cadrul Anului cooperării internaționale.

În scrisoarea de răspuns a Ministerului Afacerilor Externe al R. P. Romîne către Secretarul general al O.N.U. se spune, printre altele :

Convins că proclamarea Anului cooperării internaționale poate constitui pentru toate țările un nou prilej de eforturi în direcția rezolvării marilor probleme ale zilelor noastre, Guvernul romîn a salutat această inițiativă, împărtășind totodată speranța că acțiunile întreprinse (cu această ocazie) vor duce la rezultate pozitive.

După părerea noastră, este de datoria tuturor guvernelor ca, acționînd de pe poziția unei înalte răspunderi pentru soarta propriilor popoare, să militeze pentru rezolvarea problemelor internaționale majore și în primul rînd pentru înfăptuirea dezarmării, lichidarea totală a colonialismului, ceea ce ar deschide vaste perspective pentru cooperarea internațională.

În ceea ce-l privește, guvernul romîn depune în continuare eforturi pentru a-și aduce contribuția la statornicirea, în zona geografică din care face parte și în întreaga lume, a unui climat de destindere și încredere reciprocă.

Acestui țel i-au fost consacrate eforturile guvernului romîn care în 1957 și 1959 a propus guvernelor celorlalte țări balcanice încheierea unei înțelegeri pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii și colaborării, fără arme nucleare și fără mijloace de transportare a lor la țintă.

Exprimînd convingerea că orice îmbunătățire a relațiilor pe plan regional va contribui la îmbunătățirea ansamblului relațiilor internaționale, la crearea unei atmosfere favorabile cauzei păcii în lumea întreagă și securității internaționale precum și la soluționarea marilor probleme încă nerezolvate, guvernul romîn a propus la cea de-a XV-a sesiune a Adunării generale a O.N.U. discutarea punctului intitulat : „Acțiuni pe plan regional în vederea îmbunătățirii relațiilor de bună vecinătate între state europene aparținînd unor sisteme social-politice diferite".

În atenția Națiunilor Unite și a altor organizații internaționale se află, de asemenea, propunerea R. P. Romîne cu privire la adoptarea de măsuri pentru promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor păcii, respectului reciproc și înțelegerii între popoare, înscrisă încă la sesiunea a XV-a a Adunării generale, în 1960.

Potrivit rezoluției 1965 (XVIII), adoptată în unanimitate în 1963, Adunarea generală urmează să examineze cu prioritate această propunere la sesiunea XIX-a în vederea elaborării definitive a unei Declarații care să cuprindă principiile fundamentale cu privire la promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor păcii, respectului reciproc și înțelegerii între popoare.

Adoptarea acestei Declarații la sesiunea XIX-a, luîndu-se ca bază proiectul prezentat la ultima sesiune de 26 de state din inițiativa R. P. Romîne, va constitui o contribuție de seamă a Organizației Națiunilor Unite la succesul Anului cooperării internaționale.

Guvernul romîn acordă un interes deosebit intensificării colaborării economice internaționale între toate statele indiferent de sistemul lor social-economic, așezării relațiilor economico-comerciale pe bazele sănătoase ale respectării suveranității, independenței economice, ale egalității în drepturi și avantajelor reciproce. În acest sens, el a propus încă din 1957 elaborarea și adoptarea, sub egida O.N.U., a unei declarații asupra principiilor de colaborare economică.

În condițiile actuale, cînd însăși Conferința Națiunilor Unite pentru comerț și dezvoltare a recunoscut necesitatea și utilitatea unor astfel de principii, guvernul romîn consideră că ar fi de o mare importanță ca într-un document al O.N.U. să fie stabilite acele principii pe baza cărora trebuie să se întemeieze colaborarea economică dintre state.

Toate aceste inițiative izvorăsc din dorința guvernului romîn de a contribui activ la crearea unui climat de destindere și încredere între popoare și conțin, în esență, ideea cooperării internaționale care stă la temelia politicii externe a statului romîn.

Guvernul și poporul romîn acordă Organizației Națiunilor Unite — instrument al păcii și securității internaționale — o deosebită însemnătate și sprijină acțiunile sale îndreptate spre realizarea țelurilor și principiilor înscrise în Cartă.

În acest sens, guvernul romîn este hotărît să-și aducă întreaga sa contribuție la desfășurarea cu succes a „Anului O.N.U. pentru cooperare internațională".

Astfel, la sesiunea XIX-a a Comisiei Economice pentru Europa, la cea de-a 48-a sesiune a Conferinței Internaționale a Muncii, la cea de-a 8-a Conferință a Agenției Internaționale pentru Energia Atomică și la cea de-a IV-a conferință regională pentru Europa a F.A.O. delegațiile romîne au inițiat, împreună cu delegațiile altor țări, rezoluții cu privire la Anul cooperării internaționale, rezoluții care au fost adoptate în unanimitate.

Pe plan național, în R.P. Romînă vor fi organizate cu acest prilej diferite acțiuni și manifestări îndreptate spre promovarea, în continuare, a ideii cooperării internaționale.

10 noiembrie 1964

Un plan din secolul XV

Din cele mai vechi timpuri, oamenii de stat, diplomații, juriștii, filozofii luminați au fost preocupați de ideea eliminării războiului din viața societății.

Un exemplu concludent în acest sens este dat și de „Proiectul unei Organizații pentru Pace Mondială" elaborat în urmă cu 500 de ani de Jiri Podebeasky, regele Boemiei.

În ce constă el ?

Ideea centrală a proiectului este exprimată în expresia **Cultus Pacis.** „Nimic nu este mai urgent — se stipulează în text — decît asigurarea unei păci ferme, astfel că unitatea și dragostea să prevaleze printre oameni... Este esențial ca războiul să dispară din lume...". În acest scop se propune ca „toate statele europene să încheie o uniune eternă și universală pentru pace", care va fi garantată printr-o autoritate foarte diferită de ceea ce lumea a cunoscut pînă atunci, o autoritate a Ligii statelor libere, mutual independente și statuar egale, indiferent de structura interioară sau de forma lor de guvernămînt.

Articolele referitoare la structura Organizației erau deosebit de precise. Bunăoară, proiectul prevedea crearea unui organism permanent **(congregatio)** asemănător unei „Adunări Generale", care, la fiecare 5 ani, trebuia să-și schimbe reședința. În acest organism, statele trebuiau să fie reprezentate de delegați „aleși dintre persoanele cu cea mai înaltă reputație și investiți cu depline puteri". Cîteva articole din proiect se referau la sistemul de vot, la adoptarea hotărîrilor, la cheltuielile organizației etc. De asemenea organizația trebuia să aibă emblema, sigiliul și arhivele sale, putea să-și aibă propria monedă.

Clauzele referitoare la eliminarea războiului erau detaliat expuse în proiect. Cei care violau pacea trebuiau tratați ca adevărați criminali : ei trebuiau prinși, judecați și pedepsiți.

„Statele se angajează să nu recurgă la arme, sub nici un pretext : de apărare, de acuzare sau de dispută" — se spune în proiect. Ele trebuiau să se susțină unele pe altele împotriva unui agresor comun. În caz de conflict armat între un membru al Ligii și un stat nemembru, era prevăzută o mediațiune, iar în caz de eșec, organizația trebuia să-și susțină partenerul.

Acest proiect, în jurul căruia au avut loc între anii 1462 și 1464 negocieri diplomatice, a găsit un ecou favorabil în Polonia, Ungaria, Franța și la Veneția.

Prin concepția sa și precizia formulărilor juridice, acest Proiect este considerat, sub anumite aspecte, de unii specialiști în istoria dreptului internațional, ca fiind prima tentativă de amploare — deși utopică — de a exclude războiul din viața omenirii. De altfel, imediat după primul război mondial, Jan Kapras și Vladimir Mazuranic au subliniat că Liga Națiunilor avea un predecesor în Proiectul regelui Jiri, iar academicianul sovietic Koretki a subliniat că articolele proiectului sînt, sub mai multe aspecte, în acord cu numeroase puncte ale actualei Carte a O.N.U.

I. C.

DIALLO ALPHA AHMADU
secretar de stat pentru informații
al Republicii Guineea

Preocupări culturale în Guineea

Plăcuta vizită pe care am făcut-o în Romînia mi-a îngăduit cunoașterea acestei frumoase și prospere țări, și a tradiționalei ospitalități a poporului său.

Contactele diferite pe care le-am stabilit cu personalități de conducere din instituțiile de cultură, și mai ales cinstea de a fi fost primit de către președintele Consiliului de Stat, Gheorghe Gheorghiu-Dej, mi-au permis să cunosc nivelul înalt și formele de manifestare ale culturii în Romînia.

La rîndul meu, am avut prilejul să prezint o imagine succintă a principalelor aspecte ale culturii din Africa, în general, și din Guineea, în special. Voi căuta să înfățișez cititorilor revistei LUMEA, unele din problemele dezvoltării culturii în țara mea.

În Africa, continentul care a avut cel mai mult de suferit și care mai suferă și astăzi de pe urma colonialismului, istoria culturii din ultimele secole este inseparabil legată de lupta pentru eliberare. În timpul dominației străine, popoarele Africii au trecut prin încercările dure ale segregației, ale fărîmițării statelor, ale depersonalizării și eclipsei totale a culturii lor.

La sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, deșteptarea conștiinței revoluționare a popoarelor oprimate ale Africii a permis străvechii culturi africane să-și reia locul în sînul maselor populare care se ridicau la viață.

Președintele Ahmed Seku Ture, secretar general al partidului democrat din Guineea, releva acest proces al redeșteptării personalității africane: „Omul Africii, oprimat pînă ieri, înlăturat de la manifestările istoriei universale, ținut la o parte de către o lume care îl socotea inferior, lipsit de orice ajutor, fără patrie în propria sa țară, sărăcit în mijlocul propriilor sale bogății, reînvie pe neașteptate în lumea de astăzi pentru a-și cere toate drepturile omenești și deplina participare la viață. Ieri dominată, însă nu învinsă, Africa este astăzi hotărîtă să aducă lumii mesajul și contribuția sa, să aducă universului omenesc roadele experienței sale, totalitatea resurselor ei intelectuale și valorile culturii ei proprii".

Am început prin a lupta împotriva efectelor „colonizării intelectuale" proces care a durat multe secole și care l-a influențat pe omul african să-și subaprecieze valorile proprii, făcîndu-l victima unui mod de a gîndi impus din afară. Am căutat și cercetat valorile culturale autentice existente în rîndul populației care a trăit departe de așezările urbane, ne-am străduit să creăm și să cultivăm din nou sentimentele de entuziasm favorabile evoluției acestor valori. Am luptat de asemenea împotriva analfabetismului, pentru reorganizarea totală a sistemului de învățămînt, pentru constituirea unui sistem care să țină seama de realitățile istorice și de imperativele tehnice ale vieții moderne.

Învățămîntul școlar a fost organizat ținîndu-se seama de posibilitățile reale existente. În întregime etatizat, învățămîntul este gratuit pentru întregul tineret, la toate nivelurile, iar școala elementară este obligatorie. În timp ce în 1957 (ultimul an de dominație colonială) pe tot cuprinsul țării nu exista nici o școală de învățămînt secundar, astăzi, școlile secundare — licee și colegii clasice sau tehnice — se găsesc răspîndite în toate regiunile administrative ale țării.

Există de asemenea școli superioare specializate — de administrație, de agricultură, sanitare, o școală normală superioară și una militară, un institut politehnic național. Formarea cadrelor la discipline care nu se predau încă în Guineea se realizează în țări prietene. Și cu acest prilej vrem să mulțumim statelor care în mod solidar au dat un ajutor binevoitor Guineei pregătindu-i cadrele tehnice necesare, printre care și R.P. Romînă.

Tineretul Guineei, provenit din medii țărănești, muncitorești sau universitare, conștient de rolul său în viitorul țării, activează în cadrul organizației Tineretul Revoluției Democratice Africane. Înaltul Comisariat al tineretului și Consiliul său național sînt alese pentru a conduce destinele tineretului nostru în domeniul politic, artistic și sportiv, sub controlul direct al Biroului Politic Național. Astfel, spiritul patriotic se dobîndește încă de la vîrsta pionierilor și, prin aceasta, se contribuie la eliminarea multor prejudecăți (de rasă, de castă etc.) existente încă în Guineea.

Considerăm radioul, presa, cinematograful, ca mijloace importante în înfăptuirea revoluției culturale .Cinematogra-

Grup de studenți, în Guineea